

2022

OPERA

TIDSKRIFTEN

BUDAPESTOPERAN
ÅTERINVIGD
INTERVJU

*Kjell
Englund*

ÅLEVANGELIET
MOLIÈRE 400 ÅR

no. 2 2022
pris 115 kr

763-2

OPERA

»En grandios
italiensk
framgång.«
DIE WELT

Nypremiär 4 juni

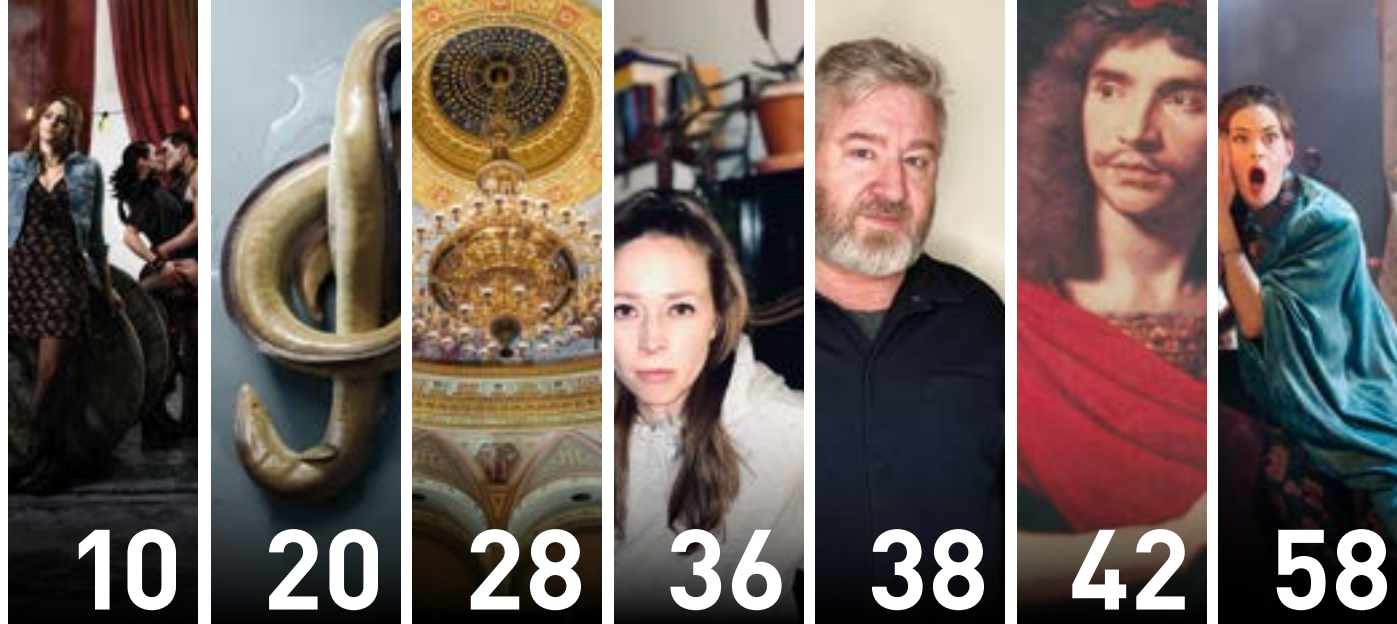
FELICKAN FRÅN VÄSTERN

Upplev
vårsåsongen
här!

Samarbetspartner
Wallenius Lines

OPERAN.SE

INNEHÅLL

SPELÅRET 2022/23

10 Göteborgsoperan, Malmö Opera och Kungliga Operan.

AKTUELLT

20 Patrik Svenssons Augustynomierade Ålevangeliet sätts upp på Folkoperan. För Louise Fauvelle berättar Stina Oscarson och Emmy Lindström om hur de har omvandlat succéboken till libretto och musik.

SPECIAL

28 Christofer Psilander var med vid återinvigningen av Budapestoperan, som har genomgått en omfattande ombyggnad och renovering. Han har undersökt hur beslutsgången gick till, vilka problemen var och – inte minst – hur blev resultatet?

FOKUS

36 Bodil Hasselgren har träffat Sanna Colling som driver operaplattformen Sad Girls, som närmar sig opera genom popkulturens filter.

INTERVJU

38 Sören Tranberg har intervjuat Wermland Operas nytillträdde opera- och musikchef Kjell Englund, som vill satsa mer på operaverksamheten. Han vill begeistra och beröra sin publik.

ESSÄ

42 Molière 400 år! Det uppmärksammar Claes Wahlin i sin essä. Firandet pågår för fullt i Frankrike, medan tystnaden i Sverige verkar närmast total, åtminstone hittills. Vi tar upp Molières samarbete med operatörsättarna Jean-Baptiste Lully och Marc-Antoine Charpentier.

ALLTID I OPERA

5 LEDARE

6 NOTISER

18 STIPENDIATER Josefine Mindus, Mathilda Bryngelsson och Johan Dalene.

48 FÖRESTÄLLNINGAR Göteborgsoperan, Folkoperan, Kungliga Operan, Malmö Opera x 2, Norrlandsoperan och Det Kongelige Teater.

78 IN MEMORIAM Hans Neuenfels, Berit Hallén och Josephine Veasey.

82 NYTT PÅ CD L'île de rêve, Ô mon bel inconnu!, Lise Davidsen sjunger Grieg och Siegfried.

90 NYTT PÅ DVD Fidelio, Don Giovanni och Halka.

96 KALENDER

98 DIE SCHWEIGSAME FRAU

Omslag: Amanda Liljefors och Tessan-Maria Lehmuusaari, Tartuffe, Norrlandsoperan. Foto: Malin Arnesson. // Fr.v. Brudköpet, Göteborgsoperan. Foto: Lennart Sjöberg. // Ålevangeliet, Folkoperan. Foto: Bildinstitutet. // Budapestoperan. Foto: Valter Berecz. // Sanna Colling. Foto: Olle Strandberg. // Kjell Englund. Foto: Robert Hamrin. // Molière som Caesar i Pompejus död av Corneille. // Karolina Blixt i Gianni Schicchi, Kungliga Operan. Foto: Markus Gårder.

CHEFREDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE
Sören Tranberg

ADRESS
Tidskriften OPERA
Lindvallspan 10
117 36 Stockholm
Tel 0709-67 58 63
st@tidskriftenopera.nu
www.tidskriftenopera.se

REDAKTION
Erik Graune, Bodil Hasselgren, Ingvar von Malmborg, Sara Norrback Carlsson, Sören Tranberg och Claes Wahlin

SKRIBENTER OCH MEDARBETARE I NUMRET
Lennart Bromander, Louise Fauvelle, Göran Gademan, Erik Graune, Bodil Hasselgren, Ingvar von Malmborg, Sara Norrback Carlsson, Christofer Psilander, Sören Tranberg och Claes Wahlin

KORREKTUR
Hans L Beeck och Katrin Meerits

STYRELSE
Maria Datayman (ordförande), Elisabeth Lax, Staffan Liljas, Ingela Roos, Anna Söderbäck och Sören Tranberg

PRENUMERATION
Flowy, kundtjänst: 08-522 182 30
(öppettider: 8-18 vardagar)
Online kundtjänst:
order.flowy.se/opera/selfservice
Årsprenumeration: 525,- inkl. moms [5 nr]
Tvåårsprenumeration: 1000,- inkl. moms [10 nr]
Utlandsprenumeration: SEK 650 [5 nr] och
SEK 1200 [10 nr]. Porto tillkommer.
ISSN: 1651-3770

PROJEKTLEDNING
Falck & Co

ART DIRECTOR Anki Andersson
GRAFISK FORMGIVNING Pia Towers

ANNONSER
Anders Jeppsson
Swartling & Bergström Media
Birger Jartsgatan 110
114 20 Stockholm
Tel 08-545 160 76
anders@sb-media.se
www.sb-media.se

TRYCK
Trydells, Laholm 2022

**SVERIGES
TIDSKRIFT**

Tidskriften OPERA erhåller bidrag från Statens kulturråd.

RICHARD WAGNER

DEN FLYVENDE HOLLENDER

FREDRIKSTEN FESTNING - HALDEN

15 | 17 | 18
JUNI 2022

Cornelia Beskow til «Den flyvende hollender» – «Intet mindre enn blendende»

På Norges største og spektakulære utendørs operascene, gjør noen av våre fremste solister seg klare til å trollbinde inntil 8.400 publikummere med den gripende fortellingen om «Den flyvende hollender». Blant dem er Cornelia Beskow.

Opera Østfold har siden 2005 levert storslåtte operaforestillinger til fullsatte utendørs-tribuner. Sommeren 2022 blir intet unntak. Den 15., 17. og 18. juni inntar «Den flyvende hollender» Fredriksten festning i Halden, med den unge, svenske sopranen Cornelia Beskow i spissen som *Senta*.

I mars briljerte Beskow i tittelrollen i Janáčeks *Jenufa* ved Den Norske Opera & Ballett. I ettertid har anmeldere beskrevet henne som en sjeldent dyktig lyrisk sopran, med sin vakre klang og store vokalmessige fleksibilitet.

Beskows store gjennombrudd var med Sieglinde i «Valkyrien», da Wagners Nibelungenringen ble satt opp på Kungliga Operan i 2017. Før debuten som Sieglinde mottok hun Kungliga Operans Anders Wall-stipendium.

I 2020 debuterte Beskow som Elsa i «Lohengrin» ved Wiener Staatsoper, en prestasjon som ble bejublet av pressen. Ref, biografi DNO&B.

Dramatisk handling og storslått scenografi

Sammen med et sterkt sangerlag bestående av Kosma Ranuer, Petri Lindroos, Petter Moen, Siv Misund og Magnus Staveland, støttes Cornelia i rollen som Senta av Göteborgs Operans kor.

Richard Wagners dramatiske historie om «Den flyvende hollender» er basert på sagnet om spøkelsesskipet med samme navn. En kaptein og mannskapet hans er tvunget til å seile de syv hav til evig tid. Bare én gang hvert syvende år kan han gå i land, for å lete etter det eneste som kan bryte forbannelsen hans – En kvinnes trofaste kjærlighet.

«Rent vokalt er hennes prestasjon intet mindre enn blendende.»

- NRK om Cornelia Beskow som «Jenufa» (2022)

Det Norske Blåseensemble og Wermland Operas orkester slår sammen kreftene og sørger for at musikken formelig vil bølge ut over den storslåtte scenografien. Ved det musikalske roret står rutinerne Peter Szilvay. Historien skreddersys til omgivelsene av regissør Ivar Tindberg.

Under en mørk kveldshimmel og med praktfulle Fredriksten festning som bakteppe, ligger alle forhold til rette for å gi publikum en opplevelse de sent vil glemme.

Norges største utendørsopera

Publikumsmessig er Opera Østfolds oppsetning ved Fredriksten festning den største utendørsoperaen i Norge, med sine 2.800 sitteplasser.

Arenaen i seg selv, som med sine 300.000 besøk årlig er blant Norges mest besøkte turistattraksjoner, skaper en spektakulær visuell ramme for forestillingen og en solid plattform for totalopplevelsen.

Velkommen til den sjarmerende byen Halden, helt på grensen mellom Norge og Sverige.

Ryska artister i karantän

Tre dagar efter att OPERAs februarinummer utkom har världsläget förändrats radikalt. Rysslands aggressiva invasion av Ukraina är ett mycket grovt brott mot folkrätten. Här har en stormakt invaderat en suverän stat och målet är att kuva och få kontroll över hela landet. Ukrainarna har stått emot övermakten på ett beundransvärt sätt och Ryssland med sin militära överlägsenhet har kört fast i sin offensiv. Denna invasion är fullständigt oacceptabel, för att inte tala om civilbefolkningens lidande, och inte värdigt i en civiliserad värld på 2000-talet.

Redan som barn blev jag medveten om och intresserad av världspolitiken och 1968 var ett märkesår. Samma dag som Warszawapakten invaderade Tjeckoslovakien började jag i småskolan och av min första skoldag minns jag ingenting. Samma vår och sommar hade både **Martin Luther King** och **Robert Kennedy** mördats i USA – något som jag däremot minns tydligt.

Att nu världssamfundet med EU i spetsen har infört kraftiga sanktioner mot Ryssland är inte konstigt. Det som är konstigt är var man drar gränsen när t.ex. ryska artister ska engageras på scener i Västeuropa. **Vladimir Putins** såta vänner som dirigenten **Valerij Gergiev** och sopranen **Anna Netrebko** har isolerats från det internationella musiklivet eftersom de inte har tagit avstånd från invasionen. Gergiev har frångått chefsdirigentskapet för Münchner Philharmonie, samarbeten med Wiener Philharmoniker och även Östersjöfestivalen samt operaengagemang på La Scala i Milano och Metropolitan i New York.

Anna Netrebko har, när dessa rader skrivs, i brittiska *The Guardian* ”under galgen” uttryckt att krig inte är acceptabelt. Det har inte fått Metchefen **Peter Gelb** att ändra uppfattning när det gäller inställda engagemang för världssopranen. Hon har tidigare låtit sig fotograferas med en separatistflagga i Donbass. Artister som fraterniserar med diktatorer får på ett eller annat sätt problem. Så var det också i Nazityskland. Bayreuthfestspelen, där ledningen och vissa artister lierade sig med Führern **Adolf Hitler**, blev själva sinnebilden. Festivalchefen **Winifred Wagner** fick efter andra världskrigets slut genomgå flera denazifieringsrättegångar.

Den sudettyska lyriska-dramatiska sopranen **Maria Müller**, som bland annat sjöng Elsa i *Lohengrin* och Sieglinde i *Valkyrian* i Bayreuth, blev persona non grata efter 1945. Likaså den franska dramatiska sopranen **Germaine Lubin**, som var den första franska sångerskan som sjöng Isolde och Kundry i Bayreuth i slutet av 1930-talet. Hon ställde mer än gärna upp på den tyska ockupationsmaktens sida i Frankrike. Dessutom var hon en god vän till och en stor beundrare av marskalk **Philippe Pétain**, som ledde den av fransmännen så avskydda Vichyregimen. Lubins karriär ebbade ut och senare i livet blev hon mest ihågkommen som **Régine Crespins** sånglärare.

Om europeiska scener vägrar att ha att göra med ryska artister som inte stöder Putins linje blir det improduktivt. Vart ska de ta vägen? Flera ryska sångare bor och verkar i Västeuropa – ska de tvingas hem till Ryssland? En som blivit drabbad är en ung sångare som sjunger i Malmö Operas kör. Hon är utbildad i Polen och har ett belarusiskt pass och blev i fjol uttagen till den internationella Stenhammartävlingen i Norrköping – men nu har tävlingsledningen bestämt att hon inte får delta i sommarens tävling. Det här sänder fel signaler! Var går gränsen? Vanliga civila personer som inte har med kriget att göra ska inte behöva lida för institutionernas beröringsskräck.

Mätte kriget i Ukraina ta slut ...

SÖREN TRANBERG
Chefredaktör och ansvarig utgivare

Foto: Nadja Sjöstrom.

NOTISER

1 Ylva Kihlberg ny chef för Malmö Operas dramaturgi

Hon efterträder **Elisabeth Linton** som tillträder som operachef på Det Kongelige Teater i Köpenhamn den 1 augusti i år. Sopranen **Ylva Kihlberg** utbildade sig vid Operahögskolan i Stockholm 1994–98 och arbetade därefter som solist på Kungliga Operan. På Det Kongelige Teater var hon anställd 2000–2016. Hon gjorde också en internationell operakarriär med gästspel i USA, Skottland, Italien, Schweiz och Tyskland.

År 2017 avslutade hon sin sångkarriär och debuterade samma år som regissör. Hon har en diplomutbildning i Konst- och kulturledarskap samt har studerat musik- och konstvetenskap. Kihlberg är konstnärlig ledare för det produktionsbolag som hon har grundat.

Ylva Kihlberg har utsetts till Ridder af Dannebrogordenen av drottning Margrethe II. I sommar regisserar Kihlberg **Missy Mazzolis** opera *Breaking the Waves*, som får sin Skandinavienpremiär i Bröllopsalen på Vadstena slott.

2 John Lundgren årets Jussi Björlingstipendiat

2022 års Jussi Björlingstipendium tilldelas barytonen **John Lundgren**. Prissumman är från och med i år höjd till 125 000 kronor. Lundgren är sacionomen som via dansband och musikal har nått operans mest prestigefyllda scener. 2016 debuterade han vid Bayreuthfestspelen som Wotan i *Valkyrian*.

Redan under studietiden i Köpenhamn knöts John Lundgren till Det Kongelige Teater. Han var med i *Aida* vid invigningsföreställningen i det nya operahuset på Holmen. Redan då sjöng han bärande barytonroller i *La Bohème*, *Trubaduren*, *Don Carlos* och *Lucia di Lammermoor*. Han har också kreerat ledande roller i nyskrivna verk som *Notorious* på Göteborgsoperan och *Cecilia och Apkungen* på Drottningholms Slottsteater.

Lundgren tilldelades det prestigefyllda Birgit Nilssonpriset 2006 och fyra år senare utsågs han till Riddare av Dannebrogorden. Hösten 2021 utsågs han till hovsångare.

I år väntar flera viktiga händelser för den dramatiska barytonen. Han rolldebuterade nyligen som Jochanaan i *Salome* på Wiener Staatsoper. Där kommer han i maj också att sjunga Wotan i två kompletta *Ringar* mot **Nina Stemme**, som ska göra Brünnhilde för sista gången. **Michael Weinius** sjunger för övrigt de båda Siegfriedrollerna. I sommar återvänder Lundgren till Bayreuth för att sjunga Wotan i nyuppsättningen av *Nibelungens ring*. Det blir hans femte säsong i Wagnerhögborgen. I höst debuterar han på Metropolitan i New York som Scarpia i *Tosca*. Därefter väntar Wotan i nyuppsättningen av *Ringen* på Semperoper i Dresden.

Jussi Björlingstipendiet överlämnas till John Lundgren i höst vid en galaföreställning på Confidencen, där han själv även kommer att medverka.

3 Matilda Sterby årets vinnare av Schyberg Award

Schyberg Award är en nationell tävling för unga opera-sångare som startade 2018 och som var planerad att genomföras vartannat år. Sopranen **Sofie Asplund** var den första vinnaren. 2020 års tävling fick ställas in på grund av pandemin. I årets finaltävling deltog **Elisabet Einarsdóttir**, **Jessica Elevant**, **Theodor Uggla** och **Emilia Utter** samt vinnaren **Matilda Sterby**.

Tävlingen ägde rum den 5 februari i Tonhallen i Sundsvall, där **Eric Solén** dirigerade Nordiska Kammarorkestern. Operatävlingen är ett samarbete mellan Nordiska Kammarorkestern, Stiftelsen Schybergsgården och Hjördis Schybergs minnesfond.

Första pris, som gick till Matilda Sterby, är på 50 000 kronor. Andra pris om 25 000 kronor tilldelades Elisabet Einarsdóttir och tredje pris på 10 000 kronor gick till Jessica Elevant.

Juryns motivering: "För sin vackert klingande lyriska sopran, sin självklara musikalitet och sin spännande sceniska närvaro får Matilda Sterby första pris."

Sterby är utbildad vid Norges Musikhögskola, Konsthögskolan i Oslo och Operahögskolan i Stockholm. Under innevarande säsong sjunger hon Grevinnan i *Figaros bröllop* på Stadttheater Klagenfurt och Staatsoper Hannover. Sterby har fått ett tvåårskontrakt vid Badisches Staatstheater i Karlsruhe. I sommar sjunger hon Amanda i *Tintomara* på Läckö slott och i höst Mařenka i *Brudköpet* på Göteborgsoperan.

Bland stipendier som Matilda Sterby har erhållit kan nämnas ett från Kungliga Musikaliska Akademien 2020 och Svenska Wagner-Sällskapetets Bayreuthstipendium 2019. Hon var 2016 års sångsolist under "De Unges Konsert" med Bergen Filharmoniske Orkester. Sommaren 2021 vann sångerskan andra pris i tävlingen Havets röst på Åland – en sångtävling för unga nordiska och baltiska sångare.

4 Hannes Öberg och Katarina Giotas får GöteborgsOperans Vänners stipendium 2022

Barytonen **Hannes Öberg** får stipendiet för sin Göteborgsdebut som Figaro i *Barberaren i Sevilla*. Mezzosopranen **Katarina Giotas** för sina insatser på Göteborgsoperan i så väsensskilda roller som Suzuki i *Madame Butterfly*, Judith i *Riddar Blåskäggs borg*, Fjodor i *Boris Godunov*, Cherubin i *Figaros bröllop* och inte minst som Carmen. Pristagarna får 20 000 kronor vardera.

Vid stipendieutdelningen i Göteborgsoperans foajé tackade sångarna med en liten konsert, ackompanjerade av **Martin Andersson** vid flygeln. Hannes Öberg sjöng bland annat Maurice Ravels Don Quixote-sånger och Katarina Giotas Didons avsked ur Hector Berlioz' *Trojanerna* innan de förenades i duetten ur *Carmen* (Escamillo-Carmen).

5 Joakim Bäckström får tjeckiskt kritikerpris

Den internationellt verksamme svenske tenoren **Joakim Bäckström** har utsetts till vinnare av Theatre Critic's Award i Tjeckien. Han får priset för bästa manliga rollprestation med titelrollen i **Benjamin Britten's** *Peter Grimes* på Národní divadlo i Brno.

6 Helena Martinssons kammaropera Bål får upremiär den 4 maj

Librettisten och sångaren **Helena Martinsson** debuterar som operakompositör med *Bål*, som fått sin titel efter Karin Boyes dikt. Boyes dikter inspirerade kompositören till att läsa om hennes liv och hon fick idén att skapa ett libretto som mestadels utgörs av Boyes egna dikter. Librettot beskriver hennes liv och relationer samt hennes själsvåndor kopplade till hennes sexuella läggning och det faktum att homosexualitet under hennes livstid var förbjudet och sjukdomsklassat. I centrum finns Boyes relation till de två kärlekarna i hennes liv, Margot och Anita, ett triangeldrama som utspelas i slutskedet av det liv hon själv ändade.

Bål tar avstamp i frågor som rör ungas psykiska ohälsa och hbtqi. Under processen med kammaroperan har årskurs 9 från fyra grundskolor i Farsta bjudits in för att dela sina

tankar, känslor och erfarenheter av psykisk ohälsa, hbtqi och frågor som rör suicid. Avsikten är att eleverna ska gestalta sina känslor i text och bild, vilket sedan ska få möta operapubliken i form av en utställning.

Det är den fria operagruppen Opera Astarte som uruppför *Bål* den 4 maj på Teaterverket Svea i Stockholm. Uppsättningen ges även den 5 och 6 maj, men redan den 29 april spelas en try-out i Söderledskyrkan. **Helena Röhr** regisserar, medan **Anne Hellandsjö** svarar för scenografi, kostym och rekvisita.

En kvintett ackompanjerar de tre solisterna: **Paulina Pfeiffer**, **Hedvig Hasselström** och **Helena Martinsson**.

7 Skånska Operan spelar Trollflöjten i sommar

I en värld som är ur led pågår en bitter strid om makten. En prins på besök finner sig indragen och den unga Pamina blir den avgörande brickan i spelet. En av världens mest spelade operor bjuder på oändliga möjligheter och hos Skånska Operan blir alltihop ett spel där magin kan hjälpa dig att lösa gåtan – eller förlora allt.

Tamino sjungs av den finlandssvenske tenoren **Joel Forsström**. **Linnea Sjösvärd** gör Pamina. Papageno och Papagena gestaltas av **Viktor Rydén** och **Jenny Viklund**. I övriga roller: **Jakob Antonér** (Sarastro), **Julia Ojansivu** (Nattens drottning), **Christer Arwidson** (Monostatos) och de tre damerna sjungs

av **Helena Magnusson, Julia Andersson** och **Sara Norrback Carlsson**.

Kapellmästare är **Maria Ingemarsson Berg** som leder en sextett. För regin svarar **Ola Hörling**, medan **Rigmor Grönwall** är scenograf. Premiär på Bäckaskog slott den 9 juli och sedan turnerar *Trollflöjten* runt om i Skåne t.o.m. den 10 augusti, då man spelar på Palladium i Malmö. Samtliga föreställningar spelas inomhus.

8 Nyskriven opera i Mariehamn på Åland i sommar

Operan *Djävulsdansen i Skarpans* är specialkomponerad för att fira hundraårsminnet av Ålands självstyrelse och för att uppmärksamma invigningen av fästningen Bomarsunds besökscentrum. Urpremiären äger rum på Alandica i Mariehamn den 10 juni och totalt blir det sju föreställningar fram till den 18 juni.

För musiken svarar den svenske tonsättaren **Daniel Hjorth**, som bland komponerat kantaten *Et Draco* (med text ur *Uppenbarelseboken*), operan *Det dybeste sted* och en symfoni. Han är även lärare i komposition på Malmö musikhögskola. Librettist är **Richard Bark**, som varit konstnärlig och administrativ ledare samt regissör vid Ystadoperan.

Operan bygger på en gammal sägen om en prästfru på Åland – Agatha Sofia – som gripits av danssjuka, vilket inte gillas av hennes man, kyrkoherden Sipelius. Maken vänder sig till en annan präst – en berömd djävulsutdrivare – som iscensätter en infernalisk intrig, som ska ”bota” henne under en bal hos överste Grunt i Skarpans. Men det blir inte riktigt som herrarna har tänkt sig ...

Solister är **Sofie Asplund, Christian Juslin, Philip Björkqvist** – alla från Åland – och **Joa Helgesson**. Därtill en rad mindre roller, kör och en åttamannaorkester. Uppsättningen produceras av Teater Alandica, och för regin svarar **Robert Liewendal**, scenograf är **Eva-Jo Hancock**, dirigent är **Martin Segerstråle** och för koreografin svarar **Jon Hoff**.

9 Tenoren Clifford Lewis har fått ett stipendium på 25 000 kronor

Clifford Lewis, född 1994, mottog 2022 års stipendium ur Stiftelsen Ruth Ottermans Stipendiefond vid en middag på Grand Hôtel i Stockholm den 25 mars. Stipendiet – en summa på 25 000 kronor – överräcktes av instiftaren **Margareta Nilsson**. Clifford Lewis är bland annat utbildad vid Operastudion vid Härnösands folkhögskola (2013–2017) och på Operahögskolan i Stockholm (2018–2021). Hans sånglärare är **Ulrika Tenstam**. Senast har Lewis studerat in lyriska tenorroller som Edgardo i *Lucia di Lammermoor*, Fritz i Pietro Mascagnis *L'amico Fritz*, Alfredo i *La Traviata* och titelrollen i Jules Massenets *Werther*.

10 Joa Helgesson tilldelas Folkoperans Vänners soliststipendium

Föreningen Folkoperans Vänner ger 2022 års soliststipendium till barytonen **Joa Helgesson** ”för ett medryckande konstnärskap, vars skönhet hjälper åskådaren att uthärda tillvarons mörker och sträva efter dess ljus”. Stipendiet på 20 000 kronor delades ut i samband med föreningens årsmöte den 28 mars.

Föreningen Folkoperans Vänners huvuduppgift är att stödja Folkoperan. Föreningen delar också årligen ut stipendier till talanger inom operakonsten. Årets soliststipendium går till Joa Helgesson för hans rollprestation som Rodrigo, markisen av Posa, i *Don Carlos*, som spelades på Folkoperan i höstas. Helgesson har tidigare gjort Kurwenal i *Tristan och Isolde* och var nyligen aktuell som Don Alfonso i *Così fan tutte* på Folkoperan. ■ Sören Tranberg

Spelåret

2022/2023

Göteborgsoperan

Göteborgsoperan inleder säsongen på Stora scenen med en nypremiär på Rigoletto den 28 augusti. I titelrollen alternerar David Kempster och Ólafur Sigurdarson. Hertigen sjungs av Davide Giusti och Gilda av Ida Falk Winland. Francesco Angelico dirigerar alla åtta föreställningarna t.o.m. den 24 september.

Säsongens första operapremiär blir **Bedřich Smetanas** *Brudköpet* i **Mellika Melouani Melanis** regi. Smetana, som bodde fem år i Göteborg, har fyllt denna opera med oemotståndlig charm. Sprudlande, explosiv med sentiment i form av romantiska arior, livliga körpartier och tjeckisk folkmusik. *Brudköpet* var den första opera som skrevs på tjeckiska (1866) och den har framförts över 2 500 gånger på Nationalteatern i Prag. Den framgångsrika sopranen **Matilda Sterby** – vinnare av årets Schymberg Award – sjunger Mařenka. Den danske tenoren **Adam Frandsen** gör Jeník, **Conny Thimander** är Vašek och äktenskapsmäklaren Kečal sjungs av basen **Mats Almgren**. Premiär den 10 september och totalt blir det tio föreställningar t.o.m. den 25 oktober.

Säsongens andra operapremiär blir **Jacques Offenbachs** *Hoffmanns äventyr*, en opera som inte behöver någon närmare presentation. Den här gången framförs den på franska i **Michael Kays** och **Jean-Christophe Kecks** edition, i **Krystian Ladas** regi. Tre tenorer delar på Hoffmanns parti: **Tomas Lind** gör den gamle, **Joachim Bäckström** den medelålders poeten och **Brian Michael Moore** den unge studenten. I alla de kvinnliga sopranrollernas olika skepnader framträder **Kerstin Avemo**. Vem som gör skurkrollerna är i skrivande stund inte klart. Den franske dirigenten **Sébastien Rouland** dirigerar Göteborgsoperans orkester. Premiär den 26 november och sedan spelas verket elva gånger t.o.m. den 15 januari 2023.

Brudköpet

Hoffmanns äventyr

La Bohème får ny premiär den 21 januari. Uppsättningen hade premiär i februari 2020. I rollerna som Rodolphe och Mimì hör vi **Thomas Atkins** och **Ida Falk Winland**. **Luthando Qave** sjunger Marcel och i Musettes parti alternerar **Mia Karlsson** och **Sofie Asplund**. Puccinioperan spelas nio gånger t.o.m. den 10 maj.

Richard Strauss *Die schweigsame Frau* får sin Sverigepremiär den 4 mars. En sur gubbe (**Anders Lorentzson**), en smart kvinna (**Sofie Asplund**), en förälskad man (**Norman Reinhardt**) och en finurlig barberare (**Hannes Öberg**). Ingredienserna känns igen i Strauss komedi, liksom intrigen: de unga lurar de äldre och kärleken segrar. **Barrie Koskys** färgglada hyrproduktion från Bayerische Staatsoper i München hade premiär 2010. Nu svarar **Philipp Rosendahl** för regin. Dirigent i Göteborg är **Yoel Gamzou**. Straussoperan spelas sju gånger t.o.m. med den 6 april.

Giuseppe Verdis *Nabucco* avslutar säsongen vid Packhuskajen. Det italienska teamet med regissören **Jacopo Spirei** i spetsen placerar den bibliska berättelsen om kung Nebukadnessar i nutid, där ett förtryckt folk revolterar mot sina tyranner. Rädsla och hopp byter plats när en fundamentalistisk regim ersätts med en annan. Den italienske dirigenten **Giancarlo Andretta** återvänder till Göteborgsoperan för att dirigera Verdis genombrottsopera, vars musikaliska kraft spänner från undersköna arior till storslagna

körpartier. **Mats Persson** sjunger Nabucco, **Tomas Lind** Ismaele, **Mats Almgren** Zaccaria, **Ann-Kristin Jones** Fenena och vem som kommer att sjunga "röstmördarpartiet" Abigaille kommer att meddelas senare. Det blir sju föreställningar mellan den 20 maj och den 10 juni.

En miniversion av **Gaetano Donizettis** *Don Pasquale* kommer att spelas i **Annika Lindqvist** dansanta regi. I denna version har Don Pasquale (**Markus Schwartz**) fastnat i 1980-talet medan Norina (**Anna Forsebo**) är en självsäker kvinna av i dag. **Mattias Ermedahl** sjunger Malatesta och **Viktor Johansson** Ernesto. För det musikaliska arrangemanget svarar kapellmästaren **Per Larsson**. Premiären äger rum på Göteborgsoperans Lilla scen den 8 mars och därefter går produktionen ut på turné i Västra Götaland fram till den 7 maj.

John Kanders och **Fred Ebbs** *Cabaret* blir nästa säsongens musikal. *Cabaret* hade sin urpremiär på Broadway i New York 1966 och är baserad på Christopher Isherwoods självbiografiska bok *Farväl till Berlin* (1939). Musikalen filmatiserades 1972 med Liza Minelli, som belönades med en Oscar för rollen som Sally Bowles. I Göteborg görs rollen av **Kerstin Hilldén** i **James Grieves** regi. I övriga roller **David Lundqvist** (Konferenciern), **Tobias Ahlsell** (Clifford Bradshaw), **Siw Erixon** (Fräulein Schneider) och **Lars Hjertner**

Don Pasquale

(Herr Schultz). För det musikaliska arrangemanget svarar dirigenten **David White**. Premiär den 1 oktober och totalt blir det 65 föreställningar fram till den 29 mars 2023.

Operett i Göteborg! När ungraren **Paul Abraham** – en av det tidiga 1930-talets stora operettkompositörer – skrev sin stilfulla komedi *Märchen im Grand-Hôtel* 1934 (här döpt till *Det var en gång på Grand Hôtel*, i **Fredrik Fischers** och **Linnea Sjunnessons** översättning), levde han redan i exil på grund av sitt judiska ursprung. Verket fick sin urpremiär i Wien för att sedan försvinna i glömska. De senaste åren har denna ”jazzoperett” fått en renässans i Tyskland. Nu är det dags för Marylou, prinsessan och de andra att svepa med sig även Sverige i virvlarna. För regin svarar **Mirja Burlin** och i rollistan återfinns **Micaela Sjöstedt**, **David Lundqvist**, **Lars Hjertner**, **Ingahlill Wagelin**, **Anders Wängdahl** och **Åke Zetterström**. Sverigepremiären äger rum på Stora scenen den 22 april och totalt blir det tio föreställningar t.o.m. den 9 juni.

Barn & Unga spelar *Svenne*, en nyskriven musikal av **Saga Björklund Jönsson**, sprungen ur **Per Nilssons** Augustvinnande roman med samma namn. Det är en glittrande show som med dans, teater och klubbmusik berättar om extrema ideologier, politiskt spel och civilkurage. Vem förtrycker, vems är ansvaret

att säga ifrån och vad får våra val för konsekvenser? Spelas på Lilla scenen 26–28 augusti.

Tonsättaren **Johanna Fridolfssons** och librettisten **Malin Agheds** opera *Sandvargen* efter *Stora boken om Sandvargen* av **Åsa Lind** får sin världspremiär den 16 september på Skövde Kulturhus. *Sandvargen*, i regi av **Emelie Sigelius**, riktar sig främst till barn mellan sex och tio år. Sedan spelas barnoperan på turné i regionen och på Göteborgsoperans Lilla scen t.o.m. den 27 november.

Göteborgsoperans orkester bjuder på fyra orkesterkonserter under säsongen. Även deras romansserie *Grandi voci* på Stora scenen bjuder på fyra konserter. Först ut är sopranen **Camilla Tilling** och pianisten **Paul Rivinius** den 16 oktober, den 11 februari framträder den amerikanske tenoren **Lawrence Brownlee** med tillsammans med pianisten **Henning Ruhe**. Programmet vid konserten den 15 april meddelas senare. Avslutningsvis den 14 maj sjunger den Tysklandsbaserade svenska sopranen **Maria Bengtsson** ihop med pianisten **Sarah Tysman**. •|| www.opera.se

Sidan 10–11: Matilda Sterby, Tommy Franzén och Jess Khan-Lee i Brudköpet. Foto: Lennart Sjöberg.
Kerstin Avemo och Tomas Lind i Hoffmanns äventyr. Foto: Lennart Sjöberg.
Victor Johansson, Anna Forsebo, Markus Schwartz och Mattias Ermedahl i Don Pasquale. Foto: Lennart Sjöberg.

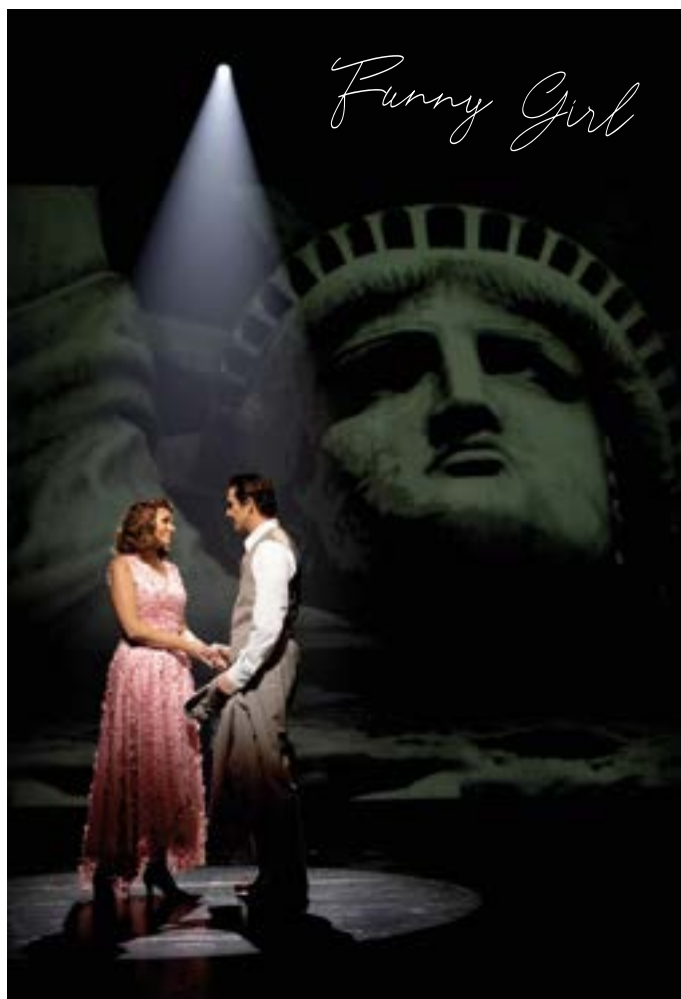
Malmö Opera

Säsongen inleds på Stora scenen med musikalen Anastasia med musik av Stephen Flaherty efter Terrence McNallys manus, i svensk översättning av Rikard Bergqvist. I rollerna: Tuva B Larsen, Andreas Weise, Michael Jansson, Åsa Fång, Lill Lindfors och Nina Pressing. Johanna Hybinette svarar för regin efter ett konstnärligt koncept av Elisabeth Linton. Joakim Hallin dirigerar Malmö Operas orkester. Premiär den 2 september. Uppsättningen spelas till den 12 november.

Malmö Operas första operapremiär blir **Charles Gounods Romeo och Julia**. Världens mest kända kärlekshistoria som här får en annorlunda twist när handlingen förläggs till de mer ljusskygga delarna av 1800-talets New York. Det är nyårsafton 1889 och i hjärtat av New York har den rika familjen Capulet bjudit in till en spektakulär cirkusfest. Just denna magiska natt träffar dottern Julia sitt livs kärlek Romeo. Men han tillhör fiendefamiljen Montague, invandrare från Italien som fajtas med Capulets om makten över affärsverksamheten på New Yorks skuggsida. **Amy Lane** regisserar och **Patrik Ringborg** dirigerar. Huvudrollerna görs av **Sehoon Moon** och **Kseniia Proshina**. I övriga roller: **Orhan Yildiz** (Mercutio), **Alexander Roslavets** (Laurent), **Mark**

Stone (greve Capulet) och **Emma Sventelius** (Stephano). Premiären blir den 5 november och sedan spelas uppsättningen elva gånger t.o.m. den 18 december.

Figaros bröllop, som hade premiär i Malmö 2016, fick lysande recensioner och nominerades till Sveriges Teaterkritikers förenings Teaterpris. För regin svarade den tyske teater- och operaregissören **Peter Stein**. Vid nypremian svarar **Katarina Sörenson** för både regi och koreografi. Dirigent är **Magnus Fryklund**, som även spelar hammarklaver i recitativet. **Henning von Schulman** gör betjänten Figaro, **Maria Chabounia** Grevinnan, **Kartal Karagedik** greve Almaviva, **Adrian Angelico** Cherubin och **Lars**

Arvidson doktor Bartolo. Spelperiod mellan den 10 december 2022 och 10 februari 2023 och Mozartoperan ges elva gånger.

Malmö Operas andra musikaluppsättning på Stora scenen blir **Jule Stynes**-musikalen *Funny Girl*, som är baserad på burleskstjärnan **Fanny Brices** liv. Det här var **Barbra Streisands** genombrottsroll 1968. I Malmö görs rollen av **Sanna Nielsen**. I övriga roller återfinns **Alexander Lycke**, **Marianne Mörck**, **Ann-Louise Hanson**, **Oscar Pierrou Lindén**, **Michael Jansson**, **Jenny Holmgren** och **Erik Gullbransson**. **Ronny Danielsson** regisserar. **Martin Chocholousek** gör scenografin och **Camilla Thulin** svarar för kostymdesignen. **Joakim Hallin** dirigerar. Spelperiod: 27 januari–26 mars.

Leoš Janáčeks opera *Fallet Makropulos* handlar om den närmast odödliga **Emilia Marty**, som har levt i 337 år i olika länder under olika namn men alltid med initialerna E.M. Hon är en hyllad operadiva och kallar sig **Emilia Marty**, men nu börjar livet rinna ut – om hon inte får tag i elixiret som ger evigt liv. **Agneta Eichenholz** kommer att gestalta denna mångfacetterade roll och hon gör det tillsammans med bland andra **Magnus Vigilius** (**Albert Gregor**), **Rodion Pogossow** (**Jaroslav Prus**), **Lars Arvidson** (**Kol-enaty**). **Elisabet Linton** regisserar och **Patrik Ringborg** dirigerar, som nu har utsetts till 1:e gästdirigern vid Malmö Opera. Premiär den 1 april och sedan följer sju föreställningar t.o.m. den 3 maj.

Ytterligare en stor produktion på Stora scenen kan tillkomma. Besked kommer i så fall under våren. :||

Malmö Opera på turné

Puccinioperan La Bohème spelas på turné under perioden den 17 september till den 4 december.

För regin svarar **Sara Cronberg**. I rollerna: **Tigran Hakobyan** (*Rodolphe*), **Elin Eriksson** (*Mimi*), **David Risberg** (*Marcel*), **Ella Morin** (*Musette*), **Sebastian Durán** (*Schaunard*), **Magnus Lindegård** (*Colline*) och **Staffan Liljas** (*Alcindor/Benoît*). Uppsättningen sjungs på svenska.

På Operaverkstan spelas också några mindre produktioner, som t.ex. *Väntarna* – **Lars Johan Werles** tonsättning av **Werner Aspenströms** poetiska barnsaga om några dockor och nallar som väntar på sin ägare. Spelperiod: mellan den 17 september och 15 oktober.

Julen 2022 sätter Operaverkstan upp berättelsen om **Julian och Hedvig**. *Snösystern* är baserad på **Maja Lundes** bok med samma namn, nu med libretto av **Anna Berg**. För musiken svarar **Magnus Johansson**, medan **Linda Mallik** regisserar. Spelperiod: 3 december 2022 till 28 januari 2023. :|| www.malmoopera.se

Fallet Makropulos. Foto: **Anna W Thorbjörnsson**.
Funny Girl. Foto: **Malin Arnesson**.

Kungliga Operan

Kungliga Operan har valt att presentera endast höstens program. Nästa år kommer nationalscenen att fira sitt 250-årsjubileum och därför presenteras vårprogrammet först i oktober.

Höstsäsongen inleds med en nypremiär av *Trollflöjten* i **Ole Anders Tandbergs** regi. Den danske tenoren **Jonathan Koppel** sjunger Tamino, Pamina görs av **Hanna Husáhr**, den ukrainska koloratursopranen **Tetiana Zhuravel** sjunger Nattens drottning, **Helgi Reynisson** gestaltar Papageno, medan **Kristian Flor** och **Lennart Forsén** alternerar som Sarastro. Mozartoperan spelas mellan den 25 augusti och 8 december.

Nästa nypremiär blir **Giuseppe Verdis** *La traviata* i **Ellen Lamms** regi. **Elin Rombo** sjunger Violetta Valéry, **Joel Annmo** tar sig an Alfredo, medan **Jeremy Carpenter** gestaltar Giorgio Germont. Spelperiod: 3 september–5 oktober.

Höstens första operapremiär blir **Richard Strauss** *Ariadne på Naxos*. **Christina Nilsson** sjunger titelrollen, **Michael Weinius** gör Tenoren/Bacchus och **Sofie Asplund** sjunger det höga koloraturpartiet Zerbinetta – en roll som hon gjorde stor succé med på Göteborgsoperan 2018. Kompositören görs av **Johanna Rudström** och Musikläraren av **Ola Eliasson**. Kungliga Operans musikchef **Alan Gilbert** alternerar med den italienske maestron **Vincenzo Milletari**. Norskan **Katharina Jakhelln Semb** regisserar. Straussoperan spelas mellan den 28 september och 2 november.

Barnoperan *Flyg vart du vill* får urpremiär den 8 oktober. I denna nya produktion av den hyllade koreografen, regissören, sångaren, dansaren och performancekonstnären **Charlotte Engelkes** – som här står för regi, koncept och koreografi – får publiken uppleva Bizet, Offenbach, Mozart, Rossini, Wagner, Purcell och Verdi på ett sätt som aldrig har gjorts förr. En hejdlös uppsättning där myt

möter samtid, surrealism möter allvar, dödsrikets vakhund Kerberos är en trehövdad pudel och en pingvin sjunger duett med en man med älg huvud. I rollerna återfinns **Maja Frydén**, **Joa Helgeson**, **Jihan Shin**, **Julietta Birkeland** och **Jenny Soddu**. Musiker ur Hovkapellet spelar under **Eric Skarbys** ledning. Uppsättningen vänder sig i första hand till barn i åldrarna 10–12 år. De har möjligheten att se produktionen fram till den 12 november.

Karin Rehnqvists opera *Strandad* får urpremiär den 19 november. Hon är en av Sveriges främsta samtida tonsättare. Rehnqvist är här delvis inspirerad av den stora kollektiva tragedin med 2004 års tsunami, som hon bevittnade på plats i Thailand. Hon har tillsammans med librettisten **Kerstin Perski** skrivit en ömsint opera som utforskar viktiga allmänmänskliga frågor om sorg, saknad, skuld och sökande efter balans i en värld som vänts upp och ned. Operasång blandas med kulning när **Lena Willemark** medverkar som Den Andra, huvudrollen Marias skuggjag. Maria själv sjungs av **Vivianne Holmberg**. I övriga roller hör vi **Carl Ackerfeldt**, **Katarina Leoson** och **Johan Edholm**. **Natalie Ringle** regisserar, medan **Cathrine Winnes** dirigerar Hovkapellet. *Strandad* är en beställning av Kungliga Operan. Uppsättningen spelas till och med den 27 december.

Giacomo Puccinis *La Bohème* i **José Curas** koncept får nypremiär den 15 december. **Magdalena Risberg** sjunger Mimi, **Bror Magnus Tødenes** Rodolfo, Musetta är **Sigrid Vetleseter Bøe** och **Jens Persson** sjunger Marcello. **Tobias Ringborg** dirigerar. Puccinioperan spelas till och med den 4 februari 2023. •|| www.operan.se

La traviata. Foto: Sören Vilks.

La traviata

Stipendiatater 2022

Anders Walls Confidencen-stipendium 2022 går till sopranen och tonsättaren Josefine Mindus

Josefine Mindus (f. 1994) från Stockholm har tilldelats Anders Walls Confidencen-stipendium på 125 000 kronor. Stipendiet omfattar även en professionell demoinspelning.

Sopranen och tonsättaren Josefine Mindus avslutade 2021 sina studier vid Hochschule für Musik, Theater und Medien i Hannover och är sedan 2020 en del av operastudion vid Komische Oper i Berlin, där hon debuterade som Papagena i *Trollflöjten*. Under tiden i Tyskland har hon vunnit flera priser, bl.a. tävlingen Paula Salomon-Lindberg Das Lied i Berlin.

Under uppväxten spelade Mindus piano och fiol samt sjöng i kör. I tonåren intresserade hon sig för komposition och studerade efter gymnasiet på Gotlands Tonsättarskola, samtidigt som sången fick allt större betydelse.

Därefter studerade hon sång på Vadstena folkhögskola. Här skrev hon tillsammans med Richard Lindström en barnopera, *När vårds- huset Lyckosten fick annorlunda besök*, som uruppfördes 2016 på Gamla Teatern i Vadstena. Efter studierna i Vadstena studerade Josefine Mindus sång på Musikhögskolan i Hannover.

Under våren 2022 sjunger Josefine Mindus Amor i *Orfeus och Eurydike* och Zerlina i *Don Giovanni* på Komische Oper i Berlin.

Anders Walls Giresta-stipendium 2022 ges till mezzosopranen Mathilda Bryngelsson

Mathilda Bryngelsson (f. 1992) från Göteborg tilldelas Anders Walls Giresta-stipendium på 125 000 kronor. Stipendiet omfattar även en professionell demoinspelning samt en solokonsert i Giresta kyrka.

Mezzosopranen Mathilda Bryngelsson tar till sommaren sin masterexamen vid Malmö Opera Academy, ett samarbete mellan Malmö Opera och Musikhögskolan i Malmö.

Efter gymnasiet började hon sjunga i en kyrkokör. Därefter blev det sångstudier på folkhögskolorna i Oskarshamn, Ingesund och Härnösand innan hon slutligen kom in på Opera-högskolan i Stockholm och tog sin kandidatexamen 2019 med Robert Hyman som sånglärare. Samma år debuterade hon som Mercédès i *Carmen* med Lyriska Sällskapet i Gävleborg. Hon sjöng även Medoro vid Kungliga Operans urpremiär av Ramström/Händel/Vivaldis *Orlando* på Confidencen, med mezzon Emma Sventelius i titelrollen, också hon en tidigare Giresta-stipendiat.

Bryngelsson har också gjort Cherubin och Marcellina i *Figaros bröllop*, Frugola i Puccinis enaktare *Manteln* och Kontjakovna i *Furst Igor*. Bland drömrollerna finns Sextus i *Titus mildbet* och Charlotte i *Werther*.

Mathilda Bryngelsson har tilldelats ett stort antal stipendier, bl.a. flera nationella stipendier från Kungliga Musikaliska Akademien. 2021 vann hon första pris i OVIS-rösten. Och som pristagare i tävlingen Schloss Rheinsberg Internationaler Gesangswettbewerb i Berlin fick hon i december 2021 göra Modern i *Hans och Greta* på Kammeroper Schloss Rheinsberg. Hon har också framträtt som altsolist i Mendelssohns oratorium *Elias* i Berlin 2019 tillsammans med Brandenburgisches Staatsorchester Frankfurt och Lunds Akademiska Kör.

Under våren 2022 är Mathilda Bryngelsson aktuell i *Suor Angelica* och *På andra sidan havet* på Malmö Opera.

ANDERS WALLS STIFTELSE

Årets andra Giresta-stipendiat är violinisten Johan Dalene

Han får Anders Walls Giresta-stipendium på 125 000 kronor. Stipendiet omfattar också en solokonsert i Giresta kyrka.

Den unge violinisten Johan Dalene (f. 2000 i Norrköping) har redan gjort avtryck på den internationella musikscenen med en lång rad framträdanden i Norden, Italien, Schweiz, Sydafrika, Kina, Storbritannien och Österrike.

Han kommer från en musikerfamilj och började spela violin redan som fyraåring vid Norrköpings Kulturskola. Sju år gammal debuterade han som solist med Norrköpings Symfoniorkester.

Redan som som fjortonåring ville Dalene bli violinist, inspirerad av världsberömda violinister som Janine Jansen och Maxim Vengerov. Det stora internationella genombrottet kom när Johan Dalene vann Carl Nielsen Competition 2019. Han har också vunnit första pris i Stockholm International Music Competition, The Kocian Violin Competition i Tjeckien och Giovani Talenti i Italien. 2016 kom han på tredje plats i ungdomsklassen i den mycket prestigefyllda Menuhin Competition i London. Dalene

har också varit Artist-in-Residence med Sveriges Radios Symfoniorkester och dessutom Rising Star utsedd av European Concert Hall Organisation och Student-in-Residence vid Verbierfestivalen i Schweiz.

Johan Dalene har gett ut två skivor på BIS Records: Tjajkovskijs och Barbers violinkonserter med Norrköpings Symfoniorkester (2019) och *Nordic Rhapsody* med pianisten Christian Ihle Hadland (2021). Nyligen släpptes hans tredje skiva där han spelar violinkonserter av Nielsen och Sibelius.

Johan Dalene spelar på en Stradivarius från 1736, ett lån från Anders Sveaas' Almennyttige Fond. Nu ser han fram emot sommarens framträdande på The Proms i London i Samuel Barbers violinkonsert. ■|| Sören Tranberg

1. Josefina Mindus. Foto: Jan Windszus.
2. Mathilda Bryngelsson. Foto: Rickard Söderberg.
3. Johan Dalene. Foto: Mats Bäcker.

”När det gäller mitt konstnärliga skapande litar jag blint på min intuition.”

ÅLEVANGELIET

Den är svart, slemmig och en gåta för vetenskapen. Ålen är temat för Patrik Svenssons Augustprisdade Ålevangeliet som i april har premiär på Folkoperans scen. För OPERA berättar Stina Oscarson och Emmy Lindström om hur de har omvandlat succéboken till libretto och musik.

TEXT: LOUISE FAUVELLE

Dramatikern Stina Oscarson kliver med rappa steg ut ur hissen på femte våningen i Kulturhuset vid Sergels torg i Stockholm. Hon är klädd i svarta gymmaskor, matchande tights och en tunn, svart dunjacka över en grön funktionströja med dragkedja upp till hakan. Över det snaggade håret har hon dragit en grönsvartrandig mössa. Det är hon som har valt platsen för vårt möte. Från panoramafönstren syns en av Hötorgsskraporna och hustaken på andra sidan torget.

– Jag älskar ställen med utsikt och trivs bäst när jag får komma upp några våningar, säger hon när vi slår oss ner vid ett runt kafébord i varsin fätölj i svart skinnimitation.

Vi ses en onsdagseftermiddag i mars för att prata om *Ålevangeliet* som har premiär på Folkoperan den 27 april. Det är Stina Oscarsons förtjänst att journalisten Patrik Svenssons prisade debutbok med samma namn har blivit opera, eller ”sceniskt oratorium” som teatern valt att kalla det. Åtminstone var det Oscarson som kläckte idén. Allt började med att hon försommaren 2019 läste en notis om att en bok om ålen, ”världens mest gåtfulla fisk” – vilket är bokens undertitel – snart skulle komma ut. Hon gjorde direkt en förhandsbeställning.

– Jag läser lite men selektivt. Jag har svårt att sätta ord på vad det var med beskrivningen av *Ålevangeliet* som tilltalade mig, men när det gäller mitt konstnärliga skapande litat jag blint på min intuition.

Den visade sig vara rätt. Redan efter att ha läst de första sidorna kände hon att hon ville göra något eget baserat på berättelsen. Hennes tankar gick direkt till Hjalmar Gullbergs och Lars-Erik

Larssons lyriska svit *Förklädd gud*. Stina Oscarson är kontrabasist i grunden och har många gånger återkommit till det verket.

– Det är bland de vackraste musikaliska verk jag vet med dess berättelse om människan och att det finns något som är större. Det var som att jag direkt fick associationen dit och kände att ålens vandring kunde bli en sångsvit liknande *Förklädd gud*.

Ålevangeliet är dels en självbiografisk berättelse om en son (författaren själv) och hans far och hur de fiskade ål tillsammans under sonens uppväxt. Dels är det en fackbok om den i dag utrotningshotade ålens liv, från födelse till död – en gåtfull resa som vetenskapsmän i alla tider förgäves har försökt finna ett exakt svar på. Stina Oscarson blev tagen av att läsa om ålens vandring, dess metamorfoser och letande efter ett hem innan den till slut förflyttar sig hundratals mil tillbaka till Sargassohavet där den, av allt att döma, fortplantar sig för att sedan dö. Men flera aspekter i ålens livscykel är alltså omgärdade av ovisshet och ingen fullvuxen ål – varken död eller levande – har ännu skådats i Sargassohavet.

– Hela boken sätter fingret på vad konst har handlat om i alla tider: frågetecknen som präglar livet. Det finns något större som vi inte kan förklara. Det var som att jag såg ålen som en ledråd i den gåtan.

Hur har din egen relation till ålen sett ut?

– Jag är uppvuxen nära naturen och bär med mig magin i den. Även om just ålar var något jag tyckte var rätt läskigt som liten. När jag badade var jag alltid lite rädd att det skulle simma förbi en ål – den kändes som en orm fast värre eftersom den kunde simma.

2

Stina Oscarson sträckläste boken och under tiden utvecklades idén om sångcykeln. Nästa steg var att tänka ut en passande plats för uppförandet. Ganska direkt kände hon att Folkoperan vore rätt – ett teaterhus med en historia av uppsättningar i gränslandet för vad en klassisk opera anses vara. Dessutom visste hon att regissören Tobias Theorell snart skulle tillträda som ny konstnärlig chef. Hon bestämde sig för att skicka i väg ett meddelande till honom.

– Jag har en idé, kan vi ses?

De hade lärt känna varandra på Unga Klara på 90-talet och sprungit på varandra genom åren. Han var snabb att svara och de sågs kort därefter på ett kafé vid Bysistorget på Södermalm.

– Han gick i gång på min pitch och sade att han skulle prata med Folkoperans vd. Jag kände på mig att boken kunde vinna Augustpriset och sade att vi måste köpa rättigheterna till verket innan dess.

De lyckades få grönt ljus från förlaget innan galan ägde rum och boken kammade hem priset som årets bästa fackbok. Våren 2020 hade Stina Oscarson också signerat kontrakt med Folkoperan för att skriva librettot. Att den nästan 300 sidor tjocka boken är ett mischmasch av facklitteratur och biografi – utan en klassiskt dramaturgisk historia – var ingenting som skrämde henne i tanken på att omvandla den till libretto. Inte heller det faktum att detta skulle bli hennes allra första.

– Att skriva dramatik är ett musikaliskt arbete. Och i synnerhet inom radioteater, som jag har sysslat mycket med, handlar allt om tajmning och rytm. Så för mig att gå till att skriva ett libretto kändes inte så konstigt. Jag har skrivit runt 40 pjäser – vilken form texten får är för mig sekundärt.

Hon började arbeta vid skrivbordet mitt under brinnande pandemi. I ett första skede läste hon igenom boken igen och strök under alla meningar hon kände var centrala. Därefter skrev hon ner fraserna i ett dokument på datorn och började namnge de olika sångerna som hon såg framför sig skulle utgöra operan. De nio sångrubrikerna, däribland "Hitta hem", "Gåtan", "Frosseriet" och "Vandringen", bildade en cykel – likt kapitlen i boken. Sedan började hon skriva texten till de olika sångerna. Efter ungefär två veckor hade hon ett första utkast av librettot.

– Det kan låta snabbt men texten hade redan grott i mitt huvud i ett år.

Hon sitter aldrig mer än 90 minuter i streck och skriver. Totalt 3,5 timmars skrivande ser hon som ett dagsverke – men då har hon kanske tänkt på verket i tio timmar, poängterar hon. Vissa meningar, såsom "Om Gud finns är detta den ledtråd han lämnar", kom till henne när hon tog pauser och var ute och promenerade. Utkastet skrev hon sedan igenom ett par gånger till innan hon skickade det tio sidor långa librettot till Tobias Theorell och den tonsättare som han hade valt ut för att komponera musiken, Emmy

Lindström. Stina Oscarson kände inte till henne men hade sagt till Tobias Theorell att det skulle vara en kompositör som inte bara skrev ”supermodernistisk” musik. Hon ville att det skulle vara folkligt och vackert.

– När vi träffades alla tre kände jag direkt att Emmy hade fötterna på jorden – och det här är ”en opera i gummistövlar” på något sätt; man måste våga ha på sig gummistövlar om man ska gå in i det här.

Vad menar du med ”opera i gummistövlar”?

– Det får var och en tolka som den vill.

Efter att ha setts och diskuterat verket ihop gick Stina Oscarson hem och bearbetade librettot ett sista varv innan hon till slut överlämnade den färdiga versionen till Emmy Lindström.

– Hon har sedan varit fri att ändra vissa ord och meningar för att det ska passa bättre med musiken. Jag har med åren blivit övertygad om att konst är ett kollektivt skapande och att man måste lägga bort sitt ego och våga släppa taget. Saker blir bättre om man gör det tillsammans. Jag gör ett schackdrag – sedan är det nästa persons tur.

Några dagar före intervjun med Stina Oscarson hörs Emmy Lindström och jag per telefon. Hon sitter i soffan i det attefallshus som fungerar som kontor på tomten intill familjens hus i Bro strax utanför Stockholm. Det är där hon finner arbetsro när maken, tillika klarinettisten Emil Jonason, och de tre barnen är hemma. Partituret till *Ålevangeliet* skrev hon klart och lämnade ifrån sig redan i oktober men de senaste veckorna har det dykt upp en del frågor från regissören Tobias Theorell som i skrivande stund är mitt uppe i förberedandet av repetitionerna.

– Det blir alltid lite småfix i efterhand när regissören och solisterna kommer med funderingar. Sådant kan vara lite jobbigt; skapare och interpret är i processen av ett musikaliskt verk vid så olika tidpunkter. Jag hade gärna bollat saker när jag höll på med musiken i somras – då hade jag en massa tankar och funderingar, säger Emmy Lindström och skrattar.

Hon är utbildad violinist och har flera års erfarenhet av att komponera musik för såväl sång som orkester. Men detta är hennes första verk för en operascen.

– Det blir ju mycket mer avancerat när man tonsätter ett verk med kör, scenografi, dirigent, librettist, ljussättare och kläder. Och när det dessutom finns en författare med i bilden.

Det var hösten 2019, strax efter att *Ålevangeliet* hade tilldelats Augustipriset, som Emmy Lindström läste boken. Då var hon ovetandes om att en opera redan var påtänkt.

– Jag är inte den som slukar romaner men är väldigt förtjust i biografier och facklitteratur. Jag gillar att *Ålevangeliet* är en personlig historia om Patrik och hans pappa, parallellt med en berättelse om en fisk som rör sig över hela världen. På så sätt är det ett allkonstverk; man kan inte riktigt definiera det, om det är prosa eller självbiografi. Men det är en filosofisk och känslsam bok.

Hennes egen musik har beskrivits som just emotionell. Kanske var det därför Tobias Theorell – som hade lyssnat på en av hennes konserter på Norrlandsoperan i Umeå – ringde henne och frågade om hon ville skriva musiken till det blivande oratoriet.

– Jag tackade ja direkt eftersom jag tyckte så mycket om boken. Samtidigt kände jag: Hur gör man en opera av det här?

”Att skriva dramatik är ett musikaliskt arbete.”

”På två veckor hade jag skrivit klart uvertyren.”

Det är ingen klassisk berättelse med början och slut. Men jag är lösningsorienterad och tänkte att det ger sig.

Under det första mötet med Stina Oscarson och Tobias Theorell diskuterade de, med librettot som utgångspunkt, vilka karaktärer de ville få med. Sonen och pappan var givna. Därtill ville de ha en kvinnlig karaktär som de kom fram till skulle få förkroppsliga ”vetenskapen”. Emmy Lindström ville även ge en röst åt själva ålen.

– Lite blygsamt försökte jag få in min man i operan. Utöver klarinetten spelar han även EWI – Electronic Wind Instrument – ett blåsinstrument som är ett slags synt. Jag tycker alltid det är kul att blanda klassiska instrument med något helt annat sound. Samtidigt ville jag skapa en gåtfull karaktär i operan och hade en idé om att Emil kunde spela ålens melodi – något lite mystiskt och märkligt. Och Tobias och Stina gick i gång på det.

Efter att ha fått det färdiga librettot dröjde det flera månader innan hon började komponera.

– Det är alltid svårt att komma i gång och för mig är det ofta förenat med en del ångest och mindervärdeskomplex. Speciellt när man ska skriva sin första opera.

I mars 2021 hörde Folkoperan av sig och berättade att de hade tänkt spela in ett smakprov på *Ålevangeliet*. Hade hon möjligtvis

skrivit klart något de kunde använda? Det blev den spark i baken som Emmy Lindström behövde.

– Jag fick en skänk från ovan, satte mig vid pianot och skrev ner någon låt. På två veckor hade jag även skrivit klart uvertyren. Jag gick in i de sinnesstämningar som präglar Patrik Svenssons bok – det där melankoliska och blygsamma men samtidigt viljestarka. Mycket tack vare dem var det lätt att komponera.

I sitt inre visualiserade hon den fria ålen som simmar i Sargasso-havet med de glittrande solstrålarna som skär genom vattenytan.

– Jag tänkte på ålen lite som en katt som hoppar och skuttar på ett fält. Det var den känslan jag ville få fram. Jag skulle beskriva den färdiga musiken som nyromantisk, emotionell och folklig – med spejsade inslag.

För Emmy har det varit viktigt att hennes musik känns rätt gentemot Patrik Svenssons bok och hon har stämt av vissa saker direkt med honom. De träffades i somras på Folkoperan när SVT gjorde ett reportage om det kommande oratoriet. Därefter har de haft lite mejlkontakt.

– Han fick höra utdrag av musiken när vi spelade in i somras och det verkade som att han gillade det – han sade att det var jättefint. Boken är ju en så personlig berättelse för honom, bland

annat beskriver han sin pappas död. Den delen av operan har jag komponerat lite som en koral eller psalm. Det här är första gången som jag har upplevt ett slags ansvar för att skriva något som känns bra för någon annan.

Stina Oscarson var också med och träffade Patrik Svensson vid SVT:s inspelning. Men hon har till skillnad från Emmy Lindström inte haft något intresse av att bolla librettot med honom. Tvärt om.

– För mig är det inte så stort att träffa personen bakom ett verk; det är verket som är det centrala. Jag vet vad Patrik har skrivit i sin

bok, det räcker för mig. Jag måste känna mig helt fri i förhållande till upphovsmannen. Det är klart att jag hoppas att han ska vara nöjd med resultatet, men jag gör det här för publiken. Mitt intresse har legat i att librettot ska bli bra; först då kan jag göra ursprungsverket rättvisa. Och i ett visst läge kan det innebära att köra över upphovspersonen, säger Stina Oscarson.

Det är med skräckblandad förtjusning som Emmy Lindström ser fram emot premiären – som vanligt inför ett uruppförande. Hon upplever att intresset för att komma och titta är stort och konstaterar att det givetvis hjälper att oratoriet är baserat på en omtyckt bok.

4

5

– Jag ber till alla högre makter och underjordiska väsen att det blir så bra som jag tror att det kommer bli, säger hon.

Hon upplever att hon har fått mer ömma känslor för ålen genom arbetet med *Ålevangeliet*. Och innan Stina Oscarson trär på sig dunjackan och tar hissen ner från panoramavyn i Kulturhuset berättar hon att även hennes bild av den mystiska fisken har förändrats.

– Ålen har för mig blivit nyckeln till livets gåta på något sätt. Den har gett mig en större ödmjukhet inför livets magi. Sedan hade jag nog fortfarande tyckt att det var äckligt om en ål kom och slingrade sig runt mitt ben när jag badade. Men jag skulle nog le lite grann också. :||

1. Animering av ål. Bild: Bildinstitutet.
2. Folkoperan. Foto: Markus Gärder.
3. Folkoperans salong. Foto: Peder Lindbom, Aix Arkitekter.
4. Stina Oscarson. Foto: Niklas Palmklint.
5. Emmy Lindström. Foto: Emil Jonasson.

STINA OSCARSON

Ålder: 46 år.

Bor: Lägenhet vid Tegnérkunden i Stockholm.

Familj: Föräldrar, två syskon och många vänner.

Jobbar som: Dramatiker och kulturskribent.

Aktuell: Med librettot till *Ålevangeliet*.

Bakgrund: Har sedan 90-talet arbetat som såväl kontrabasist som regissör och samhällsdebattör. Hon har varit konstnärlig ledare för Orienteatern och chef för Radioteatern. Genom åren har hon skrivit krönikor i bland annat DN, SvD och ETC och författat ett 40-tal pjäser samt flera böcker. I höstas släpptes *Det perfekta plåstret* (Mondial) – en skildring av dagens Sverige.

Gör på fritiden: Jag lever mitt jobb och kan inte skilja mellan arbete och fritid.

EMMY LINDSTRÖM

Ålder: 37 år.

Bor: Villa i Bro utanför Stockholm.

Familj: Maken Emil Jonason (klarinetist) och barnen Teddy, 12, Wilde, 9 och Ossian, 3,5.

Jobbar som: Tonsättare, violinist och sjuksköterska.

Aktuell: Har skrivit musiken till oratoriet *Ålevangeliet*. Kommer säsongen 2022/2023 att vara Composer in Residence i Kulturhuset Spira vid Smålands Musik och Teater i Jönköping.

Bakgrund: Utbildad violinist vid Kungliga Musikhögskolan i Stockholm, där hon även har studerat kontrapunkt och komposition. Hennes klarinettkonsert *At the Hills of Hampstead Heath* från 2017 har framförts av orkestrar i både Sverige och Finland. Säsongen 2018/19 var hon Composer in Residence hos Helsingborgs Symfoniorkester. Hon har även skrivit *Barn av Ros* och *Förgätmigej* för sopran, tenor, barnkör och orkester, som hade premiär på Norrlandsoperan 2020.

Gör på fritiden: Umgås med familjen, planterar i trädgården, yogar och tränar på gym.

ÅLEVANGELIET

Vad: Nyskrivet sceniskt oratorium för solister, kör och orkester, baserat på Patrik Svenssons Augustprisade bok *Ålevangeliet – världens mest gåtfulla fisk*.

Var: Folkoperan i Stockholm.

Datum: Premiär den 27 april. Spelas till den 15 maj. Därefter på turné i samarbete med Riksteatern, Malmö Live och Norrlandsoperan hösten 2022.

Libretto: Stina Oscarson.

Musik: Emmy Lindström.

Musikalisk ledning och dirigent: Marit Strindlund.

Regi: Tobias Theorell.

Scenografi och kostym: Ulla Kassius.

Ljus: Åsa Frankenberg.

Mask och peruk: Theresia Frisk.

Ensemble

Pappan: Olle Persson (baryton).

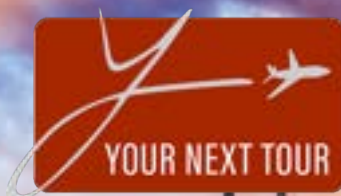
Sonen: Wiktor Sundqvist (tenor).

Vetenskapen: Linnea Andreassen (mezzo).

Instrumentalist på EWI: Emil Jonason.

Gästande körer

Folkoperans orkester

Upplev en exklusiv kryssning med musik på vackra Rhen!

*I över 20 år har Yournexttour arrangerat fantastiska opera och kulturreSOR. I våra paketerade resor ingår alltid noga utvalda hotell, transport, måltider, guidade turer och mycket mer.
Varmt Välkomna!*

Följ med på en fantastisk resa på holländska vattenvägar och floden Rhen. Vi börjar och slutar vår resa i Amsterdam med m/s ROYAL CROWN.

Här bjuds vi på musik med Hovsångerskan Hillevi Martinpelto och vår Maestro i världsklass, Thomas Schuback. Faciliteterna ombord inkluderar bl a ett bibliotek, butik, gym, lounge med panoramautsikt och en restaurang med öppna sittplatser.

**25 augusti 2022
8 dagar
Från pris 32 900:-**

Budapests vackra operahus nyrenoverat

Renovera, bygga ut eller bygga nytt? Det är frågan som ofta ställs när ett gammalt operahus blir både för litet och omodernt. I Budapest löste man situationen på sitt eget sätt. Christofer Psilander åkte dit och tog reda på hur beslutsgången gick, vilka problemen var och – inte minst – hur blev resultatet?

TEXT: CHRISTOFER PSILANDER

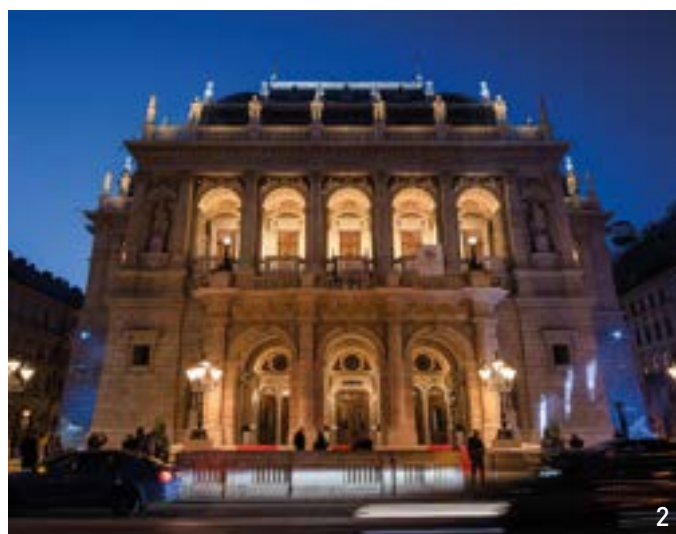
Europas vackraste operahus – det får väl var och en avgöra själv. Men det är ett omdöme som tidigt gavs om operahuset i Budapest, och som Budapestoperan ofta citerar. Och nu när byggnadsställningarna är borta från den nyrenoverade fasaden är det lätt att förstå och stämma in i påståendet.

För nu är en långvarig reovering till ända. Och det är två sinnesintryck som drabbar mig när jag besöker den nyrenoverade Budapestoperan på dagen för invigningsgalan som dirigerades av Plácido Domingo, andra helgen i mars i år: å ena sidan åsynen av ett pråligt, guldglänsande renässanspalats å andra sidan doften av ett nybygge.

Jag har varit här många gånger tidigare, och då har upplevelsen av byggnaden varit blandad. Visst, operahuset och dess miljöer har alltid varit vackra och imponerande, men en 130-årig byggnad dras ofta med brister – såsom matta färger – brister orsakade av tidigare icke helt genomtänkta renoveringar och ett allmänt slitage. Det gällde i allra högsta grad Budapestoperan. Av dessa brister finns nu, på öppningsgalan efter närmare fem års omfattande renoveringar, intet kvar. I foajén har träpaneler och marmorade pelare fräschats upp, överdådet av gyllene detaljer har nu sin ursprungliga glans och de många frescomålningarna, utförda av konstnären Károly Lotz, har omsorgsfullt rengjorts och renoverats och återfått forna färgprakt. Hade inte invigningsgalans galaklädda och smokingklädda besökare haft sina smartphones i händerna hade intrycket kunnat vara från den ursprungliga invigningen 1884.

Operahuset – stadens stolthet

Budapestoperan ligger centralt placerad på den stora paradgatan Andrásy-avenyn mitt i staden. Redan vid invigningen var byggnaden en stolthet för staden. Det hade inte sparats på utsmyckningarna: arkitekten Miklós Ybl bredde på med guld, marmor, siciliansk ek och frescomålningar i ett överdåd. Det fanns dock en begränsning i vad han fick göra: operahuset fick enligt uppmaning från kejsaren av Österrike-Ungern, Franz Josef I, gärna bli vackrare än operahuset i Wien – men det fick inte bli större.

3

4

”Det känns fantastiskt att vara tillbaka i operahuset igen.”

Och när huset nu närmar sig 140-årsåldern var det alltså dags för en renovering. Denna blev betydligt mer genomgripande än vad som var den initiala avsikten. Den tog fyra och ett halvt år i stället för de ursprungligen stipulerade knappa två åren. Och det blev naturligtvis mycket dyrare.

Bakgrunden till renoveringen finns inte bara i byggnadens ålder, med det uppenbara slitaget och utrustning som blivit föråldrad, utan även två tidigare större renoveringar.

Redan 1912 gjordes ett ingrepp som senare visade sig inte enbart vara av godo. Man ville utöka antalet sittplatser på parkett. För att göra plats för fler rader flyttades hela orkesterdicket framåt, så att en del av det hamnade under scenen, vilket inte varit fallet tidigare. På så sätt fick fler stolsrader plats. I samband med denna ombyggnad installerade man en betongmur mellan orkesterdicket och salongen, för stabilitetens skull. Nackdelen med denna mur var att utrymmet under parketten skars av från orkesterdicket och inte längre kunde fungera som resonanslåda för musiken, vilket hade varit arkitektens ursprungliga tanke. Akustiken ansågs därför kunna förbättras om muren byttes ut.

Under nästa renovering som blev färdig till husets hundraårsjubileum 1984, byttes bland annat scenmaskineriet ut. Nu ville man ha ett modernt system med motoriserade höj- och sänkbara sektioner i scengolvet. På grund av sovjetblockets sanktioner mot väst var den teknik som fanns tillgänglig ett östtyskt system, som tidvis fungerat tveksamt genom åren, och som var utrymmeskrävande och dessutom lät för mycket.

Man kunde höra gnissel när scengolvet höjdes eller sänktes, får jag veta vid en rundvandring. Men faktum är att gnisslet i viss mån uppfattades som gott, det visade att anläggningen trots allt fungerade!

Och det var scenmaskineriet som var det ursprungliga skälet till att den nu genomförda renoveringen blev av. Den östtyska tekniken hade helt enkelt gjort sitt. När beslutet att byta scenmaskineriet tagits bestämde man sig också för att åtgärda orkesterdicket, och senare även parketten. Budgeten för arbetet sattes till cirka 25 miljoner euro.

Men när beslutet att stänga huset väl var taget så utökades uppdraget; man skulle nu göra en totalrenovering, uppfräschning och modernisering av hela byggnaden, och omdisponera utrymmen så att huset blev mer praktiskt.

En förutsättning för ombyggnaden: Eiffel Art Studios

För att verksamheten skulle kunna fortgå under renoveringarna, och för att modernisering och förbättring i linje med uppdraget ens skulle vara möjligt är det nödvändigt att nämna Budapestoperans två övriga anläggningar. Den ena var den som skulle stå för huvuddelen av föreställningarna under renoveringen, nämligen Erkelteatern (uppkallad efter nationalkompositören Ferenc Erkel) som varit Budapestoperans annex sedan 1950-talet. Omodern även den, men stor nog för att kunna hysa såväl orkester som uppsättningar och inte minst publik. Antalet platser är till och med fler i Erkelteatern än i operahuset. Så att fortsätta visa opera för Budapestborna under renoveringen skulle inte bli något problem.

Men ännu viktigare: sedan ett knappt år tillbaka finns ytterligare ett viktigt annex, Eiffel Art Studios, en bit utanför centrala Budapest. Det är en nerlagd lokverkstad som operan fick överta för några år sedan och som nu anpassats för Nationaloperans verksamhet. Minnet av tiden som lokverkstad gör sig dock påmint genom att ett helt tågsätt, ett ånglok med kafévagn, står placerat inne i den enorma foajén. Byggnadens namn kommer sig av att arkitekten, János Feketeházy, tidigare arbetade på Gustave Eiffels

arkitektkontor, men byggnaden är inte ritad där. Så det är ett smeknamn som kom till av misstag, men det har satt sig och Budapestoperan bestämde sig för att behålla det.

Till Eiffelkomplexet kunde man nu flytta verksamhet som inte nödvändigtvis måste finnas i själva operahuset. Här anlade man ateljéer, verkstäder, kostymlager, kontorsavdelningar och repetitionsutrymmen. Dessutom byggde man en helt ny teater med plats för en publik på 400–600 personer, beroende på föreställningstyp, och med en scen som har samma dimensioner som den i operahuset – perfekt för repetitioner.

Eiffelkomplexet är enormt. Verkstäder och lager som tidigare fanns i operahuset kunde inte bara få plats i det nya komplexet utan även få mångdubbelt större ytor. Bara måleriateljén har nu fyra gånger så stor yta till sitt förfogande. All verksamhet som inte måste vara i operahuset har flyttats till Eiffelkomplexet. Förutom måleriateljén ligger skrädleri, modistateljé, snickeri, skomakeri, smedja, smyckesverkstad, skulpturateljé och tapetserarverkstad numera i komplexet.

Kostymlagret finns även det på Eiffel Art Studio och är av modernaste tänkbara snitt. Antalet kostymer och kostymdetaljer uppgår till över 400 000 objekt. Hela lagret är automatiserat, så vill man till exempel ha en av Salomes slöjor, knappar man in det i söksystemet, sedan börjar galgar och hängare bokstavligen röra på sig, och rätt persedel bringas fram av systemet.

Frigjorda utrymmen i operahuset

Följden av utlokaliseringen till Eiffelkomplexet har alltså inneburit att många utrymmen i själva operahuset har kunnat disponeras om och frigöras. Flera repetitionslokaler har kunnat inredas. Kanske mest slående är den 450 kvadratmeter stora balettsalen en bit upp i huset. Den är stor nog för att hela balettoppsättningar ska kunna repeteras i sin helhet där, utan risk för att det blir för trångt.

Under invigningsminglet träffade jag den konstnärlige ledaren för balettkompaniet, Tamás Solymosi, själv pensionerad dansare. I smoking och med ett champagneglas i handen utstrålar han inget annat än glädje.

– Det känns fantastiskt att vara tillbaka i operahuset igen, säger han. Och den nya stora repetitionslokalen har helt ändrat förutsättningarna för oss. Det känns väldigt bra att vi har nya och bättre anpassade utrymmen för dansarna.

Han gör en kort paus, spricker upp i ett leende och tillägger:

– Den nya stora repetitionslokalen får mig nästan att vilja börja dansa igen!

Men det är som tidigare nämnts inte bara nya, fräscha lokaler som är resultatet av renoveringen. I salongen har stora ingrepp gjorts.

Alla stolar har bytts ut, och dessa är placerade annorlunda än tidigare: förr löpte två gånger mitt i stolsfältet, hela vägen fram till orkesterdicket, och stolsraderna gick ända ut till träpanelerna under första radens loger. Nu står stolarna i stället samlade, med gångar utmed sidorna. Detta innebär dels bättre akustik i salongen, dels att ytterplatserna får bättre sikt. Orkesterdicket har utökats, och därför har också parketten minskat i storlek. Eftersom sittplatserna nu dessutom har lite bättre benutrymme har förändringarna gjort att antalet sittplatser minskat från cirka 1200 till ungefär 1000.

Logerna har genomgått inte mindre än tre förändringar till det bättre. Antalet platser har minskats från sex till fyra i varje loge. Och de bakre stolarna är nu betydligt högre än de främre, vilket klart förbättrar möjligheten att se. Jag kan själv vittna om att det tidigare var ganska uselt: för att kunna avnjuta en föreställning av *La Bohème* från en av de bakersta platserna i en loge för några år sedan var jag tvungen att stå upp nästan hela föreställningen för att överhuvudtaget se scenen! Den typen av erfarenhet lär dagens besökare inte behöva uppleva. Logernas stolar är dessutom lösa och flyttbara, vilket ytterligare förbättrar möjligheterna att se ordentligt.

Hädanefter säljs logerna som hela enheter, alltså inte stol för stol. Ett sällskap per loge, alltså, utan risk att råka ut för ett icke önskvärt, siktblockerande sällskap.

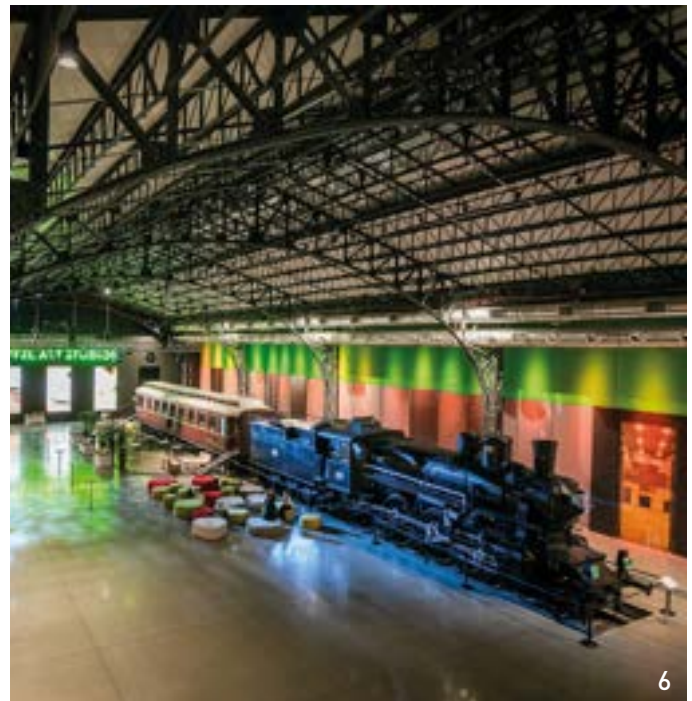
Byggnaden har även anpassats för rörelsehindrade, något som det var si och så med tidigare. Nu finns nyinstallerade hissar samt rullstolsplatser på varje våningsplan.

Den illa omtyckta betongmuren som skilde orkesterdicket från utrymmet under parkett är borttagen och ersatt med mer genomsläppligt material, vilket har gjort att den ursprungliga tanken med resonanslåda under parketten har återfått sin funktion.

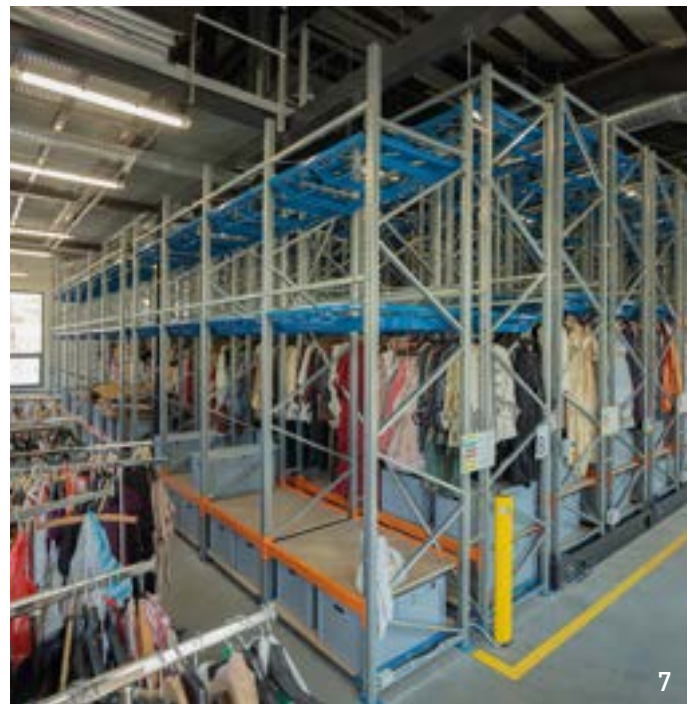
Och sedan har vi lystern i salongen. Balustraderna har förgyllts och den tre ton tunga ljuskronan har rengjorts och dessutom anpassats till dagens krav. De tidigare 240 glödlamporna har ersatts av dubbelt så många diodlampor som riktar ljuset bättre och dessutom drar mindre el. Den stora frescomålningen i taket, även den utförd av Károly Lotz, har rengjorts och konserverats.

Scenen då – det var ju där allt började? Scenmaskineriet är helt och hållet nytt och av absolut senaste snitt. Scengolvets många sektioner kan nu höjas och sänkas tio meter i vardera riktningen, det kan lutas, och ett roterande podium rullas lätt in. Och – påpekar min guide inte utan tillfredsställelse – maskineriet är helt tyst!

Även här har utrymmen frigjorts. Bara det mekaniska styrsystemet till det östtyska scenmaskineriet upptog ett helt rum. Detta är nu ersatt av en app, som kan styras från en läsplatta, och rummet har blivit ett omklädningsrum.

6

7

”Nu har vi kommit hem.”

Scenens storlek har dock inte förändrats. Scenen är hela 39 meter djup och 28,5 meter från vägg till vägg. Prosceniet är 13 meter brett.

Det var på denna scen som galapremiären spelades, en ny uppsättning av Ferenc Erkels historiska opera *Hunyadi László*, regisserad av operachefen själv, Szilveszter Ókovács. När jag träffar honom efter föreställningen uttrycker han först lite irritation över att någon teknisk detalj i slutscenen inte fungerade som den skulle.

– Men det är väl som i Erkels opera. Det måste ske något negativt för att det sen ska vända och bli bra, säger han och syftar på den historiska bakgrunden i *Hunyadi László*, som möjliggjorde tillträdet för Ungerns mest populära kung, Mattias I Corvinus, och början på Ungerns renässans.

Mest är han dock lättad över att äntligen vara tillbaka i operahuset.

– Vi har ju många byggnader nu, men det är det här som är vårt hem. Det är det som är det viktigaste. Nu har vi kommit hem, säger han med ett leende.

Fyra och ett halvt års väntan är alltså över. Det skulle bli två år, men eftersom renoveringsuppdraget utökades till hela huset förlängdes tiden. Och den ursprungliga budgeten, 25 miljoner euro, drog i väg och notan stannade på 150 miljoner euro, pengar som regeringen sköt till.

Men resultatet är ett strålande vackert, tekniskt fulländat, akustiskt exemplariskt, storslaget och samtidigt intimt operahus. Inte bara väl värt ett besök, utan även förtjänt av andra slitna operahus avund. 🏰

1. Interiör, Budapestoperan. Foto: Valter Berecz.
2. Exteriör, Budapestoperan. Foto: Attila Nagy.
3. Salongen, Budapestoperan. Foto: Valter Berecz.
4. Salongen, Budapestoperan. Foto: Valter Berecz.
5. Eiffel Arts Studios. Foto: Péter Rákossy.
6. Interiörbild, Eiffel Arts Studio. Foto: Attila Nagy.
7. Kostymförrådet, Budapestoperan. Foto: Attila Nagy.
8. Scen ur *Hunyadi László*.
9. Scen ur *Hunyadi László*.
10. Plácido Domingo. Foto: Attila Nagy.

9

10

SAD GIRLS söker operans sköra mellanrum

Sanna Colling driver operaplattformen SAD GIRLS och tar under våren examen från Stockholms konstnärliga högskola med projektet DYING YOUNG med kompositören Kent Olofsson och sopranen Sanna Gibbs. DYING YOUNG spelas i Folkoperans foajé den 13 och 14 maj.

TEXT: BODIL HASSELGREN

Vad är SAD GIRLS?

– SAD GIRLS är en operaplattform för scenkonstnärer att närma sig opera genom popkulturens filter. Jag kommer från popvärlden själv och är inspirerad av DIY-attityden som finns i den och SAD GIRLS är, enkelt förklarat, popartisten som gör opera. Jag grundade SAD GIRLS för ungefär ett år sedan, mitt under pandemin, och började med en liveströmmad nattkonsert som hette *Natten är sångens far*. I höstas gjorde jag musikföreställningen OPERABUSSEN: *Love til I die* med kompositören Joel Janson Johansen, där vi utgick från Verdis *Otello* men lade fokus på Desdemona, och som vi sedan spelade på en buss från 1970-talet som kördes efter på 4:ans busslinje och som var gratis för alla som ville åka med, berättar Sanna Colling.

Du har ju en bakgrund inom popmusiken. Hur hittade du operan?

– Musik har alltid varit den röda tråden i mitt liv men mitt första möte med opera var när jag via ett extrajobb hamnade mitt i en operaproduktion och var med på första repetitionen. När sopranen började sjunga var det nästan en livsomvälvande upplevelse och jag fattade att det är operarösten som jag måste ägna mig åt från och med nu. Resultatet blev SAD GIRLS där fokus

för mig är att fånga det magiska i operarösten och målet är att komma åt de sköra mellanrummen i operan. Genom att sätta det i en popkontext, eller att rent fysiskt spela det på en buss, vill jag ge publiken möjligheten att komma nära den ”nakna” operarösten, fränkopplat det som kan upplevas som svårt med opera.

Berätta om DYING YOUNG!

– DYING YOUNG är mitt examensprojekt från Stockholms konstnärliga högskola och är ett slags utforskande av min besatthet av sopranen, hennes röst och död. Jag har haft ett nära samarbete med kompositören Kent Olofsson och sopranen Sanna Gibbs. Det är ett slags klimax- och dödsariemedley som blandar både opera och popmusik kring berättelsen om ett brustet hjärta.

Vad händer närmast för SAD GIRLS?

– DYING YOUNG spelar lite i sommar och vi ska ut på turné i höst och därefter kommer jag att jobba vidare med ett nytt, än så länge hemligt, operaprojekt. 🎭

Sanna Colling. Foto: Olle Strandberg.

Kjell Englund

Kjell Englund tillträdde som opera- och orkesterchef för Wermland Opera i Karlstad vid årsskiftet. Han kände inte till att tjänsten var utlyst. Han blev uppringd av en person på teatern som uppmanade honom att söka chefsposten. Efter lite betänketid gjorde han det.

TEXT: SÖREN TRANBERG

Kjell Englund hade redan en gedigen chefsbana bakom sig. Han har varit konstnärlig ledare för Piteå Kammaropera samt musik- och operachef för Norrbottensmusiken innan han tillträdde tjänsten som vd för Norrlandsoperan i Umeå (2009–2018). Därefter arbetade han som koordinator på NMD (Norrlands nätverk för musikteater och dans) mellan 2019 och 2021. Dessutom är han för sista året ledamot av Kulturrådets styrelse, för sedan går hans mandat ut.

Vad fick dig att söka jobbet i Karlstad?

– Jag har chefat på olika poster och hade ingen tanke på att göra det igen, men eftersom jag blev uppmanad så började jag tänka om. Jag började känna mig lite understimulerad. Jag pratade med familjen och de tyckte att jag skulle söka chefsposten. Min son, Ruben, går på gymnasiet i Umeå och bor fortfarande hemma, och i fjol gifte jag mig. Vi sålde vårt hus och köpte en lägenhet i Umeå och jag har också en lägenhet i Karlstad, men min fasta punkt är än så länge Umeå.

Både Norrlandsoperan och Wermland Opera är ju regionscener, vad skiljer dem åt?

– De är samma andas barn sprungna ur 1974 års kulturpolitik, som mycket handlade om decentralisering av kulturen. I Umeå är det en mångfacetterad verksamhet som innehåller opera, dans, symfoniorkester, länsmusiken samt en konsthall – en verksamhet som hela tiden växer. Det är mer koncentrerat

i Karlstad och här gäller musikteater (opera och musikal), orkesterverksamhet, turnéverksamhet i länet samt en avdelning för barn och unga.

I Umeå har man ett modernt scenkonsthus som innehåller både teatern och konsertsalen, invigd 2002. Medan Karlstads teater invigdes redan 1893 och är ritad av Axel Anderberg, som också var ansvarig arkitekt för Kungliga Operan och Oscarsteatern i Stockholm samt Östgöta-teatern i Norrköping.

– Ja, de är olika teatrar med olika förutsättningar både exteriört och interiört. I Karlstad har vi en bra och modern scenteknik, en djup scen och ännu djupare bakscen men inga sidoscener. Däremot är prosceniet perfekt med bra förhållande mellan höjd och bredd, men tyvärr är akustiken lite torr. I Umeå har teatern fin akustik med en scenöppning om 15 x 6 meter, men med ett scentorn som inte är nog högt, vilket inte är helt idealiskt.

Hur ser ägandeformen ut i Karlstad?

– Styrelsen består av folkvalda politiker i regionen. Regionen äger 60% medan Karlstads kommun står för de resterande 40 procenten.

Hur ser ditt uppdrag ut?

– Under våren ska jag se över organisationen och tillsammans med personalen se över vision och mål för verksamheten. Som verksamhetschef svarar jag mot styrelsen. Jag vill bygga vidare på

2

”Jag vill bygga vidare på det som är bra.”

det som är bra, men göra vissa förändringar. Musikalverksamheten har ett mycket högt anseende, som sträcker sig ända till Broadway i New York och West End i London. Vi har en gräddfil internationellt till nya musikaler, vilket är roligt. Däremot har operaverksamheten varit åsidosatt och tyvärr har man inte spelat så mycket opera. På senare år bara *Die tote Stadt*, *The Greek Passion*, *Albert Herring* och nu senast *Pajazzo* och *Gianni Schicchi*.

– Jag vill satsa mer på opera och utveckla den verksamheten. Vi ska vinna tillbaka operapubliken. Det kommer inte att bli alltför stora experiment initialt, men samtidigt vill jag beställa nya operaverk. Vi ska också spela mindre produktioner runt om i länet.

Ni har ju också verksamhet för barn och ungdom, vem ansvarar för den?

– Den verksamheten leds framgångsrikt av vår barn- och ungdomsproducent Fredrik Sjöstedt. Han ska var tjänstledig under hösten, men honom vill vi inte förlora.

Vilken är din bakgrund?

– Jag kommer från Notviken, en stadsdel i Luleå. Min musikaliska bana började på Framnäs folkhögskolas musiklinje och senare på Musikhögskolan i Piteå, med violin som huvudinstru-

ment. Kungliga Operan kom en gång på turné till Luleå, men av deras gästspel *Carmen* på en jättearena utanför stan blev jag inte tänd. Det skedde först vid en studieresa till Stockholm 1985, där vi bland annat såg Folkoperans uppsättning av *Aida*. Det gjorde ett mycket starkt intryck på mig och tände min operaeld på allvar. Jag blev drabbad och förstod plötsligt operans spännvidd och fallhöjd och dessutom vikten av att kunna förstå allt eftersom man sjöng på svenska.

Kan du avslöja din första säsong?

– I Karlstad har aldrig *Aida* spelats och här kommer Claes Fellbom att regissera. Det gjorde han också på Folkoperan 1985. Det blir en återblick, men handlingen har tyvärr ännu större aktualitet i dag. Förutom triangeldramat mellan Aida, Radamès och Amneris finns konflikterna att älska sin fiende och samtidigt vara trogen sitt fosterland, att svika sin far, och inte minst individens kamp mot de destruktiva krafterna i en totalitär stat. *Aida* är ett kammerspel förutom triumfscenen och det här kommer att passa bra på vår teater. AnnLouice Lögdlund kommer att sjunga Aida, Ole Aleksander Bang gör Radamès, Martina Dike gestaltar den intriganta Amneris och Anton Ljungqvist är Amonasro. Dirigent är Eric Solén. Det blir premiär den 22 februari 2023 och vi gör verket på svenska.

– När det gäller musikalverksamheten startar vi nästa säsong med *Titanic the Musical* av Maury Yeston. Hösten 2023 blir det också urpremiär på en musikal baserad på Jonas Jonassons roman *Hundraåringen som klev ut genom fönstret och försvann*.

Ni kommer att få nya lokaler ...

– Ja, vi kommer att lämna Spinneriet på Älvgatan och flytta in i ett gammalt bageri i stadsdelen Orrholmen, som ligger söder om stadskärnan. Regionen har i många år velat komma åt lokalerna i Spinneriet. Man har nu blåst ut hela innanmätet i bageriet och nu sätter nybyggnationen i gång och det beräknas invigas hösten 2023. Jag kom in sent i processen och allt var inte riktigt välgenomtänkt så det har i sent skede blivit en hel del ändringar för att verksamhetens flöden och logistik ska fungera. Här får vi en annexscen, en orkestersal som är så stor att vi kan ge konserter, en black box där vi kan spela mindre produktioner och en restaurang. Just nu är kostnadsläget osäkert, bland annat har stälpriserna sedan förprojekteringen gått upp med 100% och leveranstiderna är osäkra på grund av situationen i Europa.

Ni har ingen chefsdirigent sedan Johannes Gustavsson slutade 2019 efter sex år. Kommer den tjänsten att tillsättas?

– Vi ska tillsätta tjänsten. Om vi bestämmer oss för funktionen chefsdirigent eller någon annan lösning håller vi öppet så länge. Jag har tillsammans med programrådet lagt orkesterkonserterna för nästa säsong. Konserterna ges i Karlstad CCC, en av Nordens största kongress- och konferensanläggningar, som har 1 600 platser jämfört med teaterns 400. Vi har en konsertabonnemangsstock på 550 personer. Vår orkester består av 34 tillsvidareanställda musiker och vi plockar ibland in extramusiker så att vi kan vidga repertoaren.

Hur många fast anställda sångare har ni?

– På operasidan har vi bara en fast anställning och det är AnnLouice Lögdlund, som bland annat kommer att sjunga Richard Strauss *Vier letzte Lieder* och Gösta Nystroems *Sinfonia del mare* nästa säsong. Sedan har Ole Aleksander Bang och Anton Ljunqvist kontrakt t.o.m. sommaren 2023 och året ut, också även Anna-Maria Krawe. På musikalsidan är Cecilie Nerfont Thorgeresen och Christer Nerfont fast anställda.

– På knappt tre månader har jag hunnit lägga konsertprogrammet och operaverksamheten för nästa spelår samt sätta mig in i nybygget. Jag har också hunnit hålla separata samtal med alla 70 anställda. Det är med andra ord full fart. Jag är både stolt och hedrad över att ha fått förtroendet att leda verksamheten här i Karlstad. Jag ska göra allt vad jag kan för att skapa möjligheter att begeistra och beröra vår publik och ser fram emot att ta Wermland Opera in i framtiden. :||

”Vi ska vinna tillbaka operapubliken.”

1. Kjell Englund. Foto: Robert Hamrin.
2. Exteriör, Wermland Opera.
3. Salongen, Wermland Opera.

Molière

400 år

Den 15 januari i år skulle Jean-Baptiste Molière (född Poquelin) fyllt 400 år. I Frankrike är det Molière-fest hela året, allra mest på Comédie Française, medan det i Sverige tycks vara helt tyst; än så länge har detta jubileum gått teatrarna förbi. Undantaget är möjligen Norrlandsoperan, vars uppsättning av operan Tartuffe av amerikanen Kirke Merchem från 1980 hade premiär i april (och recenseras på sidan 70 i detta nummer). Varför uppmärksamma en dramatiker i en tidskrift ägnad opera?

TEXT: CLAES WAHLIN

Jo, sedan länge är det känt att många av Molières pjäser uppfördes med musik, men till och med i Frankrike är detta något som länge tillhörde historien, och inte märktes i moderna uppföranden av pjäserna. Detta har förändrats de senaste decennierna, mycket tack vare renässansen för franska barockkompositörer som Jean-Baptiste Lully och Marc-Antoine Charpentier, som båda – framför allt Lully – samarbetade med Molière i det som sedan 1600-talet benämns comédie-ballets.

Molière själv använder aldrig termen i den betydelsen. Den enda gången är i förordet till *Le bourgeois gentilhomme* (*Borgaren som adelsman*) från 1671, men där talar han om att det efter komedin följer en balett (nämligen *Ballet des nations*). Samtiden hade inledningsvis lite svårt att beskriva genren – man omtalade dem

som komedier uppblandade med musik och dans (*comédie mêlée de musique et danse*). Men Molière berättar i förordet till *Les Fâcheux* (*Plågoandar*) från 1662 hur den ännu obetitlade genren kom till. Det var helt enkelt en nödlösning.

Markisen Fouquet, finansminister under Ludvig XIV, lät sommaren 1661 iscensätta en festival i Vaux-le-Vicomte. De här i hovkretsar vanligt förekommande spektaklen innehöll en rad olika moment: arkitektur, fyrverkerier, ljusspel, fontäner, extraordinära dukningar till måltiderna och givetvis musik, dans och teater – rena rama allkonstverket *avant* monsieur Wagner. Men just vid denna festival saknades det dansare. Därtill var det alldeles för kort tid mellan spektaklets olika entréer – danspartierna – för dem på scenen för att hinna byta om. Därför lät Molière sprida ut entré-

erna mellan akterna där de fick funktionen av utsmyckning till själva komedin. Musiken var skriven av Lully. (Inom parentes sattes Fouquet kort tid senare i fängelse av kungen, anklagad för misskötsel av rikets ekonomi; han blev kvar där till sin död 1680.)

Först några år senare, 1664, i *Le Mariage forcé* (*Det påtvingade giftermålet*) blir musiken och dansen jämbördiga med de talade partierna. Molières verklista upptar ett trettiotal verk, varav tolv är comédie-ballets, de flesta med musik av Jean-Baptiste Lully. Kungen var närvarande vid Fouquets sommarspektakel och blev förtjust. Mycket förtjust. Från och med 1664 var Molières

samtliga komediballetter skrivna för kungliga evenemang: den årliga karnevalen, höstarnas kungliga jaktsånger samt festivaler på somrarna. Molière skrev i snitt två sådana verk per år, ända fram till *La Malade imaginaire* (*Den inbillade sjuke*) – pjäsen han själv spelade i och kollapsade under för att några timmar senare dö. Molière brukade, efter att hans komediballetter hade uppförts ute i Versailles, ta in dem till Palais-Royal (strax bakom dagens Comédie Française) för att där spela för en ny publik.

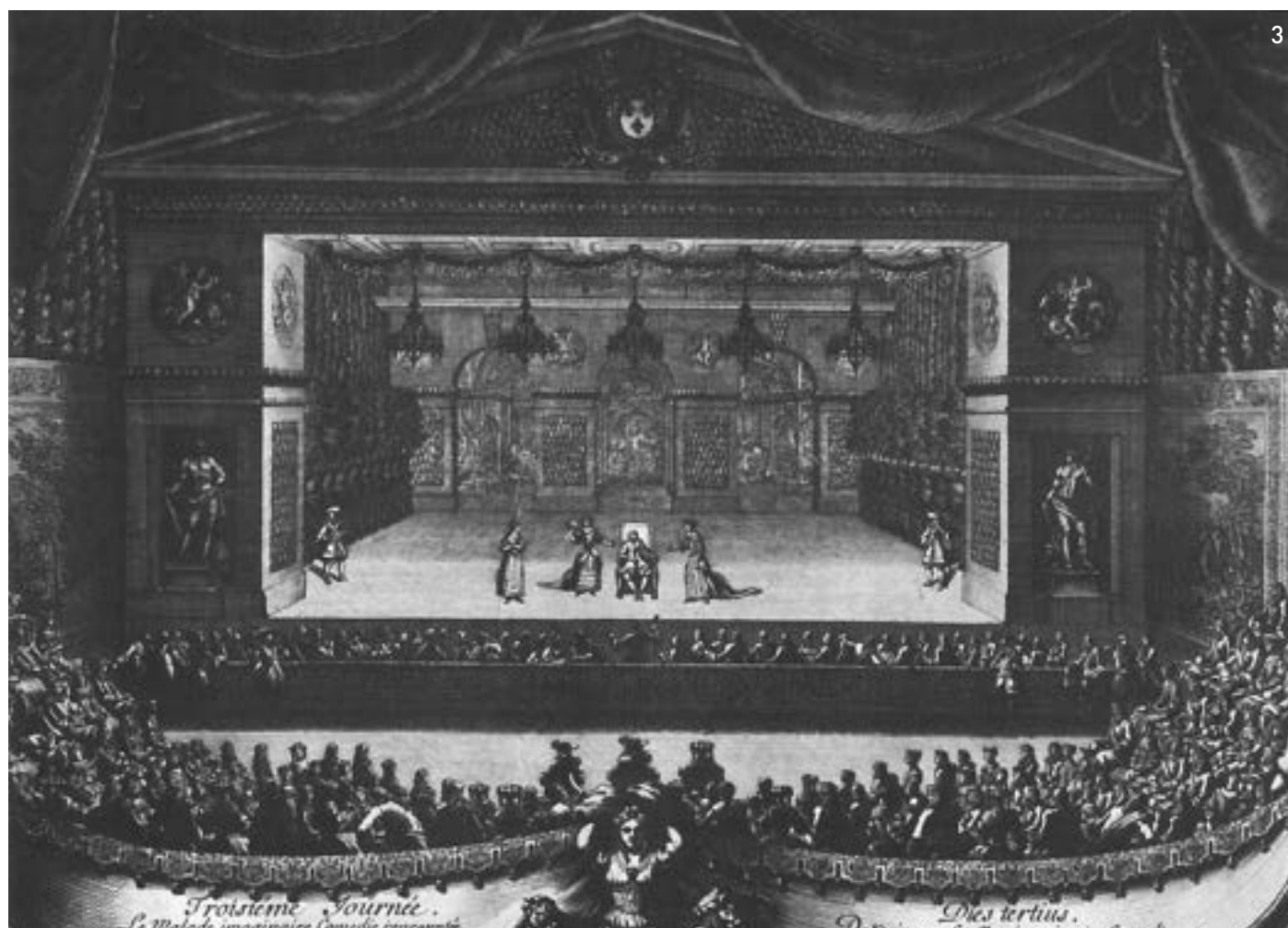
Molière samarbetade med en rad kompositörer, framför allt med Lully, och de båda kallades de två baptisterna. Det var ett frukt-

bart samarbete som pågick från 1664 fram till 1672, det året Lully vände sig till operakonsten och började komponera sina *tragédie en musique*. Denna omsvängning förde med sig att Lully började motarbeta Molière, som han såg som en konkurrent eftersom pjäserna hade textförfattaren som huvudman, medan operorna hade kompositören. Lully, som ju innehade monopol på opera under Ludvig XIV, såg till att begränsa antalet dansare vilket lade hämsko på Molières skapande. Denne gav naturligtvis inte upp, utan vände sig till Charpentier, vilket resulterade i bland annat *Den inbillade sjuke*.

Genren hade givetvis föregångare. Commedia dell'arte, hovballetterna, de så kallade maskinpjäserna – spektakulära iscensättningar där scenografin firade triumfer – och den tidiga operan innehåller enstaka delar som Molière lät sammanföra. Redan samtidigt menade dock att Molière var först med kombinationen av de tre scenuttrycken.

Vad handlade det då om, rent estetiskt? Jo, att allt skulle harmoniera. Dansen må ha varit central, men den skulle inte ha företrädde framför musiken och komedin. Ludvig XIV älskade ju att dansa – han grundade en akademi för danskonsten 1662 med Pierre Beauchamp som ledare, samme Beauchamp som tillsammans med Lully hade skapat hovballetten och med tiden kom att göra koreografi till Lullys operor.

Harmonin gällde allt: dekor, kostym, rekvisita, gestik och koreografi. Vad som framställdes var i första hand känslor och passioner. Komediballetterna skulle uttrycka en livsglädje (och naturligtvis hylla monarken), och det fanns också ett typgalleri som gick igen. Här rymdes mytologiska figurer, herdar och herdinnor i de stycken som hade en pastoral handling, samt diverse allegoriska figurer och representanter för de sociala klasserna. Allt detta skulle väcka känslor, förundra och förtjusa, kanske inte helt olikt det den traditionella Hollywoodestetiken hade och har som syfte.

Samtidigt skulle komediballetterna naturligtvis väcka skratt – Molière drev ju gärna med yrkesgrupper som läkare och advokater.

Moderna forskare ser två varianter av komediballetternas mål. En handlar om att komedin har företräde framför musiken och dansen, men ändå är harmoniskt integrerad med de senare. Exempel på dessa är *L'Amour médecin* (*Kärleken som läkare*), *Le Sicilien* eller *Monsieur Pourceaugnac*. Den andra varianten sätter musiken främst, där dessa avsnitt växer till dramatiska episoder som samtidigt hör samman med dansen och komedin. *La Princesse d'Elide* eller *George Dandin* är två sådana exempel, där komedin i den senare närmast är mellanspel till Lullys musik.

Möjligen var de bästa komediballetterna de som lyckades anlägga flera perspektiv på handlingen, ett slags kontrapunktik eller polyfoni av dans, teater och musik. För några år sedan såg jag ett

par kortoperor av Molière/Lully på Comédie Française och det finns några moderna inspelningar av genren. Under året lär det förmodligen också inte bara ges föreställningar av Molière/Lully, utan en och annan dvd lär nog också dyka upp. Jag hoppas kunna återkomma lite längre fram med en diskussion kring dessa inspelningar. :||

1. Molière som Sganarelle i sin egen pjäs *Don Juan*.
2. Molière som Caesar i *Pompejus död* av Corneille.
3. Molière som Argan i sin pjäs *Den inbillade sjuke*, uruppförd på Versailles 1673.
4. Molière med en spegel där han försöker imitera sin inspiratör Tiberio Fiorelli (t.v.).
5. Jean-Baptiste Lully.

Tintomara

Lars Johan Werle & Leif Söderström
efter C.J.L. Almqvists roman
Drottningens juvelsmycke

Läckö Slott
9 – 30 juli

Biljetter
lackoslott.se eller
Turistbyrån Lidköping
tel 0510 200 20

Dirigent Simon Kim Phipps Regi Mattias
Ermedahl Kostym Anna Kjellsdotter
Mask Therésia Frisk

Stiftelsen
LÄCKÖ SLOTT

OPERA I VADSTENA

Il colore fa la regina eller *Maskerad kärlek*
8 juli - 16 juli

Breaking the Waves
22 juli - 10 augusti

WWW.VADSTENA-AKADEMIEN.ORG

UPPTÄCK OPERAs HEMSIDA!

Hej! Nu har OPERA arbetat fram en modern hemsida som är både informativ och hanterbar. Ta en titt och anmäl dig till vårt nyhetsbrev eller varför inte teckna en prenumeration på OPERA om du inte redan är prenumerant. Det kan du göra digitalt eller i pappersform.

OPERA utkommer med fem nummer per år. Vi kommer i fortsättningen att på hemsidan lägga ut notiser och operanyheter mellan våra utgåvor. Vi vill genom vår nya hemsida skapa en bättre närvaro och därmed få en större spridning och respons.

Hemsidan är byggd av Staffan Liljas med Elegant Themes på WordPress.

www.tidskriftenopera.se

HERR ARNES PENNINGAR

GÖTEBORGSOPERAN • RECENSENT: SÖREN TRANBERG • FOTO: LENNART SJÖBERG

För fem år sedan framförde Göteborgsoperan tre svenska operor konsertant och en av dem var **Gösta Nystroems** *Herr Arnes penningar*, som nu i vintras sattes i upp i operahuset vid Göta älv. Gösta Nystroem (1890–1966) var i symbios med havet för han tonsatte flera verk med maritima teman: *Ishavet*, *Sånger vid havet*, *Tre havsvisioner för kör* och inte minst *Sinfonia del mare*. *Herr Arnes penningar* kom sent i hans liv. Först skrev Nystroem skådespelsmusik för Radioteatern 1954, vilket blev en musikalisk framgång för honom men radiopjäsen blev inte det. Några år senare fick han en beställning av Sveriges Radio och tillsammans med författaren **Bertil Malmberg** bearbetade de **Selma Lagerlöfs** kortroman från 1904. Malmberg dog innan arbetet var klart så **Styrbjörn Lindedal**,

som dirigerade uruppförandet, färdigställde textbearbetningen tillsammans med Nystroem.

Operan framfördes hösten 1959 i Sveriges Radios regi i Göteborgs Konserthus och drygt ett år senare fick *Herr Arnes penningar* sitt sceniska uruppförande på Stora Teatern. Ytterligare en Göteborgs-uppsättning kom 1975 och den produktionen gästspelade man med på Kungliga Operan. Scenbilden den gången bestod av en sjöbod med glesa plankor där man anade det fastfrusna skeppet i fonden. På Göteborgsoperan har man helt andra tekniska resurser och här har scenografen **Lars-Åke Thessman** låtit sig inspireras av Caspar David Friedrichs tavla *Ishavet*. Även till Göteborgsoperans första

Scen ur Herr Arnes penningar

Wagneruppsättning, *Den flygande holländaren* 1995, använde sig Thessman av Friedrich, då med *Vandraren över dimhavet*.

Thessmans stora isblock med den infrusna galeasen är magnifikt – ett gigantiskt isbröte med vassa kanter så att man nästan känner iskylan i salongen. Längst fram på scenen har han anordnat en skjutbar scenografi i sidled i form av ett oändligt långt matsalsbord som förs åt vänster eller höger och som blir herr Arnes prästgård, långbord på värdshuset eller interiör i den fattige fiskmånglaren Torarins stuga. Scenografin är inte tekniskt avancerad men den skulle inte passa in på till exempel nationalscenen då långbordet skulle slå i väggen, eftersom Kungliga Operan saknar sidoscener.

I Göteborg korresponderar regi, scenografi, kostymer och ljus ihop med det musikaliska och sångliga framförandet i en produktion där allt fungerar perfekt. Inte minst bidrar kostymdesigner **Ann-Margret Fyregård** som, trots en lång karriär, först nu debuterar på Göteborgsoperan. Hennes renässanskostymer är påverkade av 1500-talsmålarna Brueghel, Dürer och Cranach. Hon åstadkommer en klar differentiering i kostymerna då det är ett myller av personer på scenen.

Regissören **Mattias Ermedahl** har främst tagit fasta på skuldfrågan i Selma Lagerlöfs verk. Han vill inte att förövaren sir Archie bara ska vara ond och offret, Elsalill, enbart ska vara god. Och det har

han lyckats med. Teamet har utgått från hur nära operan dramaturgiskt ligger Lagerlöfs kortroman. Publiken får handlingen återberättad, precis som i 1975 års version, genom den emlige Torarins ögon, och det utför **Tomas Lind** med stor variationsrikedom.

Herr Arnes penningar är i första hand en kollektiv opera med stor kör, orkester och många soloroller, men bara ett fåtal av dessa är betydelsebärande. **Julia Sporsén** som Elsalill, den enda som överlever de skotska legoknektarnas illdåd i Solberga prästgård, är med sin lyriskt-dramatiska sopran som klippt och skuren för rollen. Likaså **Sofie Asplund** som Fostersystem som går igen i spöklika scener, inte minst i arian "Skuggan" som avslutar första akten. Asplunds höga sopran känner inga gränser uppåt. Sir Archies parti kräver ett mycket brett röstomfång och Nystroem hade en tendens att skriva lite lågt för sångrösterna, vilket har en hämmande effekt på det vokala uttrycket. Men för **Anton Eriksson** är det här en fin framgång sångligt, och inte minst utför han rollen med stor pregnans.

Några biroller måste nämnas, t.ex. **Katarina Giotas** som både Torarins mor och Vårdshusvärdinnan i Marstrand – med stort bett i rösten lyckas hon skapa två fullödiga karaktärer. **Hannes Öbergs** Båtsman är en annan färgklick. Han framför en sjömansvisa som Gösta Nystroem hörde i Bilbao och som han använde sig av här.

Dirigenten **Patrik Ringborg** har utfört stordåd med Göteborgsoperans orkester och kör. Orkesterspelet är mycket tajt, inte minst i mellanspelen. Okonventionella instrument används som såg och ett elektroakustiskt instrument, en tongenerator, som i stigande och fallande glissandon skapar ett spöklikt ljud. Nystroem använder sig av ett genomgående tema som går igen flera gånger i form av två

parallella kvinter. Han var bosatt i Paris under en stor del av mellankrigsperioden och var klart influerad av den franska impressionismen och tonsättargruppen Les Six, framför allt Arthur Honneger.

Sir Archie och hans kumpaner är otåliga och vill avsegla mot Skottland med Elsalill som borgfru, men hon används som en sköld, tar livet av sig med en omgivande soldats lans och dör. Först då går isen upp. Göteborgsoperans kör i praktform bidrar inte minst till att slutscenen med dess vokaliser blir storartad och gripande.

All heder åt Göteborgsoperan som har haft den fina ambitionen att spela svensk opera. Man får hoppas att detta dokumenteras för dem som inte kunnat se någon av de ynka sju föreställningarna – på dvd eller åtminstone på cd. Sverige är oftast sämst i klassen på att dokumentera sina egna fina operaverk. :||

NYSTROEM: HERR ARNES PENNINGAR

Premiär 19 februari, besökt föreställning 27 februari 2022.

Dirigent: Patrik Ringborg

Regi: Mattias Ermedahl

Scenografi: Lars-Åke Thessman

Kostymdesign: Ann-Margret Fyregård

Koreografi: Annika Lindqvist

Ljusdesign: Joakim Brink

Kormästare: Mauro Fabbri

Solister: Julia Sporsén, Sofie Asplund, Anton Eriksson, Tomas Lind, Anders Lorentzson, Katarina Giotas, Hannes Öberg, Mats Almgren, m.fl.

www.opera.se

Micaela Sjöstedt som Despina

Così fan tutte

FOLKOPERAN • RECENT: BODIL HASSELGREN • FOTO: MATS BÄCKER/NADJA SJÖSTRÖM

Om man tar Suzanne Ostens film Bröderna Mozart från 1986 men byter ut Don Giovanni mot Così fan tutte så får man den tyska regissören Ulrike Schwabs uppsättning av det senare verket på Folkoperan. Här har Schwab fortsatt sitt prisbelönta arbete med att utforska gränlandet mellan opera, drama och performance – för första gången i Sverige.

Men är det verkligen en uppsättning av *Così fan tutte* som vi får se? Jag är tveksam. För även om musiken till stor del är densamma – förutom en kavalkad av olika genrer som Mozarts musik marinerats i – och även om Lorenzo da Pontes libretto till stor del är detsamma i svensk översättning så är handlingen en helt annan. Henrik Schaefer med sin orkester (inklusive ackordeon, vibrafon och saxofon) gör dock ett väl godkänt framförande.

Här har man förlagt handlingen till ett slags möhippa/svensex, men där originalet leder till en lek med förklädnader, är det här mer av en LSD-tripp på Burning Man, en festival med fokus på bland annat radikalt självuttryck. Målet är inte längre den heterosexuella tvåsamheten utan snarare en förlösande polyamorös kärlek. Det är färgglada tyger, galna outfits och en scenografi som mest liknar en lekplats eller ett tivoli för vuxna.

Scen ur Così fan tutte

Scen ur Così fan tutte

Joa Helgesson, Micaela Sjöstedt, Sanna Gibbs, Wiktor Sundqvist, Richard Hamrin och Ann-Kristin Jones

Vokalt är det riktigt bra, särskilt **Sanna Gibbs** som Fiordiligi fyller sin roll med ett oväntat djup, och hennes trolovade **Richard Hamrin** gör ett bestående intryck. Varken **Ann-Kristin Jones** som Dorabella eller **Wiktor Sundqvist** som Ferrando har heller något att skämmas för, även om den sistnämnde ibland är något instabil. **Joa Helgesson** och **Micaela Sjöstedt** gör fina prestationer som verkets antagonister. Ett stort plus till a cappella-versionen av "Soave sia il vento" som här blivit en kvintett.

Det stora problemet med den här uppsättningen är att det finns för få nyanser. Ibland är det så mycket som händer, såväl musikaliskt som sceniskt, att det är omöjligt att hänga med. I kombination med att handlingen är helt omkullkastad ger det inte en särskilt behagfull upplevelse. Jag ställer mig också frågan varför man ska göra opera på svenska, här i översättning av **Carin Bartosch Edström**, om man samtidigt inte lägger vikt på att det ska gå att höra vad sångarna sjunger? En textmaskin hade varit uppskattad.

Trots min kritik så skulle jag ändå rekommendera alla att se den här produktionen, men inte som en uppsättning av Mozarts *Così fan tutte*. Det här är ett verk av Ulrike Schwab och som sådant är det en uppfriskande, experimentell upplevelse. 🎭

MOZART: COSÌ FAN TUTTE

Premiär 9 mars 2022.

Dirigent: Henrik Schaefer

Scenografi och kostym: Rebekka Dornhege Reyes

Mask och peruk: Theresia Frisk

Dramaturg: Jürgen Otten

Solister: Sanna Gibbs, Ann-Kristin Jones, Wiktor Sundqvist, Richard Hamrin, Joa Helgesson, Micaela Sjöstedt.

www.folkoperan.se

Camilla Tilling som syster Angelica

SYSTER ANGELICA

GIANNI SCHICCHI

Nog är väl ändå Giacomo Puccinis så kallade triptyk en besynnerlig skapelse. Det var hans egen idé att sammanföra tre sinsemellan helt skilda enaktsoperor – inte till en trilogi, utan till en ”triptyk”, alltså det medeltida tredelade altarskåp som hade Kristus passionshistoria som förebild. Senare kom Puccini att vackla inför konstellationen. Efter urpremiären på Metropolitan i New York, en månad efter fredsslutet 1918, var Puccini mycket upprörd över att man snart började splittra treenigheten och kombinera verken med andra enaktsoperor. Senare kom han att tycka att verket var lika långt som ett telegram mellan Europa och USA.

KUNGLIGA OPERAN • RECENSENT: ERIK GRAUNE • FOTO: MARKUS GÅRDER

På Kungliga Operan har man bestämt sig för de två senare delarna *Syster Angelica* och *Gianni Schicchi*. Anledningen till detta val kan diskuteras. *Syster Angelica* är definitivt en problematisk opera, särskilt hos en svensk operapublik som är starkt sekulariserad med protestantisk bakgrund. Det finns få operaverk som är så kraftfullt förankrade i en katolsk föreställningsvärld. Nunnekloster är inte sällan förekommande i operalitteraturen, men då oftast som bakgrund till en annan mer framträdande tematik. Och om man ändå skulle slakta den ursprungliga tredelningen hade det varit mer logiskt att låta det realistiska passions- och svartsjukedramat *Manteln* kontrasteras mot komedin *Gianni Schicchi*.

Syster Angelica, mellandelen i triptyken, handlar om en högreståndskvinna som sedan sju år lever som nunna i ett kloster efter att ha fått en oäkta son utanför äktenskapet och därmed också

utan kyrkans välsignelse. Hon får besök av sin moster, eller som Puccini benämner henne ”mosterliga prinsessa”, som meddelar att hennes son, det enda hon lever för, några år tidigare har dött i en sjukdom. I sin förtvivlan begär hon självmord för att få träffa sonen i himmelriket, men i dödsögonblicket inser hon att hon genom självmordet har begått en oförlåtlig dödssynd och därmed hamnar i helvetet. Hon ber desperat om förlåtelse och i en himmelsk vision ser hon madonnan, just skrudad som en medeltida madonnabild, leda fram den döde pojken till sin mor.

Den tveksamma inledningsreflektionen ska dock inte avräda någon från att gå och se Stockholmsoperans ”diptyk”. **Wilhelm Carlsson** är en mästare på att avläsa operaverken rakt av, att frilägga berättelsen till ursprunglig enkelhet och ur detta utvinna nya idéer, utan att joxa till det med alltför sökta regikonceptioner.

Inledningen av *Syster Angelica* gör mig dock något betänksam. **Marcus Olsons** scenografi är enkel realistisk klosterinteriör som känns något föråldrad. Det blir lite väl mycket av konventionellt trippande i nunneprocessioner. I den långa enbart av kvinnor bestående rollistan är skillnader mellan de olika nunnornas personligheter svåra att se.

Camilla Tilling låter sin totalt slaggfria glödande sopran expandera i förtvylad lyster i sin stora aria, men hon undviker den offerkofta som är så tacksam och lätt att dra på sig som Puccinihjältinna. Tillings Angelica har både resning och djävlar anamma om man får säga så om en katolsk nunna. Den skräckinjagande mostern får oanade nyanser i **Katarina Dalaymans** vokalt expressivt enastående gestaltning. I slutscenen kan utfärdas en kitschvarning men Puccini vinner, inte minst genom operakörens bokstavligen extatiska brinnande änglakör. Denna änglakör som tidigare utmärkt sig i ett dussintal små nunnroller visar på en röstpotential som man gärna vill höra i större partier.

Gianni Schicchi är rena rama lyckan. Liksom *Syster Angelica* är detta inte operabearbetning av tidigare litterära förlagor utan originalskapelser av librettisten **Giovacchino Forzano**. På några terziner ur Dantes *Inferno* har Forzano konstruerat ett komiskt operalibretto som endast överträffas av Verdis *Falstaff*, kanske inte ens det. Gianni Schicchi intar den döde Buoso Donatis gestalt för att diktera ett nytt testamente till förmån för de efterlevande släktingarna, men låter då testamentera den största delen av arvet till sig själv.

Samtidigt är Forzanos libretto en hyllning till Florens som renässansens födelsestad i vardande. Jag har sällan haft så ohejdat roligt på Kungliga Operan. Wilhelm Carlsson visar tillsammans med den tåliga ensemblen ett persongalleri, där varje roll är på pricken profilerad med återhållna medel utan flåshurtig buskis. Marcus Olsons scenografi och kostymer i underbar blandning av medeltid, renässans och commedia dell'arte, fantasifullt och absurt förstärkt och överdrivet, är en njutning i sig.

Jeremy Carpenter med samma sting och finurlighet i sin baryton som i sitt ilsket röda hår och skägg är en ovanligt sympatisk Gianni Schicchi, där kärleken till dottern är lika stark som girigheten och

lurendrejerierna. Man förstår att dottern kallar honom ”min kära lilla pappa”. Laurettas slagdänga ”O mio babbino caro” kan inte göras mer smeksamt oemotståndligt än av **Hanna Husáhr**. **Joel Annmo**, som hennes älskade pojkvän Rinuccio, blir ett obetalbart porträtt av en velig tenor som gör skäl för alla de fördomar som finns om tenorers intelligenskvot.

John Erik Eleby som släktens huvudman Simone är en obetalbar Pantalonegubbe, **Miriam Treichls** minspel som alfahonan Zita är en föreställning i sig, likaså den lismande La Ciesca i **Karolina Blixts** raffinerat giftiga ormkostym med **David Risberg** som vacker toyboy till make. **Jihan Shin**, **Kristian Flor** med flera – ja, listan skulle kunna göras lång över fyndiga små historier kring Gianni Schicchis lurendrejerier.

Triptyken är bland musikkännare sedd som viktig i Puccinis sena mer modernistiska utvecklingsfas. Här finns en mer avancerad kryddighet i harmonierna och djärvare klångsammanställningar. **John Fiore** och Hovkapellet presterar ett lysande Puccinispel, tydligt utmejslat i detaljer och med riktigt dramatiskt sug och energi.

Så denna stympade operadiptyk visar sig vara fullkomligt tillräcklig för en lyckad operakväll. Det hindrar inte – som det ryktats – att produktionsteamet tar sig an den första delen, dramat *Manteln*. Låt oss hoppas på det. ■■

PUCCINI: SYSTER ANGELICA/GIANNI SCHICCHI

Premiär 19 mars 2022.

Dirigent: John Fiore

Regi: Wilhelm Carlsson

Scenografi, kostym och mask: Marcus Olson

Ljus: Markus Granqvist

Kormästare: James Grossmith

Solister: Camilla Tilling, Katarina Dalayman, Annica Nilsson, Miriam Treichl, Anna Norrby, Hanna Husáhr, Jessica Forsell, Marie-Louise Granström, m.fl. (*Syster Angelica*).

Jeremy Carpenter, Hanna Husáhr, Miriam Treichl, Joel Annmo, Jihan Shin, Camilla Tilling, Viktor Rydström, Kristian Flor, John Erik Eleby, David Risberg, Karolina Blixt, m.fl. (*Gianni Schicchi*).

www.operan.se

Hanna Husáhr och Joel Anmo i Gianni Schicchi

SYSTRARNA

MALMÖ OPERA • RECENSENT: CLAES WAHLIN • FOTO: MALIN ARNESSON

Scen ur På andra sidan havet

Bland Catharina Backmans kompositioner finns några operor: Stackars mej, Faustine och Porträttet. Den sistnämndas libretto är skrivet av Maria Sundqvist, som också står för librettot till På andra sidan havet. Titeln och historien är hämtad från Birgitta Trotzigs saga som ingår i volymen Dubbelheten från 1998. Det sceniska skeendet blir tydligare om man har läst Trotzigs novell, där två systrar – en biologisk, den andra mjölksyster – växer upp under tsarrikets sista år, skiljs åt under revolutionen 1905, saknar och söker varandra fram till strax efter ryska revolutionen 1917.

Elin Rombo som syster Angelica

Av detta har Backman och Sundqvist skapat ett intensivt verk på en knapp timme. I **Bente Lykke Møllers** scenografi tycks grå stoder som ordnats i en cirkel på den ständigt roterande vridscenen slå en bro mellan Stonehenge och Berlins förintelsemonument. Folket (kören) – de fattiga, soldaterna, de överblivna – befolkar scenen vid de gråa, kalla stodernas fundament. Världen går runt, eländet består.

Med en färg- och klangrik orkestermusik förstärks och tänjs solisternas arior. De känslor som inte ryms i orden får plats i orkesterdiket, under förnämlig ledning av **Patrik Ringborg**. På scenen bor lyckan granne med förtvivlan, Siri kommer till världen, blir genast sina föräldrars ögonsten, och får strax sällskap av ett hittebarn, som får namnet Iris. Dubbel lycka. Så blir det krig. Fadern inkallas, Modern får det knapert. Från staden kommer en Armékommissarie (**Ola Heinpalu**) som med sin fru erbjuder sig att ta hand om ett av barnen, eftersom hans fru är ofruktbar. Den köttsliga dottern Siri ligger Modern närmast, därför blir det hon som lämnas bort. Hon ska få ett bättre liv.

Fadern dör i kriget, Iris blir ensam och övergiven. Med tiden predikar hon för den som orkar höra, medan Siri blir skådespelerska i staden. Så går det som det ofta går hos Troztzig, mörkret och kylan gör slut på allt, men det katolska ljuset genom mörkret hos Troztzig lyser med sin frånvaro på scenen.

De båda unga Siri och Iris (**Klara Wemné**r respektive **Kerstin Karlsson**) ger vackert liv åt de oskiljaktiga systrarna, medan mörkret står allt tätare kring **Elin Rombos** vuxna Iris och **Elisabeth Janssons** Siri – båda ger sina rollfigurer vokal glans med sorgkanter. **Anna Larssons** Moder har fint bett i rösten, liksom **Anton Ljungqvists** Fader. I regin ges också militärerna en mekanisk, ryckig gång – som hos Heinpalus Armékommissarie – och blir en kontrast till det mänskliga, av kriget och nöden nedslitna.

Hierarkin är också synlig i **Giacomo Puccinis** *Suor Angelica*. Här finns en klarhet både i klostrets hierarki och Furstinnans aristokratiska olater, något som var mindre pregnant i Kungliga Operans uppsättning. Den gråa, släta väggen som framme vid scenkanten reser sig mot taket, endast prydd av ett lika grått krucifix strax till vänster om mitten (förmodligen inte för att visa att något är skevt i klostret, snarare för att ge scenbilden en dynamik), skapar en klaustrofobisk atmosfär. Det verkar lika trångt framför som bakom väggen.

Med individuell körinstruktion får väl valda detaljer – hur alla nunnor börjar vifta omkring sig för att en av dem fått bistick, eller hur en syster plötsligt sparkar en annan som anklagas för en pettiss – fram hur gemenskapen i nunnekollektivet inte är så from som den borde. Livet bakom murarna sätter sina spår. För en huvudsakligen protestantisk publik är nog också Furstinnans entré en smula överraskande: modernt svartklädd med solglasögon är hon långt från den senmedeltid Puccini förlade operan i.

Flera av huvudrollerna görs av samma solister som i Backmans opera. Elin Rombos hjärtslitande Angelica, här en moder som förlorar sitt barn, har en mjuk, men skarp sopran. Elisabeth Janssons mezzosopran ger den diktatoriska Abbedissan det rätta bettet och kören (i båda operorna) ska ha en elege (eller två då) för sin samlade klang, extra knepig i Backmans opera där dynamiken och uttrycket skiftar i högre grad.

I båda dessa systeroperor är separationen, särskiljandet, det genomgående temat: att skapa för den gud som finns hos Puccini, men är frånvarande hos Backman, är att särskilja. Denna elegant utförda spricka är iscensatt med en estetisk precision som aldrig överflyglar etiken. Men det är inte någon historiektion som ges, möjligen en svart påminnelse alldeles för sent om vad historien borde ha lärt oss. ■||

PUCCINI: SUOR ANGELICA

BACKMAN: PÅ ANDRA SIDAN HAVET

Premiär 26 mars 2022.

Dirigent: Patrik Ringborg

Regi: Staffan Valdemar Holm

Scenografi, kostym och mask: Bente Lykke Møller

Ljus: Torben Lendorph

Kormästare: Elena Mitrevska och Elinor Fryklund

Libretto: Maria Sundqvist (*På andra sidan havet*)

Solister Suor Angelica: Elin Rombo, Elisabeth Jansson, Anna Larsson, Mathilda Bryngelsson, Emma Lyrén Fernandez, Kine Sandtrø, Malin Liljefors Parkler, Sara Swietlicki, Danka Milacic, Anna-Kajsa Holmberg, Elle Morin, Elisabeth Freiding, Laine Quist, Marie Degener Troelsen.

Solister På andra sidan havet: Elin Rombo, Elisabeth Jansson, Anna Larsson, Anton Ljungqvist, Katarina Lundborg, Magnus Schou Vassbotn, Ola Heinpalu, Ella Morin, Sara Swietlicki, Naja Monrad Hansen, Klara Wemné, Kerstin Karlsson

www.malmoopera.se

Systrarna spelas t.o.m. 8 maj.

Barberaren i Sevilla

MALMÖ OPERA • RECENSENT: LENNART BROMANDER • FOTO: JONAS PERSSON

Senast Rossinis Barberaren i Sevilla spelades i Malmö var i en uppsättning av Dario Fo 1996. Då satsade man på en dubbelpremiär med idel svenska sångare (med något norskt undantag) i båda sångarlagen. En blivande världsstjärna som Kristina Hammarström gjorde då en av sina första stora roller. När det nu är dags på nytt för den odödliga barberaren kommer sångarna i huvudrollerna däremot från Litauen, Sydafrika, Tyskland, Italien och Grekland, medan den unga Elin Eriksson i den lilla rollen som Berta får representera Sverige (andra ännu mindre roller är också inhemska besatta). Och så har det varit i Malmö på senare år:

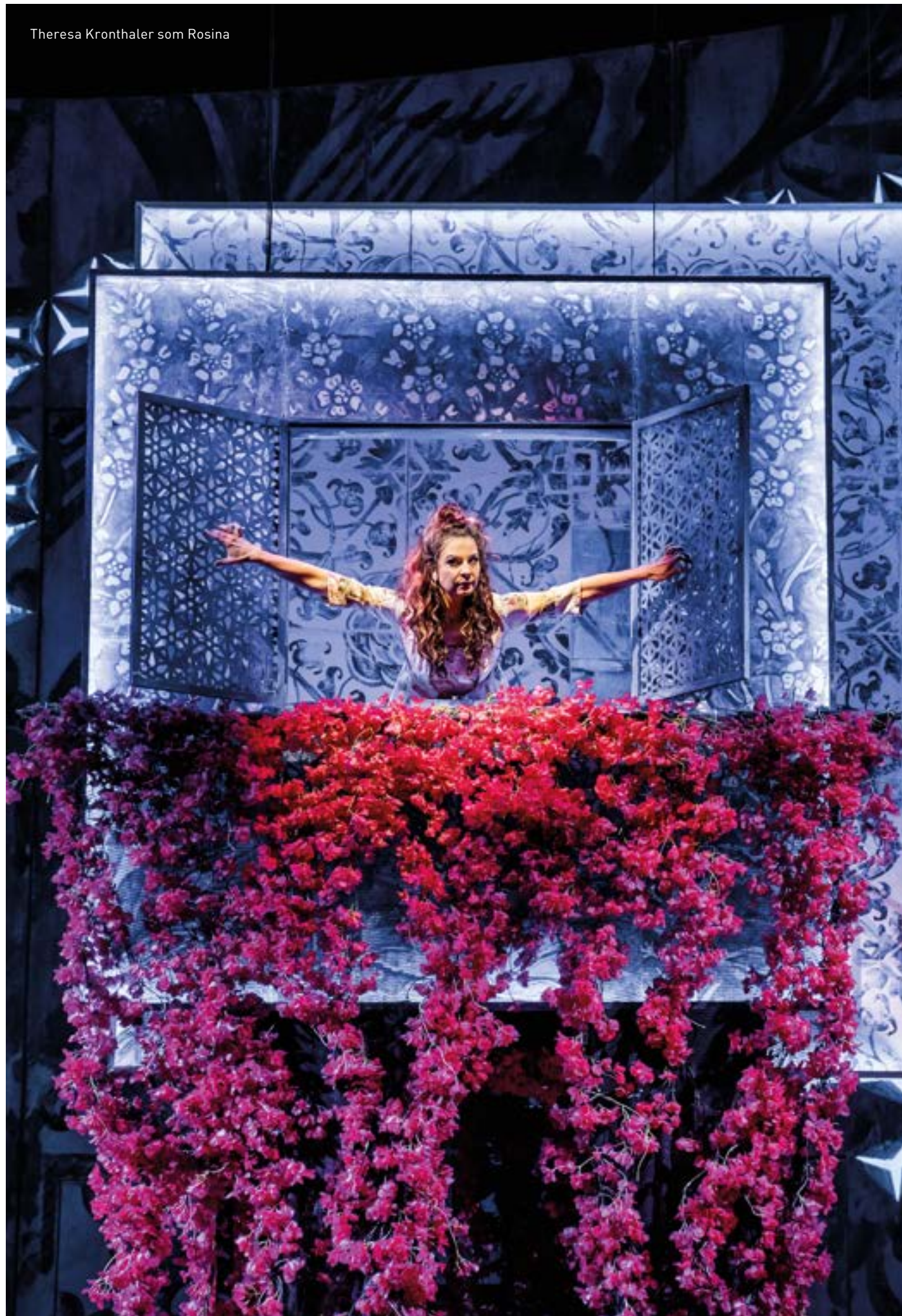
Förutom naturligtvis i svenskspråkiga verk söker man sig med få undantag ut på den internationella sångarmarknaden när man rollbesätter viktiga partier. Och visst har Malmöpubliken på så vis fått bekanta sig med briljanta artister som Olesya Golevneva, Rebecca Nelsen eller Vladislav Sulimsky. Det finns ju inget formellt krav på de stora svenska scenerna att de ska gynna inhemska sångare, men det vore en ren katastrof för inte minst unga svenska sångare om också övriga svenska scener agerade som Malmö.

Det är tråkigt med denna avsaknad av svenska sångare men inte ett ont ord om den internationella kvintetten i de fem stora rollerna. Den ende mer namnkunnige artisten i ensemblen är Levy Sekga-

pane som Almaviva. Han vann Plácido Domingos Operaliamävling 2017. Ett par år senare såg jag honom som Arbace i *Idomeneo* i Salzburg, och han har gjort en rätt snabb internationell karriär; goda tenorer är ju lika sällsynta som välkomna. Sekgapane har en fin, tät lyrisk tenor och inte minst hans förmåga att färga Almavivas vokala blomsterspråk med subtila dynamiska variationer är njutbar.

Den tilltänkte Figaro – en österrisk sångare – var vid premiären indisponerad, men hastigt hade man införskaffat en litauisk ersättare, **Modestas Sedlevičius**. Han kom in genom salongen och rev av en faktotumaria med mærg och must i sin baryton och fortsatte sedan att övertyga.

Theresa Kronthaler som Rosina

Daniel Giulianini och Modestas Sedlevičius

Theresa Kronthaler har en mezzo på gränsen till sopran, en röst som klippt och skuren för Rosina, och hon formar också porträttet av denna smarta och handlingskraftiga flicka med temperament och gott humör. Vokal smidighet och koleriskt utspel är viktiga egenskaper hos en Bartolo, och Daniel Giulianini levererar i båda avseendena. Christophoros Stamboglis slutligen är en Basilio med den rätta basresonansen.

Jag har uppehållit mig vid sångarna eftersom det är främst den genomgående så utmärkta vokala nivån på föreställningen, som får den här Barberaren att lyfta. Själva uppsättningen, som härstammar från Glyndebourne och är signerad Annabel Arden (regi) och Joanna Parker (scenografi) kommer man kanske inte att minnas så länge. Ibland kan det sceniska i *Barberaren* snubbla över i rena buskisen, men Arden håller sig på en smätrevlig nivå utan övertramp men inte med så mycket elegans eller precision i gagsen att de riktigt svarar mot Rossinis geniala musikaliska humor. Tre akrobatiska figuranter lägger sig ideligen i spelet, och även om man kan beundra deras skicklighet, är detta springande, hjulande och

fallande mest störande. Joanna Parker har placerat litet stiliserad rekvisita mot en blommig blålila fond, och i slutet av första akten dräller det ner ett antal cembalon från taket som påspädning av den allmänna förvirringen.

Alexander Joel leder orkestern och har god hand med den rossiniska fraseringen, men orkesterklangen täcker oftare sångarna än stödjer dem. :||

ROSSINI: BARBERAREN I SEVILLA

Premiär 12 februari 2022.

Dirigent: Alexander Joel

Regi: Annabel Arden

Scenografi och kostym: Joanna Parker

Ljus: Simon Corder

Koreografi: Maxime Nourissat

Solister: Levy Sekgapane, Modestas Sedlevičius, Theresa Kronthaler, Daniel Giulianini, Christophoros Stamboglis, Elin Eriksson, Eric Lavoipierre, Stefan Olcese, m.fl.

www.malmoopera.se

DOROTHY IRVINGS STIPENDIEFOND FÖR SÅNG- OCH PIANODUOR

Den hyllade sångerskan och sångpedagogen Dorothy Irving gav under sin långa karriär tusentals konserter, inspirerade och utbildade flera generationer unga musiker och utmanade rådande föreställningar om hur musik skulle presenteras för en publik.

Nu lanseras en helt ny stipendiefond som syftar till att främja och bevara liedkonsten i Dorothy Irvings anda. Stipendiet ska tilldelas

en konstnärligt högtstående duo bestående av sångare eller sångerska och pianist som kontinuerligt samarbetar. Duon ska ha sin huvudsakliga verksamhet i Sverige.

Stipendiet delas ut vartannat år med första utdelning den 23 januari 2023, på Dorothy Irvings födelsedag, då också pristagarkonserten i Grünewaldsalen äger rum. Stipendierna delar på en summa om 200 000 kr.

INFORMATION FÖR SÖKANDE

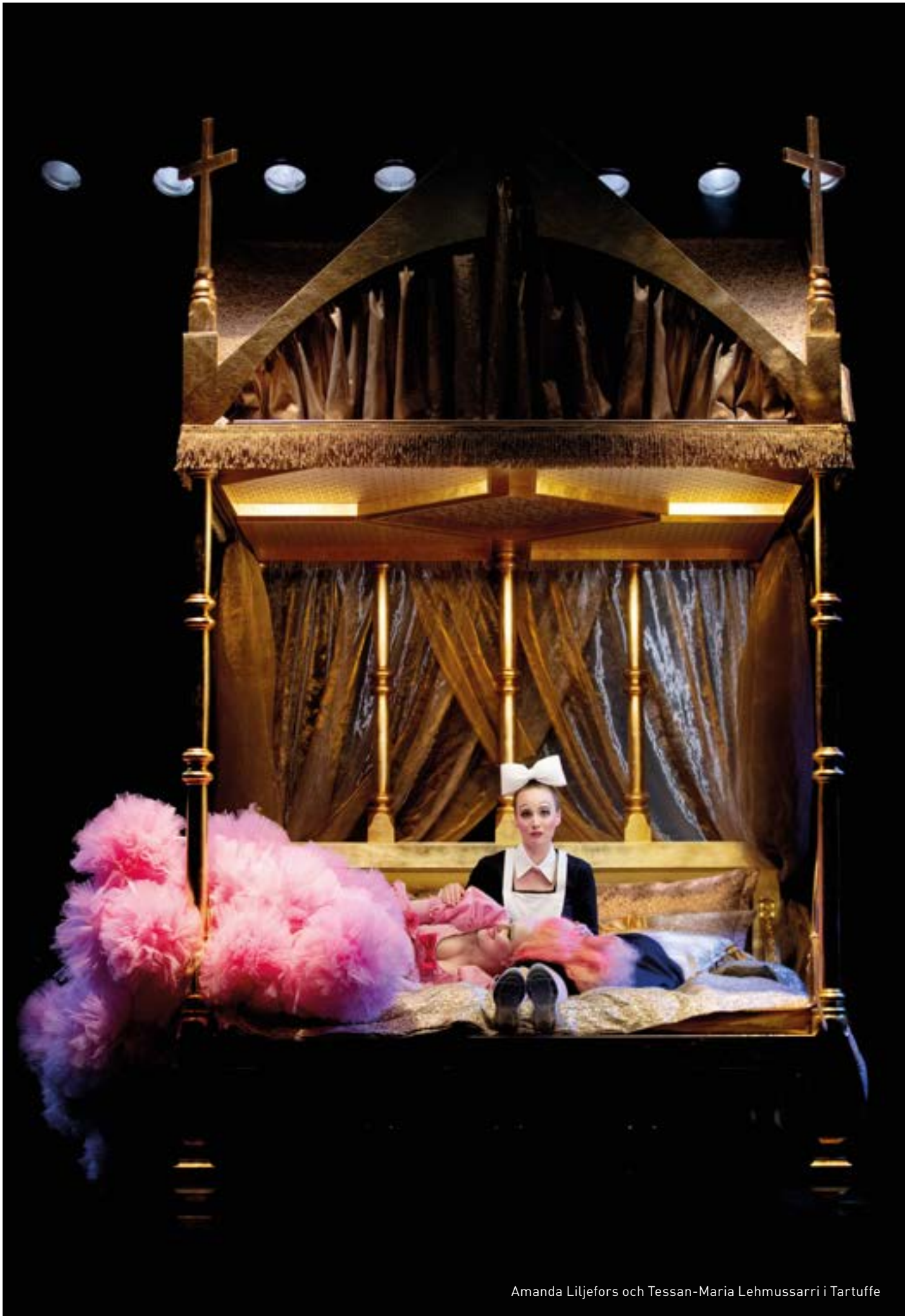

Ansökningsperioden för 2023 års stipendium
pågår april till augusti 2022

Provspelningarna äger rum i
Kungl. Musikaliska Akademiens ledamotssal
den 22 och 23 oktober

För mer information besök:
www.musikaliskaakademien.se/stipendier

Amanda Liljefors och Tessa-Maria Lehmassari i Tartuffe

Tartuffe

NORRLANDSOPERAN, UMEÅ • RECENSENT: INGVAR VON MALMBORG • FOTO: MALIN ARNESSON

Med operan Tartuffe inleder Norrlandsoperan sin vårsäsong. På teatern fanns mycket förväntan i luften, inte minst för att man nu har Dan Turdén som ambitiös operachef. Men också en tydlig underton av oro för att publiken från Västerbotten under pandemin ska ha börjat glömma var musikteatern håller till.

Låt oss säga det genast: *Tartuffe* är ett härligt scenkalas. Med en så färgstark öppning går premiärpubliken hem på gott humör och med minnesbilder fyllda av kostymer i guld, karmosinrött och tokrosa och peruker i orangefluff – ett stort tack till kostymdesignern **Annsöfi Nyberg**. Man drar igång med en chockeffekt och sedan full fart och snabba tempobyten. Den danska regissören **Anne Barslev** har helt förstått sin uppgift.

Kirke Mechems opera buffa *Tartuffe* från 1980 är ett av de mest spelade amerikanska operaverken. Mechem komponerar musik för de många och här står han även för librettot. Utgångspunkten är

Molières 1600-talsklassiker och operaversionen har inte på något sätt tappat förlagans satiriska udd – tvärtom har man lagt till en dimension där komedin finns även i musikens uppbyggnad.

Scenografin består av en enorm himmelssäng i guldbrokad. Sängen är centrum för allt drama, men också symbolen för en familj som gradvis bryts sönder av tyngden från Tartuffes illvilliga hyckleri och familjefadern Orgons självdestruktiva godtrogenhet. Anne Barslev har skapat ett ensemblespel där kontentan av iscensättningen inte är de stora ariorna utan den rörliga massans ständigt sprakande energi – dynamiken mellan solisterna.

Publiken applåderar när den unga sopranen **Amanda Liljefors**, som här gör sin operadebut som dottern Mariane, badande i rosa ända ner till tårna, och tenoren **Per Lindström** som Valère (friaren) sångduellerar och gör det riktigt bra. En annan regissör skulle tömt scenen för att låta dem få lysa, men regissören låter tvärtom familjen kommentera och närvara.

Med himmelssängen som bas blir norrlandsstjärnan **Susanna Levonen** som Elmire en klassisk komedienne med uppgift att förföra Tartuffe, så där lite lagom, för att visa på hans falskhet. Det kräver mångsidighet och tajming – och hennes röst behärskar detta väl.

Linus Börjesson är underbar som slug och pilsk Hippie-Jesus-Tartuffe. I en scen står han i ett bolmande rökmoln, som Antikrist med slängande hår och vita kläder, och släpper fram sitt hån mot Orgons oförnuft och familjens samlade oförmåga. Allt medan orkestern blåser på för fullt. Det är lysande bra.

Männen tonas ner i denna uppsättning, vilket tyvärr gör att **Peter Kajlingers** varma fina baryton hamnar lite i skymundan. I stället för att göra Orgon som viljelöst jagsvag borde Barslev i sin regi betonat det lite bombastiskt självgodra draget hos honom, vilket hade skruvat upp komedin ännu ett snäpp.

Tessan-Maria Lehmussaari har fått en ganska stor roll som familjens husa Dorine. Hon gör det mesta av sina möjligheter, kommenterar folk och få, intrigerar i äkta Molièrestil. Riktigt roligt är det också att se och höra **Martin Lissel** som Darmis, sonen i huset som går i bitar när Tartuffe försöker bearbeta mamma. En bra, fysisk karaktärsstudie.

Detta är en komedi, både tidlös och väl förankrad i sin tid och ska avnjutas som sådan. I en scen antyds att Orgon egentligen är sexuellt attraherad av Tartuffe, vilket skulle förklara hans beteende. Det är fritt för tolkningar. Men ett sådant perspektiv finns varken i operaversionen eller i pjäsen. :||

MECHEM: TARTUFFE

Skandinavienpremiär 2 april 2022.

Dirigent: Fredrik Burstedt

Regi: Anne Barslev

Scenografi: Stine Martinsen

Kostymdesign: Annsofi Nyberg

Ljusdesign: Max Mittle

Maskdesign: Angelica Ekeberg

Solister: Linus Börjesson, Peter Kajlinger, Susanna Levonen, Martin Lissel, Amanda Liljefors, Per Lindström, Tessan-Maria Lehmussaari, Ulrika Tenstam, Oskar Bergström.

www.norrlandsoperan.se

Per Lindström, Oskar Bergström, Martin Lissel, Peter Kajlinger, Amanda Liljeroth och Susanna Levonen i Tartuffe

VALKYRIAN

DET KONGELIGE TEATER, KÖPENHAMN • RECENSENT: LENNART BROMANDER • FOTO: CAMILLA WINTHER

John Fulljames uppsättning av Richard Wagners Valkyrian är en solitär version och inte tänkt som del av en ny Ring. Valkyrians särklassiga popularitet bland de fyra delarna av Nibelungens ring gör det begripligt att man ibland bryter loss denna del, vilket också skedde i Bayreuth i somras.

Fulljames tänker sig Wotan som en modern övermogul i informationskapitalismens värld. Han kämpar om makten över formerna för det mänskliga vetandet likt ett slags Mark Zuckerberg. Ett antal skrivbord betjänade av en oktett sekreterare/valkyrior syns ofta i bakgrunden. De firar i slutet av första akten Siegmunds och Sieglindes förening som något slags lyckad ny kupp i affärslivet. Idén är inte orimlig men ger knappast något extra åt dramat och

dras ner av **Tom Scutts** fula och prosaiska scenografi. Den domineras av en stor men rörlig trappa, genom vilken Wotans spjut i form av en gigantisk blyertspenna trängs ner.

Nej, huvudpersonen i den här uppsättningen är inte regissören utan den man som styr från orkesterdicket. **Thomas Søndergård** debuterade som dirigent för sjutton år sedan just på den då

Tomasz Konieczny och Trine Møller

nyöppnade Köpenhamnsoperan, då han fick förtroendet att leda urpremiären på Poul Ruders *Proces Kafka*. Det gjorde han så väl att det blev inledningen till en snabb karriär inte minst i Storbritannien, där han haft och har tunga chefsposter. Men Wagner har han inte tidigare dirigerat, vilket vi får hoppas att det nu blir ändring på, för Søndergård verkar vara född till detta.

Första akten får mig snabbt att spetsa öronen. Här förenas hela den så rika mångfalden av starka musikaliska och dramatiska impulser till en laddad enhet, samtidigt som inget faller under mattan. Det Kongelige Kapel spelar på toppen av sin förmåga, och sångarna lyfter. Så fortsätter det. Søndergård håller ihop den långa andra akten och tillåter inga av de longörer som lätt kan uppstå när Wotan

så länge sitter och tjuvar. Varje takt är laddad, och dramatiska kulminationer och sensibel sensualism balanseras perfekt. Det är makalöst bra!

I sommar har en ny *Ring* premiär i Bayreuth, dirigerad av den finländske dirigenten Pietari Inkinen, som också ledde den solitära *Valkyrian* där i somras. Det är att beklaga att man i Bayreuth inte hade upptäckt Søndergård's kapacitet, för vad han åstadkommer i Köpenhamn är vida bättre än vad Inkinen presterade i Bayreuth. Vilket också märktes på sångarna. En av de hetaste krafterna just nu inom sitt fack, **Tomasz Konieczny**, sjunger Wotan, vilket han gjorde redan i somras i Bayreuth. Då var jag ganska reserverad inför hans insats (OPERA 4/21) men inte nu. Detta var något helt annat.

Tomasz Konieczny och Trine Møller

Inspirerad av mannen i orkesterdiket ger Konieczny en rikt differentierad tolkning av denna övermodiga maktmänniska, misslyckad som gud men levande och trovärdig som människa. Hans avsked klingade också ut praktfullt på ett helt annat sätt än i Bayreuth.

Som Brünnhilde har man engagerat ett rätt nytt namn, **Trine Møller**, som fram till 2018 var mezzo, men som uppenbarligen nu hittat sitt rätta vokala hem. Hennes hojotoho-rop är briljanta och hennes sopran fräsch och spänstig. Hon är slank och ungdomlig men saknar den vokala tyngd och magnificens som väl många förväntar sig av en Brünnhilde. I varje fall har jag litet svårt att föreställa mig henne i *Ragnarök*. Men det är en mycket fin sopran Danmark här har fått fram.

En betydligt mer erfaren sopran, **Ann Petersen**, sjunger Sieglinde med den för henne så typiska musikaliska intelligensen, och **Bryan Register** vid hennes sida gör Siegmund, en roll som han sjungit i både USA, Singapore och Kiel. Han verkar också direkt inspirerad av alla de impulser som utgår från orkesterdiket och uttrycker fint även de vekare och mer sensuella sidorna hos den annars så svärdfixerade Siegmund.

Morten Staugaard som Hunding och **Hanne Fischer** som Fricka gör också pregnanta insatser i denna sceniskt ganska ointressanta men musikaliskt rent glänsande *Valkyrian*. :||

WAGNER: VALKYRIAN

Premiär 6 mars 2022.

Dirigent: Thomas Søndergård

Regi: John Fulljames

Scenografi och kostymdesign: Tom Scutt

Ljusdesign: D.M. Wood

Solister: Trine Møller, Tomasz Konieczny, Ann Petersen, Bryan Register, Morten Staugaard, Hanne Fischer, m.fl.

www.kglteater.dk

Fler recensioner finns på OPERAs hemsida: www.tidskriftenopera.se

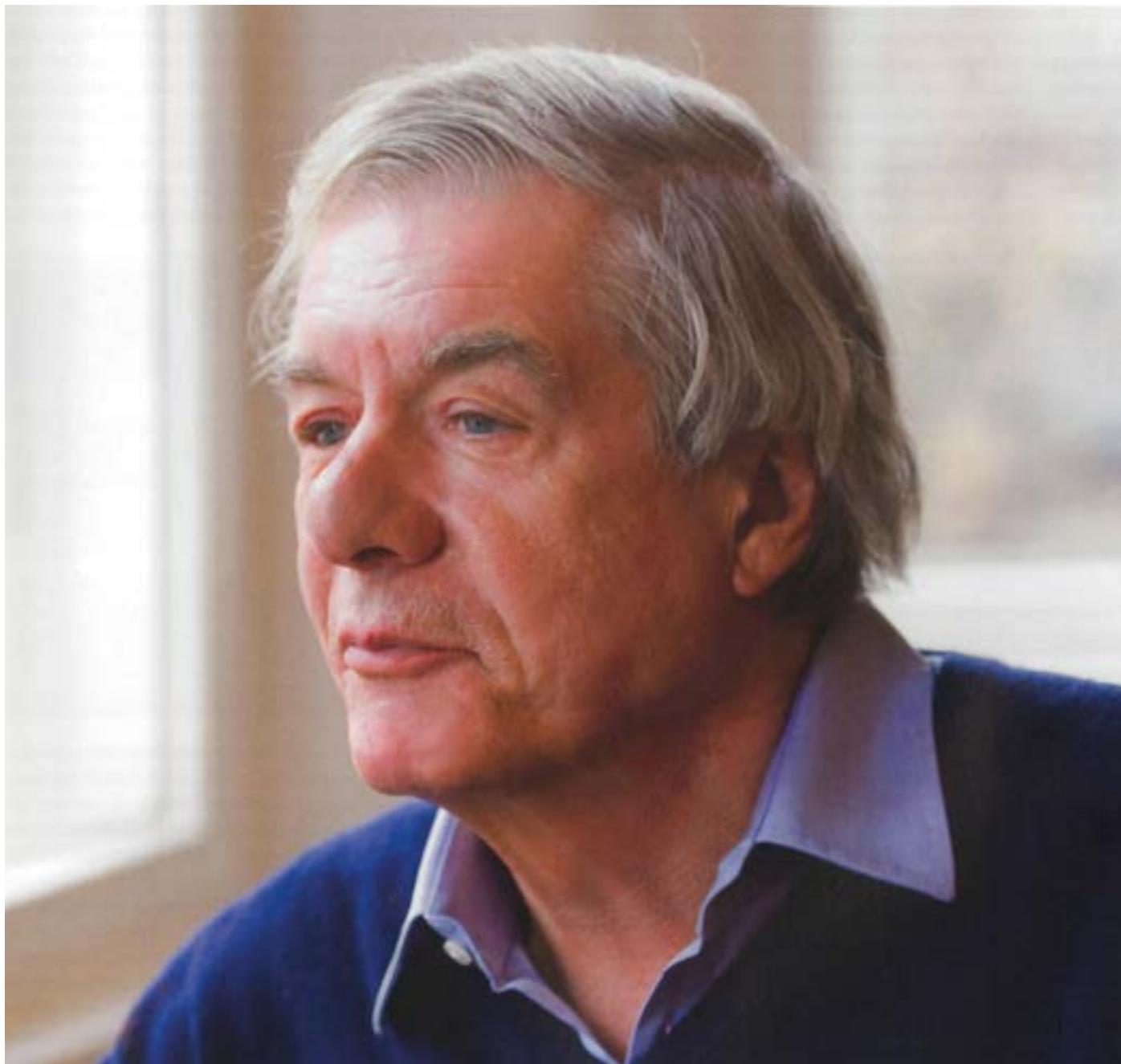

Foto: Monika Rittershaus

HANS NEUENFELS

1941–2022

† Den tyske opera- och teaterregissören **Hans Neuenfels** har avlidit i Berlin 80 år gammal. Han var född i Krefeld i delstaten Nordrhein-Westfalen. Han inledde sin skådespelar- och regiutbildning vid Max Reinhardt Seminar i Wien. Regidebuten ägde rum med Gert Hofmanns pjäs *Der Bürgermeister* på Ateliertheater am Naschmarkt i Wien 1964. Därefter kom han att arbeta vid Theater Heidelberg, Stuttgarter Staatstheater och Schauspiel Frankfurt. Neuenfels var oerhört produktiv och han satte upp många tyska pjäser av dramatiker som Bert Brecht, Peter Handke, Friedrich Schiller, Johann Wolfgang von Goethe, Georg Büchner, Frank Wedekind och Heinrich von Kleist. En mängd Shakespeareuppsättningar blev det också, men även flera grekiska antika klassiker av Sofokles och Euripides. I slutet av 1980-talet var Neuenfels chef för Freie Volksbühne i Berlin.

Hans Neuenfels spännvidd var enorm och han höll sig i ett arbetsfält mellan surrealism och psykoanalys. Därför måste August Strindbergs dramer som *Fröken Julie* (med hustrun Elisabeth Trissenaar i titelrollen), *Spöksonaten* och *Dödsdansen* passat honom som hand i handske. Flera Ibsenpjäser satte han också upp som *Ett dockhem*, *Hedda Gabler* och *Gengångare*.

År 1974 operaregidebuterade Neuenfels med *Trubaduren* vid operan i Nürnberg. Två år senare satte han upp Verdis *Macbeth* på Frankfurtoperan i en mycket omtalad produktion. Hans stora genombrott som operaregissör kom med *Aida* i Frankfurt 1981. Iscensättningen gav stort eko och rabalder i operavärlden. Under det inledande förspelet öppnar Radamès en lucka i golvet på sitt kontor och finner då ett kvinnohuvud och ett svärd. Det ger en

bild av Radamès dilemma, klämd mellan kärlek och krig. I första aktens tempelbild stod kritiken mot krigshetsen och kyrkan i förgrunden. I andra aktens triumfscen handlade det om samhällskritik – läs imperialism och kolonialism. Det var ingången till Neuenfels *Aida*-uppsättning.

Allt detta inföll under Frankfurtoperans konstnärliga storhetstid på 1980-talet, där operachefen och chefsdirigenten Michael Gielen spelade en mycket stor roll liksom chefsdramaturgen Klaus Zehelein, som senare i karriären under 15 år förde fram Stuttgartoperan till ett av Tysklands ledande operahus. Samtidigt i Frankfurt verkade bland andra Ruth Berghaus, som bland annat satte upp Wagners *Nibelungens ring*. Hans Neuenfels regisserade även Busonis *Doktor Faust* och Schrekers *Die Gezeichneten* i Frankfurt.

På Deutsche Oper i Berlin blev det sex produktioner mellan 1982 och 2003. Fyra Verdioperor: *Ödets makt*, *Trubaduren*, *Rigoletto* med Ingvar Wixell och Barbara Hendricks, *Nabucco* (där de hebreiska fångarna var utklädda till getingar med gadd i ändan), Zimmermanns *Die Soldaten* och Mozarts *Idomeneo*. Den senare orsakade stor debatt eftersom det i epilogen framme vid scenkanten låg avhuggna huvuden föreställande Poseidon, Kristus, Mohammed och Buddha.

Flera svenska sångare har framträtt i Neuenfels produktioner. Både Katarina Dalayman (Eva Pogner) och Thomas Sunnegårdh (Walther von Stolzing) medverkade i *Mästersångarna i Nürnberg* 1994 och Peter Kajlinger sjöng Masetto i *Don Giovanni* 2002, båda i Stuttgart. Anne Bolstad gestaltade Katerina Ismajlova i Sjostakovitj's *Lady Macbeth från Mtsensk* på Komische Oper i Berlin 2004. Själv såg jag Neuenfels *Läderlappen* på Felsenreitschule vid Salzburgfestspelen 2000, där Malin Hartelius var Adèle.

Fyra uruppföranden regisserade Neuenfels: *Mästaren och Margarita* av York Höller, som bygger på en bok av Michail Bulgakov och som sattes upp på Opéra Garnier i Paris 1989, och Adriana Hölszkys *Die Wände* på Theater an der Wien 1995. Redan 1991 svarade han både för librettot och regisserade Hölszkys opera *Giuseppe e Silvia* i Stuttgart. Det fjärde uruppförandet var Miroslav Srnkas *South Pole* på Bayerische Staatsoper i München 2016. Listan skulle kunna bli hur lång som helst, men jag måste också nämna Zemlinskys *Der König Kandaules*, som fick sin österrikiska

premiär på Wiener Volksoper 1997, *Enleveringen ur seraljen* på Stuttgartoperan, Meyerbeers *Profeten* på Wiener Staatsoper med Plácido Domingo och Agnes Baltsa, Janáček's *Fallet Makropulos* i Stuttgart, *Fidelio* i Hamburg, Othmar Schoecks *Penthesilea* i Basel, som blev vald till årets operauppsättning av tyska kritiker 2008, och Johann Simone Mayrs *Medea in Corinto* på Bayerische Staatsoper.

Själv såg jag *Lohengrin* i Bayreuth 2010 och *Così fan tutte* vid Salzburgfestspelen tio år tidigare. *Lohengrin* utspelade sig på ett rättlaboratorium där bara de sex huvudrollerna var människor. Det var en träffsäker tolkning som övertygade genom sitt kontroversiella berättande, samtidigt som iscensättningen var fullkomligt tidlös. Den byggde på metamorfoser, förändringar, men den tog också fasta på identitetsproblem och tro- och sanningsfrågor. Scenografen Reinhard von der Thannen, som Neuenfels ofta samarbetade med, svarade för en minimalistisk scenografi.

I *Così*-uppsättningen var det Don Alfonso och Despina som drog i speltrådarna och Neuenfels var ju känd för att ofta låta det sceniska skeendet pågå simultant. Under Despinas eggande aria "Una donna a quindici anni" rullades en griffeltavla in på scenen med den tyska texten "Die Frauen müssen wissen wo der Teufel den Schwanz hat", helt i samklang med musiken. Det här var bara ett av Hans Neuenfels många signum. Som nyskapande konstnär har han betytt mycket för inte minst kommande tyska regissörer både på teater- och operascenen. Mycket läsvärd är också Hans Neuenfels självbiografi *Das Bastardbuch*, som utkom 2010. ■■

Foto: Ingmar Jernberg

BERIT HALLÉN

1935–2022

† Sopranen och skådespelaren **Berit Hallén** har avlidit 87 år gammal. Hon engagerades efter sångstudier för Vivan Hedborg-Falck som korist i Stora Teaterns kör 1953. Solodebuten kom två år senare som Stasi i *Csardasfurstinnan*. Under sin långa tid vid teatern framträdde hon i drygt ett femtiotal roller, särskilt inom subrettfacket, där hon med sitt goda spelhumör var en stor tillgång i ensemblen.

Bland operettrollerna bör nämnas Adèle i *Läderlappen*, Valencienne i *Glada änkan*, Denise i *Lilla Helgonet*, Bronislawa i *Tiggarestudenten* (denna Folke Abenius-uppsättning sändes i SVT), Isabella i *Boccaccio*, Christel i *Fågelhandlaren* och Fru Björn i *Animalen*. Första primadonnerrollen var Sylva Varescu när Folke

Abenius succéuppsättning av *Csardasfurstinnan* fick sin nypremiär hösten 1976. En annan viktig roll tidigare i karriären var Anna i *Värmlänningarna*.

Berit Hallén gjorde även operaroller som Despina i *Così fan tutte*, Papagena i *Trollflöjten* och Zélide i Adolphe Adams opéra-comique *Konung för en dag*. Som ensemblemedlem utförde Hallén små men viktiga operaroller i Gösta Nystroems *Herr Arnes penningar* och Ture Rangströms *Kronbruden*. Hon medverkade också vid Sverigepremiärerna på Leoš Janáčeks *Den listiga lilla räven* och Richard Strauss *Intermezzo*. Sista rollen som fast anställd blev en stor operaroll, Magdelone i Carl Niensens *Maskerad* 1988.

Efter pensioneringen medverkade Berit Hallén i flera musikal- och teaterpjäser, som t.ex. Mrs Lovett i *Sweeney Todd* på Cosmorama (Stora Teaterns annexscen), *Spindelkvinnans kyss* på Göteborgsoperan, *Trollkarlen från Oz* på Wermland Opera i Karlstad och *Spanska flugan* på Lisebergsteatern. På Göteborgs stadsteater framträdde hon i *Allt eller ingenting* och Carin Mannheimers succépjäs *Sista dansen*.

Berit Hallén var för äldre göteborgare en känd profil och därför var det inte konstigt att Tomas von Brömssen och hon utsågs till Göteborgs Kal och Ada 1980. ■|| Sören Tranberg

JOSEPHINE VEASEY

1930–2022

† Den brittiska mezzosopranen **Josephine Veasey** har gått bort i en ålder av 91 år. Hon föddes i Peckham, London, och började i kören på Royal Opera Covent Garden redan 1949. Debutrollen där blev Pagen i Strauss *Salome* 1955 och i början sjöng hon flera Mozartroller som Dorabella och Cherubin. Men ganska snabbt gick hon över till tyngre roller som Marina i *Boris Godunov*, Amneris i *Aida* och Carmen. På Glyndebourne sjöng hon Charlotte i *Werther* och Octavian i *Rosenkavaljeren*.

Snart upptäcktes hon av dirigenten Georg Solti, som lät henne sjunga Pagen i *Salome* mot Birgit Nilsson på den oöverträffade Decca-inspelningen 1961. Även om hon inte sjöng så mycket bel canto, blev det såväl rollen Agnese i Bellinis *Beatrice di Tenda* mot Joan Sutherland och Luciano Pavarotti på Decca några år senare, samt Adalgisa mot Montserrat Caballés Norma i Orange (dvd).

Josephine Veasey sjöng sedan på de allra största operascenerna i världen, mot de största artisterna och under de främsta dirigenterna – Paris, La Scala, Metropolitan, San Francisco, Wiener Staatsoper, Salzburgfestspelen, Aix-en-Provence m.fl. På Karajans Ring-inspelning sjöng hon in Fricka i *Rhenguldet* och *Valkyrian* för Deutsche Grammophon. Även om hennes insatser där är förnämliga, svor hon att aldrig mer arbeta med Karajan. Hon hade fått sitta och vänta dagar i sträck på att få spela in, och när

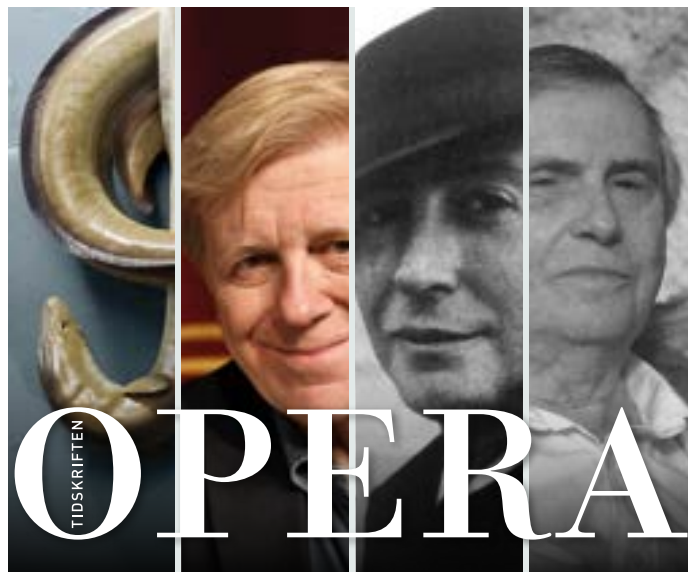

det äntligen blev dags fick hon bara spela in små bitar i taget. ”Jag skrubbar hellre golv än jobbar med den mannen igen”, uttalade hon sig.

Ett betydligt mer kärt och långvarigt samarbete blev det med hennes landsman Colin Davis. Under hans ledning blev det ofta Berlioz, en oslagbar kombination. Ännu en legendarisk inspelning släppte Philips med *Trojanerna*, där Veasey sjunger Dido mot Jon Vickers Aeneas och Berit Lindholms Cassandra. Men också *Fausts fördömelse* på samma bolag där Veasey sjöng Marguerite mot Nicolai Geddas Faust, även där med Colin Davis som dirigent.

Hon fick också roller skrivna för sig som Andromache i Michael Tippets *King Priam* 1962 och i Hans Werner Henzes *We come to the River* 1976 som Kejsaren – båda uruppfördes i England. Josephine Veasey drog sig tillbaka 1982, då hon som avskedsroll sjöng Herodias i *Salome* på Covent Garden. ■|| Göran Gademan

NUMMER 3/2022 UTKOMMER DEN 23 JUNI.

- ◆ Vi recenserar urpremiären på Ålevangeliet på Folkoperan, i regi av dess konstnärlige ledare Tobias Theorell. Patrik Svenssons Augustprisade berättelse om världens mest gåtfulla fisk har översatts till 35 språk. Nu svarar Stina Oscarson för librettot och Emmy Lindström för musiken.
- ◆ På Göteborgsoperan uppmärksammar vi nyuppsättningen av *Rigoletto* och inte minst Claes Erikssons operaregidebut när han sätter upp *Donizettibuffan Viva la mamma*.
- ◆ I Köpenhamns gamla operahus vid Kongens Nytorv spelar man Mozarts ungdomsverk *Mitridate*, en samproduktion med Malmö Opera. För regin svarar Ralf Pleger, medan Lars Ulrik Mortensen dirigerar *Concerto Copenhagen*.
- ◆ Vi porträtterar Oper Leipzig, ett av Tysklands mest innovativa och konstnärligt framgångsrika operahus som nu fått en ny operaledning.
- ◆ I sommar är det 50 år sedan regissören och operachefen Göran Gentele förolyckades. Han hade just blivit utsedd till operachef för Metropolitan Opera i New York, en tjänst som han aldrig hann tillträda. Vad betydde han för svenskt operaliv? OPERA samtalar med några medarbetare som var med under hans chefstid i Stockholm.
- ◆ Läckö Slott spelar Lars Johan Werles opera *Tintomara* i sommar och det uppmärksammar OPERA genom att skriva om förlagan, Carl Jonas Love Almqvists *Drottningens juvelsmycke* eller Azouras *Lazuli Tintomara*. Vi belyser också Lars Johan Werles framgångsrika gärning som operasättare.

Fr.v. Animering av ål. Bild: Bildinstitutet.
Claes Erikssons. Foto: Jan Ellsinger.
Göran Gentele. Foto: Enar Melker Rydberg.
Lars Johan Werle. Foto: Eva Stööp.

avlyssnat

HAHN: L'ÎLE DU RÊVE

Guilmette, Dubois, Morel, Sargsyan, Gombert, Dolié. Münchner Rundfunkorchester, Chœur du Concert Spirituel/Niquet
Palazzo Bru Zane BZ1042 [1 CD]

Distr: Naxos

HAHN: Ô MON BEL INCONNU

Gens, Doray, Pancrazi, Dolié, Dubruque, Ghazarossian, Lanièce. Orchestre National Avignon-Provence/Jean
Palazzo Bru Zane BZ1043 [1 CD]

Distr: Naxos

Om man ska följa en biografisk tendens i litteraturvetenskap skulle den franske kompositören **Reynaldo Hahn** (1874–1947) vara den tonsättare vars blotta existens haft den största betydelsen i hela världslitteraturen. Han hade från början av 1890-talet en kärleksaffär med den några år äldre **Marcel Proust**, ett förhållande som senare utvecklades till djup och varaktig vänskap.

I den enorma litteraturen kring Prousts stora romanbygge *På spaning efter den tid som flytt* har Hahns betydelse för Proust varierat ur både biografisk och konstnärlig synvinkel. Hahn har setts vara förebild till romanens Vinteuil, kompositören till den violinsonat som är utgångspunkt för den musikestetik som löper genom hela den väldiga romanen, eller också är Hahn egentligen Albertine, berättarens/Marcels stora kärlek. Det bör sägas att båda dessa teorier numera är starkt ifrågasatta eller avfärdade.

Hahns egen betydelse som tonsättare är i dag betydligt mindre och inskränker sig faktiskt bara till sången "Si mes vers avaient des ailes", som han skrev vid fjorton års ålder

och som fortfarande är ett omtyckt örhänge vid konsertframföranden. Men Hahn hade ett långt och framgångsrikt och varierat musikskapande liv. Han skrev operor, scenmusik till skådespelare som Sarah Bernhardt, baletter och opéra-comiques. Han var en omtyckt pedagog och dirigent samt sträng musikkritiker och skribent.

Oavsett om det är en slump eller en händelse som ser ut som en tanke utkommer det nu till Proustjubileet 2022 tre utgåvor av Hahns en gång så uppskattade operetter: två cd-utgåvor av tidigare aldrig utgivna *L'île du rêve* (*Drömmens ö*) och *Ô mon bel inconnu* (*O min vackra okända*).

Förlagan till *L'île du rêve* bygger på den delvis självbiografiska romanen *Le Mariage de Loti* av den franska författarpseudonymen Pierre Loti, vars roman *Madame Chrysanthème* delvis utgör underlag till Puccinis opera *Madame Butterfly*. Lotis romaner är berättelser om den vite västerländske 1800-talsmannens projektioner av erotisk utlevelse, inre frid, religiös mystik och självförverkligande på exotiska kolonier, något som i dagens postkoloniala perspektiv förvisso kan ses som svårsmält ohöjd rasism och kvinnoexploatering. Hahns operett har dock den inte raka brutalitet som finns i *Madame Butterfly*. Polynesiske idyll är undertitel och handlingen skulle mycket väl kunna ställas bredvid historien om Paul Gauguins liv på Tahiti.

Huvudpersonen, den franske marinofficern Georges de Kerven, senare omdöpt till Loti, befinner sig på Tahiti där han möter flickan Mahénu och kärlek uppstår. Kerven har kommit till ön för att tala om att hans bror, som hade en kärleksförbindelse med Téira, en annan kvinna på ön, har dött i Frankrike. Handlingen inbegriper också en komisk rival i form av en kinesisk köpman, Tsen-Lee. Här finns också Mahénus

VIVALDI II GIUSTINO

6–20 augusti

Salle des machines
en jubileumskväll
19 augusti

www.dtm.se

DROTTNINGHOLMS
SLOTTSTEATER

FOLKOPERAN

ÅLEVANGELIET

MUSIK Emmy Lindström LIBRETTO Stina Oscarsson REGI Tobias Theorell

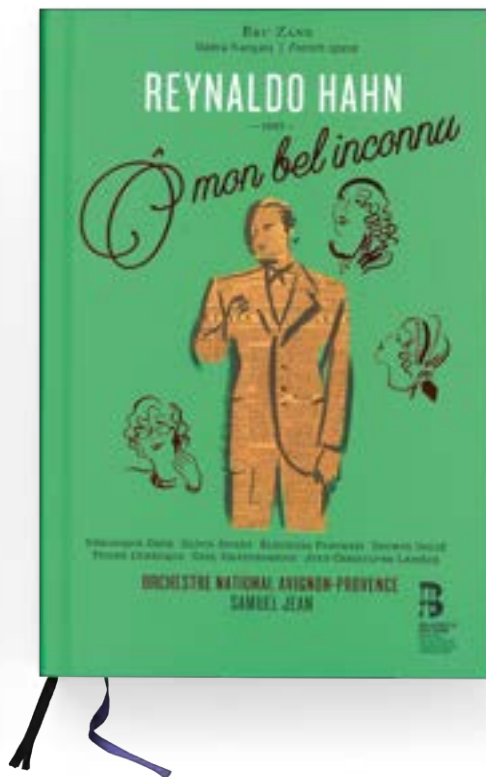
Folkoperan erhåller stöd från Kulturrådet, Region Stockholm och Stockholms stad.

Patrik Svenssons succébok – nu som opera. Urpremiär 27/4.
Köp biljetter på folkoperan.se

En samproduktion med **No** RIKSTEATERN

MALMÖ
LIVE
KONSERTHUS

kristne bibelläsande far Tairapa och en tahitisk prinsessa, Oréna. Handlingen består av idylliska exotiska blomsterprunkande miljöer vid vattenfall, hemliga religiösa ceremonier innan Loti i slutet måste lämna ön. Mahénu sällar sig med Téira till de kvinnor som har fått sina hjärtan krossade.

Hahns musikdramatiska förfarande skiljer sig inte från den rådande franska sångdeklation som nådde sin definitiva form med Claude Debussys *Pelléas och Mélisande*. Att analysera musiken är svårt. Hahn ger som läromästaren Jules Massenet företräde åt det vokala uttrycket i texten och ger den en förståelig, tydlig och naturlig stil i ordet och använder ledmotivistik. Allting följer kontinuerligt från det föregående, alla episoder är sammanvävda utan paus eller avbrott. Små stänk av Wagnerklanger här och där: i inledningsackordet till tredje akten känner lyssnaren igen Brünnhildes uppvaknande i *Siegfried* eller på andra ställen vågplask i floden Rhen.

Från fin de siècle-stämningar och exotiskt drömmeri till handfast realistisk situationskomedi i hektisk mellankrigstid. Det är 35 år och ett världskrig mellan premiären på *L'île du rêve* och *Ô mon bel inconnu*, 1933. Hahn kommer mer och mer att övergå till regelrätt operett en följd av att han började samarbeta med den populära skådespelaren och författaren av boulevardkomedier Sacha Guitry, vilket även resulterade i pastischoperetten *Mozart*.

Redan handlingens inledningssituation räcker för att förstå vad det handlar om. Hattmakaren Prosper Aubertin har tröttnat på sitt familjeliv och skickat in en kontaktannsöskan vilken han fått heta passionerade svar av två kvinnor. Aubertin

förstår snart att svaren kommer från hans egen hustru, Antoinette, och hans dotter Marie-Anne. Han märker också hur de ändrar sin klädsel efter hans önskemål i breven ... ja, man förstår hur det hela utvecklas. Här finns också en förslagen tjänsteflicka, Félicie, och ett par försmådda beundrare lämpliga att ha med för att trassla till handlingen ännu mer till allas förnöjelse.

Båda cd-upptagningarna är gjorda av det Venedigbaseerade bolaget Palazzo Bru Zane, som specialiserat sig på fransk romantisk repertoar. Som vanligt kommer skivorna i vackra bokvolymmer med riklig dokumentation och fullständiga libretton (med hela den omfattningsrika taldialogen, inte medtaget i inspelningen).

Dirigenten **Hervé Niquet** har god hand med den varierande och ofta raffinerade orkestersatsen i *L'île du rêve* och **Samuel Jean** har frejdigt musikaltempo i *Ô mon bel inconnu*. Sångarlagan är genomgående franska med slanka, välfungerande röster, idealiska för Hahns raffinerade och lättflytande sångdialog och även renommerade stjärnor som tenoren **Cyrille Dubois** Loti i *L'île du rêve* och **Véronique Gens** som Antoinette i *Ô mon bel inconnu* medverkar.

Hahn skulle säkert inte kunnat ha tonsatt den geniala fiktiva "lilla frasen", som kompositören Vinteuil skapade i sin violinsonat i Proust roman, men han var en hejare i de mer lättflytande melodierna. Lyssna bara till den inledande hymnen i *L'île du rêve* eller den utsökta tertsetten som exekveras av tre sopraner i signaturmelodin i *Ô mon bel inconnu!* ::||

Erik Graune

NORDICOPERA
DEN NY
OPERA

DRÖMDÖDEN

– ett nutidigt nordiskt musikdrama om en drottningens brustna vision

Elsebeth Dreisig Sebastian Durán Kristine Nowlain Francine Vis Steffen Bruun

GÄSTSPEL I SVERIGE 2022

Folkoperan, Stockholm d. 19 - 24 maj

Halmstad Opera & Vocal Festival d. 19 juni

Kalmar slott d. 28 - 29 juni

DANMARK

Den Ny Opera, Esbjerg DK d. 8 - 9 maj

Det Kgl. Teater, Skuespilhuset KBH DK d. 29 maj - 5 juni

NORDISK
KULTURFOND

AUGUSTINUS FONDEN
A.P. MÖLLER FONDEN

DANSKT / SVENSKT SAMARBETE

Musik

Josefine Opsahl, DK

Text

Merete Pryds Helle, DK

Idé & Koncept

Merete Sveistrup, DK

Regi & Dramaturgi

Michaela Granit, SE

Scenografi & Kostym

Karin Lind, SE

Ljus

William Wenner, SE

Biljetter och info: nordicopera.dk

HALLAND OPERA & VOCAL FESTIVAL

16 - 19 juni

Halmstad · Laholm

THEME 2022:
ACTION AND
DREAMS

HALLAND
Opera & Vocal
FESTIVAL

hallandopera

hallandopera.se

avlyssnat

GRIEG: SÅNGER

Lise Davidsen, sopran och

Leif Ove Andsnes, piano

Decca 4852254 [1 CD]

Distr: Universal

Haugtussa är **Edvard Griegs** enda sångcykel och ett slags norsk motsvarighet till Schuberts *Die schöne*

Müllerin. **Arne Garborgs** åtta dikter är skrivna på nynorsk och handlar om den unga flickan med smeknamnet Veslemøy, som förälskar sig i en man som sedan överger henne. I den avslutande sången "Ved Gjøttele-Bekken" söker flickan, likt mjölnargesällerna hos Schubert, sin tröst i en bäck. Som hos Schubert är det osäkert om hon verkligen tar livet av sig, "Å her vil eg kvila, kvila" sjunger Veslemøy och mjölnargesällerna "Gute Ruh, gute Ruh. Tu die Augen zu!" "Ved Gjøttele-Bekken" är en gripande och stark sång, helt på nivå med "Des Baches Wiegenlied".

Grieg menade att *Haugtussa* var det främsta han skapat inom liedgenren, och det är lätt att hålla med. Han lyckas i dessa sånger skapa en mycket speciell emotionell atmosfär, som helt fångar lyssnaren genom sin smärtsamma skönhet och otroligt rika klangfantasi, även i pianostämman.

Anne Sofie von Otter och Bengt Forsberg gav 1993 ut en cd med sånger av Edvard Grieg som alltsedan dess gällt som måttstocken för optimal Griegtolkning. De inleder sitt program med *Haugtussa*, och så gör också **Lise Davidsen** och **Leif Ove Andsnes** på sin nya cd. Det är litet fascinerande att

jämföra von Otter och Davidsen. De har extremt olikartade vokala förutsättningar, men dessa förutsättningar behärskar båda lika fulländat. Von Otter använder små klang- eller färgvariationer med en musikalisk djupeffekt som är magisk. Och så gör också Lise Davidsen men med en fullklang, volym och rondör i stämman som hon är rätt ensam om i världen i dag. Men det glädjande är att hon inte bara lutar sig mot sin häpnadsväckande stämma utan också borrar sig in i Veslemøys lust och lidande med samma subtila detaljarbete som von Otter. Det låter verkligen olika om de här två *Haugtussa*-tolkningarna, men de är var på sitt sätt alldeles fulländade. Jag är lycklig att ha tillgång till båda. Vad beträffar Bengt Forsberg och Leif Ove Andsnes så spelar de på samma suveräna nivå, ytterst känsligt men med stor pregnans. Andsnes spel är något mer storlinjigt.

I övrigt upptar Lise Davidsens skiva de flesta av Griegs populära sånger som "Våren", "Med en vandlilje", "En svane" och "Jeg elsker dig!" (jag saknar dock "Fra Monte Pincio"). Men hon har också valt några mindre vanliga som de fem sångerna till texter av **Otto Benzon** i opus 69, och hon sjunger också sex av Griegs sånger med tysk text.

Det är mycket som imponerar hos Lise Davidsen, inte minst hennes fantastiska egalisering. Alla lägen låter som hennes bästa, och hon kan också anpassa rösten till intimaste format, samtidigt som hon på subtilaste vis nyttjar *messa di voce*, att få rösten att variera styrka och klang på en ton.

Anne Sofie von Otters Griegskiva är redan en klassiker, det kommer också Lise Davidsens att bli. ■ Lennart Bromander

WAGNER: SIEGFRIED

Kastu, Kasemann, Arvidson, Asker, Wahlund, Söderström, Leidland, Andersson-Palme. Kungliga Hovkapellet/Ehrling

Sterling CDA-1847/1849-2 [3 CD]

Distr: Naxos

Sterling går vidare med sin serie med sopranen **Laila Andersson-Palme**, nu med Brünnhilde i *Siegfried* på Kungliga Operan 1987. Valet kan tyckas litet märkligt, då Brünnhilde som bekant bara sjunger de sista 30 minuterna av denna fyratimmarsopera. Denna *Ring*-del av Abenius-Brazda-uppsättningen hade då inte spelats på nio år. Den togs upp tre gånger på våren inför att hela *Ring*en skulle ges två gånger påföljande höst innan den slutligen lades ner efter sjutton år. Själv såg jag den andra föreställningen av denna separat-*Siegfried*, medan denna husupptagning är från nypremiären några dagar innan med nybesättningar för de tre damerna och titelrollen själv.

Varför jag påpekar detta är för att Ragnar Ulfung i Mimes parti hade blivit sjuk till denna nypremiär och hastigt ersatts av den tyske karakterstenoren **Franz Kasemann**. Vid den andra föreställningen som jag såg hade Ulfung någorlunda tillfrisknat medan i stället **Jerker Arvidson** som Vandraren blivit indisponerad och ersatts av en tysk baryton. Operavärldens realitet – the show must go on. Kungliga Operans digitala arkiv på *operan.se* ger mycket för oss kalenderbitare som vill minnas hur det var. Den övriga ensemblen med

Matti Kastus Siegfried i spetsen stod dock pall alla tre föreställningarna.

Det är dessutom intressant att jämföra sina intryck med att få enbart ljudet och den musikaliska tolkningen från sångare och orkester. Operan tycks ha haft skickliga ljudtekniker, då detta alltså inte var en radioutsändning. Ljudet och balansen, remastrat av **Curt Carlsson**, är med andra ord alldeles utmärkta. Först som sist, och vad som gör denna inspelning verkligen intressant att höra, är **Sixten Ehrlings** utläggning av partituret. Instuderingen är minutiös och han har såväl sångare som det synnerligen välklingande Hovkapellet med sig ner till minsta sextondel. Av *Ring*en-dirigenter ligger han på den raskare sidan, men han vet exakt vad han vill när han saktar in och får till ett finstämt pianissimo.

På sångarsidan är det litet blandat, och ärligt talat var väl just denna period inte den främsta för svenska Wagnersångare – något av en mellanperiod med större sångare både innan och efter. Matti Kastu i titelpartiet har en säker uthållighet hela vägen, men tyskan, textningen och själva tolkningen lämnar mycket övrigt att önska. Helge Brilioth i generationen innan hade till exempel en mycket mer finstämd poesi i *Waldweben*, skogssuset i andra akten. Inhoppande Franz Kasemann låter ganska skrikig, men Mimes roll går ju inte riktigt att bedöma om man inte ser helheten sceniskt.

Problematiserande är Jerker Arvidson som Vandraren: han lyckas aldrig täcka på höjden och får därmed aldrig med sig svärtan upp. Höjden blir i stället ljus, rå och klämd. Det märkliga uppstår då i sista akten som ligger högst för Vandraren,

avlyssnat

att i mötet med sonsonen Siegfried blir de båda herrarnas klangfärg nästan lika. Möjligen var också Arvidson indisponerad här eftersom han ställde in nästa föreställning. Denne artist kom bättre till sin rätt då han gick över till basroller som Kungen i *Lohengrin* eller Fiesco i *Simon Boccanegra*. Betydligt mer maffig rondör har **Björn Asker** som antagonisten Alberich i andra akten, med mustig intensitet. **Sten Wahlund** mullrar också imponerande som draken Fafner. **Hilde Leidland** gör en alldeles utsökt skimrande Skogsfågel, medan **Gunilla Söderström** låter något skakig och ofokuserad som Erda.

Så till Laila Andersson-Palme som faktiskt gör skäl för inspelningen då hon är bäst på plan bland sångarna. Med hennes utsökta plastik och mimik minns jag fortfarande hennes uppvaknande som Brünnhilde som det vackraste man sett, och att det höll även vokalt bekräftar skivan. Med sitt förflutna som lyrisk koloratursopran kunde hon ge detta parti de kvaliteter som det kräver men inte alltid får, till exempel den inåtvända poesin i "Ewig war ich" med fina övertonsrika höjdtoner och pianissimon. Texten och sångfraserna bildar för henne en oskiljaktig helhet och partiets två höga C:n sitter bergsäkert. Men nog hade jag ännu hellre hört henne som Brünnhilde i *Valkyrian*, en roll som hon gjorde betydligt fler gånger och som är ännu mer att bita i. ■ Görän Gademan

IVÄNTAN PÅ RÄVEN

Kjerstin Dellert på livets scener

280:-
inklusive frakt

CATARINA ERICSON-ROOS

I väntan på räven är berättelsen om den orädda, storslagna och gränsöverskridande operasångerskan Kjerstin Dellert.

Förord av Dellerts nutida kollega Rickard Söderberg

boken finns att köpa via www.carlssonbokforlag.se
ange koden "opera"

Foto: Emmy Jonsson

Roligt, lärt och lärorikt.
Görän Gademan om *Ringens*
och Wagners mytologi.

Trots att Richard Wagner är en av västvärldens mest omskrivna och analyserade gestalter, så har knappt någon gått in i hans dramaturgiska verkstad för att kolla hur han knådade om de fornnordiska myterna till musikhistoriens mest omfattande epos *Nibelungens ring*. Vilka myter tog han, hur ändrade han och satte samman dem till en alldeles egen handling?

Gademans bok tar avstamp i Wagner som dramaturg och textförfattare, men kan även ses som en behändig handbok i *Nibelungens ring* för den som behöver en lättfattlig introduktion till det gigantiska och mångskiktade verket. Den avslutas med en liten ledmotivskola samt några noteringar kring de mest tongivande *Ringens*-uppsättningarna fram till i dag. Som bilaga finns rollistor och handling akt för akt, så att den mindre insatta lätt kan orientera sig. Detta är den första boken om *Ringens* på svenska sedan jubileumsåret 1976.

GÖRÄN GADEMAN

Wagner som dramaturg

118 sidor, Gidlunds förlag

Finns där böcker säljs

VATTNÄS KONserterLADA

Trollflöjten

<p>Nattens drottning Tamino Pamina Sarastro Papageno Papagena 1:a 2:a dam 3:e dam Monostatos</p>	<p>Lydia Kjellberg Tobias Westman Alva Olsson Benjamin Molonfalean Göran Eliasson Lisa Gustafsson Maja Frydén, Rebecca Fjällsby Carolina Bengtsson Clifford Lewis</p>	<p>Talaren och 2:a väktaren 1:e väsen 2:e väsen 3:e väsen Dirigent Regi Scenografi Ljusdesign Mask Orkester</p>	<p>Johan Rydh Anna Baek Christensen Katarina Böhm Ghoncegol Assadi Mattias Böhm Anna Larsson och Göran Eliasson Anna Larsson och Göran Eliasson Jimmy Svensson Robin Karlsson Vattnäs Chamber Orchestra</p>
--	---	---	---

15, 19, 21 och 23 kl 18.00 * 17 och 24 juli kl 16.00 * För biljetter, se www.konsertladan.com

WILHELM STENHAMMAR INTERNATIONAL MUSIC COMPETITION

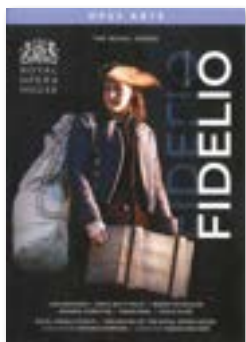
9-17 JUNI
DE GEERHALLEN
NORRKÖPING

10-15 juni
Tävlingsdagar med fri entré
17 juni kl 18 Finalkonsert
Biljetter: norrkopingsssymfoniorkester.se

stenhammarcompetition.se

dvd-tips

BEETHOVEN: FIDELIO

Davidson, Forsythe, Butt Philip, Zeppenfeld, Neal, m.fl.
Royal Opera Chorus, Orchestra of the Royal Opera House/Pappano

Regi: Tobias Kratzer

Scenografi: Rainer Zellmaier

Opus Arte OA1334D [1 DVD]

Distr: Naxos

Tobias Kratzers uppsättning av **Beethovens** *Fidelio* hade just haft premiär på Covent Garden i London när pandemin slog till. Det var alltså inte många som fick chans att se den, men den hann i alla fall räddas för eftervärlden som dvd. Tobias Kratzer har gjort sig känd som en fyndig men kontroversiell nytänkare, som gärna ser kända verk ur okända vinklar, till exempel i den trilogi av *Barberaren i Sevilla*, *Figaros bröllop* och *Fidelio* han skapade för Wermland Opera i Karlstad eller i *Tannhäuser* i Bayreuth.

Den här aktuella *Fidelio* har inget gemensamt med den i Karlstad utan bygger på ett helt nytt koncept. Originellt är knappast att han med eftertryck placerat handlingen under franska revolutionen med "Liberté, fraternité, égalité" textat på väggen, trikoloren i centrum och en Pizarro med klara drag av en robespierrsk fanatiker. Det är mer över en del detaljer man studsar till. Särskilt över vad som händer, när *Fidelio* sjunger sin stora "Abscheulicher"-aria. Mitt under arian råkar Marzelline komma in och då upptäcka att *Fidelio* är en utklädd kvinna. Hon blir naturligtvis chockad och förfärad; hennes åtrådda har fel kön. I senare delen av arian riktar sig *Fidelio*

till Marzelline och försöker förklara sig ("Ich folg' dem innern Triebe") men lyckas rätt dåligt med det.

Får man göra så? Är det ett övergrepp av regissören eller en acceptabel alternativtolkning? Att försöka följa tonsättarens och librettistens intentioner bör naturligtvis vara en grundprincip, men vad detta innebär är alltid en tolkningsfråga. Det måste också vara möjligt att förhålla sig kritiskt till de ursprungliga intentionerna, eftersom en uppsättning av i dag skapas av artister med vår tids värderingar och vänder sig till en publik med mycket annorlunda referensramar än en publik för tvåhundra år sedan. Vad som hänt i historien alltså sedan urpremiären påverkar också, som när det gäller *Mästersångarna i Nürnberg*.

Men *Fidelios* värderingar i den stora aria där hon uttrycker sin hängivenhet och trohet mot en make i svår nöd är absolut inte kontroversiella eller förlegade. Kratzers egensinniga nytolkning blir då enbart en gimmick, en "kul grej". Hans *Tannhäuser* i Bayreuth innehöll också sådana tveksamheter, samtidigt som han där liksom här i *Fidelio* är en briljant skapare av sceniskt liv. Uppsättningen har inga longörer, och man sitter på helspänn och tittar.

Det mediala intresset inför premiären handlade mest om **Lise Davidsons** debut i titelrollen. Och visst, hon är helt fenomenal. Rösterna har en enastående bärighet och naturlig vokal pondus genom hela registret, och hon behöver inte agera så aktivt eftersom hennes vokala uttrycksstyrka är så stark i sig.

En mer sceniskt aktiv och vokalt rörlig aktris är **Amanda Forsythe** som Marzelline. Tack vare hennes livfulla gestaltning blir Marzelline här en viktigare roll än annars. **Georg**

Zeppenfeld med sin karakteristiska basbarytontimbre är en inte helt sympatisk Rocco, medan **Simon Neal** med aggressivt underbett är en vederbörligt rysansvärd Don Pizarro. **David Butt Philip** som Florestan gör sin stora aria med stark scenärvaro, trots att Kratzer av oklar anledning placerat honom på en liten stenhäll omgiven av en modernt vardagsklädd kör som sitter och med engagerade miner följer hans våndor.

Antonio Pappano framstår ju sedan länge som världens kanske mest pålitlige operadirigent. Han har väl aldrig presterat något som inte varit förstklassigt, och naturligtvis är hans *Fidelio* inget undantag. ■■ Lennart Bromander

MOZART: DON GIOVANNI

Schrott, Tagliavini, Byström, Papatansiu, Alder, Behle, Košavić, Magoulas. Royal Opera Chorus, Orchestra of the Royal Opera House/Haenchen

Regi: Kasper Holten

Scenografi: Es Devlin

Opus Arte OA1344D [1 DVD]

Distr: Naxos

Jag väntar fortfarande på en uppsättning av *Don Giovanni* där slutscenen matchar musiken i intensitet. Men vi kommer ganska nära i **Kasper Holtens** regi på Royal Opera House i London.

Uppsättningens nav är **Es Devlins** scenografi som i form av ett tvåvåningshus representerar Don Giovannis kvinno-katalog och psyke – komplett med märkta rum för varje karaktär, vars kostymer färgas alltmer av katalogens bläck. Det är en spännande lösning, Don Giovannis psyke fascinerar och får här ta plats. Samtidigt får övriga karaktärer existera oknutna till honom när de stänger dörren om sig och bortom förförarens kontroll. När han slutligen tar sig in i sitt kataloghus för att möta Kommendören är det tomt. Utanför sjungs den annars aparta slutensemblen medan Don Giovanni lämnas ensam kvar, instängd bakom fasaden med skuggorna av sina gamla relationer.

Förutom slutensemblen brukar tolkningar av mötet mellan Don Giovanni och Donna Anna, samt Zerlinas "Batti, batti, o bel Masetto" vara regimässiga utmaningar. **Malin Byström** är övertygande som Donna Anna, här uppenbart förälskad i Don

Giovanni och olycklig men medkännande med Don Ottavio. Särskilt bra är hon i recitativet till första arian, där hon måste mörka sina egentliga intentioner med Don Giovanni för sin fästman. Ett exempel på teatral och vokal ottydighet. Och Don Ottavio ska inte glömmas bort. Det är skönt att se en tolkning där sångaren, i detta fall **Daniel Behle**, väljer att stanna i Don Ottavios känslighet.

I Zerlinas och Masettos bröllopsscen finns potential att göra "Batti, batti" någorlunda fungerande. En örfil från Masettos sida gör Zerlinas flykt till Don Giovanni förståelig och hade kunnat användas till att åtminstone ge arian en ifrågasättande karaktär. Tyvärr starvas det bort.

Louise Alders Zerlina och **Erwin Schrotts** Don Giovanni har desto bättre spel sinsemellan. Erwin Schrott är mycket välbesatt i titelrollen, med avslappnad arrogans, komisk timing och klart klingande baryton. Han lämnar nästan aldrig scenen och bär genom hela föreställningen. När slutscenen öppnar Don Giovannis inre, känns det faktiskt ganska rimligt att delar av orkestern skulle ha kunnat spela där inifrån hela tiden. Det är hans show.

Covent Gardenoperans orkester under **Hartmut Haenchens** ledning och sångarna är inte alltid överens om tempot. Men på det stora hela är denna *Don Giovanni* mycket sevärd med en stark ensemble, som dessutom gör sig bra i filmat format. ■ Sara Norrback Carlsson

MONIUSZKO: HALKA

Winters, Konieczny, Beczala, Kawalek m fl. ORF Radio-Symphonie-orchester Wien, Arnold Schoenberg Choir/Borowicz

Regi: Mariusz Trelński

Scenografi: Boris Kudlička

Kostym: Dorothee Roqueplo

C Major Edition 805708 [1 DVD]

Distr: Naxos

Stanislaw Moniuszkos nationalopera *Halka* (1854) tycks gå en ny vår till mötes och får äntligen en internationell spridning: det senaste året gavs två kompletta cd-inspelningar ut som jag recenserade i förra numret. Och nu har det kommit även en dvd, faktiskt inte från Polen även om det är en samproduktion mellan Teatr Wielki, Polska Nationaloperan i Warszawa, och alltid den lika framsynta Theater an der Wien. Liveupptagningen är från Wien 2019.

Denna fyraktsopera skildrar ett växande socialt uppror då bondflickan Halka har fått barn med feodalherren Janusz, som överger henne för adelsmannen Stolniks dotter Zofia. Halka protesterar ihärdigt och hela tiden står barndoms-vännen Jontek vid hennes sida. Han har alltid obesvarat älskat henne, men till sist hoppar Halka i floden med sitt barn i famnen – mitt under bröllopet mellan Janusz och Zofia. Under hela operan jäser underdogsperspektivet allt starkare, när överklassherrarnas fasoner alltmer kommer i dagen.

Denna historia har regissören **Mariusz Trelński** förlagt ett hotell under 1970-talet, där Halka och Jontek är servitörer

och Stolnik möjligen hotelldirektör. Gäsp. Har ni sett det förut? Det måste finnas tusen andra sätt att framhäva klasskillnader och sociala strukturer. Dessutom tar Moniuszkos opera större svängar än ett litet mikrokosmos på ett hotell där potatisskalarna skvallrar i köket; han skildrar ett nationellt uppror. För att ta ett exempel: då Monica Lewinsky i slutet på 1990-talet anklagade den amerikanske presidenten Bill Clinton för att ha initierat sexuellt samröre med henne, var det till att börja med få som trodde henne. Men det växte till en skandal som nära nog kostade världens mäktigaste mans avgång. Nog hade man kunnat lägga ribban högre.

Treliński har också valt att skildra berättelsen som en tillbakablick. Redan under uvertyren får man se den döda Halka och den nerbrutne och skamfyllda Janusz. Problemet är att regissören sedan inte valt att hoppa helt tillbaka i tid, utan allt sker som ett märkligt drömspel med flashbacks där den vokalt utmärkte barytonen **Tomasz Konieczny** springer omkring som en psykiskt nerbruten man operan igenom, hinkande litervis med sprit och ideligen på och av med solglasögonen (också ett uttjatat grepp). Varför Stolnik och hans dotter Zofia vill gifta in honom i familjen är en gåta. Lika gåtfullt är det vad Janusz vinner på giftermålet med Zofia, framställd som en nyrik bimbo, när han är så sexuellt besatt av Halka. Det intressanta med Janusz' roll är ju att han till att börja med håller uppe fasaden, tills den steg för steg krackelerar.

Det blir Janusz som är subjektet här, och det märkliga drömspelet är sett genom hans ögon. Möjligen har Treliński med detta grepp försökt få Halka att framstå som tuffare och

mindre av offerkaraktär, men inte heller det lyckas. I första akten är hon en femme fatale som uppsöker honom på hans hotellrum med en stark erotisk makt över honom. Det är ett evigt hånglande och juckande så fort de möts under de tre första akterna.

Regissören har också valt att ändra handlingen så att Halka först enbart väntar Janusz' barn, men får missfall i köket mellan akt tre och fyra, i närvaro av Jontek. Riktigt smaklöst blir det i Halkas annars så sublimes slutscen, då hon tar upp det döda fostret ur en svart platsäck och springer med det i famnen till orden "Mitt barn svälter, hans far är där inne och hans mor är här". Trots återblickskonceptet är vi under de sista takterna inte tillbaka där det började, med den döda Halka på scenen.

Scenografen **Boris Kudlička** har konstruerat hotellet på en vridscen, där vi ideligen förflyttas mellan de olika miljöerna, effektfullt ljussatt av **Marc Heinz** och med videoprojiceringar av **Bartek Macias**. Den enda antydning om att Halka hoppar i floden är när hon mot slutet tittar in i Janusz' hotellrum och det rinner vatten längs fönstret. Varför man flyttat historien till 1970-talet vete gudarna. Vi som var med då är knappast stolta över den tidens klädmode; i **Dorothee Roqueplos** kostymdesign bär kvinnorna höga vita platåstövlar och kortkorta klänningar i blaffiga färger medan männen naturligtvis har stora breda kavajslag. Ideligen dansas det frenetiskt disco i **Tomasz Jan Wygodas** koreografi till Moniuszkos polonäser, mazurkor och dumkys. Överspelet är stort på i princip alla fronter, något **Tiziano Mancinis** närgångna tv-regi inte lyckas dölja utan snarare framhäva.

Jag menar absolut inte att man måste spela *Halka* i folkloristiska kostymer och 1800-talsmiljö, men det hade funnits så många andra sätt att göra denna opera angelägen i dag – det är helt enkelt obegåvat gjort och uppsättningen är inte värdig Theater an der Wien, som annars presterar så många intressanta produktioner. Ack, om man nöjt sig med att ge ut en cd-inspelning! Den hade legat skyhögt över de båda jag recenserade i förra numret.

Den amerikanska lyrisk-dramatiska sopranen **Corinne Winters**, den enda icke-polska sångaren i ensemblen, är alldeles lysande som Halka med tät frasering, fin dynamik och stort genomslag i höjdtönen. Med sin späda gestalt hävdar hon sig fint sceniskt i detta bisarra koncept.

Först i andra akten gör stjärntenoren **Piotr Beczala** som Jontek entré, och han får här för en gångs skull sjunga på sitt modersmål. Med händerna ideligen i byxfickorna har han svårt att hävda sig sceniskt, men som han sjunger! Han får till övertonerna på första arians höjdtoner så till den grad att man nästan får svindel. Vokalt står han helt i en klass för sig.

Lukasz Borowicz leder ypperligt ORF Radio-Symphonieorchester Wien och får bra stuns på danserna och sublim innerlighet i de inåtvända partierna. En enda gång tändes det till, när skickliga Arnold Schoenberg-kören i sista akten lyckas sjunga sina hyllningssånger till brudparet "mellan tänderna", med stark ironi. Men som sagt, jag hade hellre haft en upptagning på cd så jag hade sluppit se eländet. :||

Göran Gademan

**Kulturamas
konstnärliga utbildningar**
Stockholm Operastudio
Opera år 1 och år 2
Sång – klassisk & musikal

Heltid och deltid. Studiemedelsberättigade.

Sök nu till höstens starter!

www.kulturama.se/utbildningar

Nordens största skola för estetiska utbildningar

OPÖ www.osterbyopera.com
Opera på Österbybruk

Antonín Dvořák:
RUSALKA – SJÖJUNGFRUN
Spelas 13-16 juli 2022

Regi: Jennifer Macpherson
Dirigent: Niklas Tamm
Österbybruks operaorkester

I rollerna:
SUSANNA REUTER JOHIN HAQUE
SYNNE VINSE JOEL KYVILLE
MARTEN WÄHLSTRÖM
ALEXANDRA LINDE
EMELIE THOR

KULTURENS
Österbybruks
Operaförbund
Region Uppsala
KULTURRÅDET

ROMÉO & JULIETTE

opera av Gounod

En magisk nyårsnatt
i hjärtat av New York
1889, träffar Juliette
sitt livs kärlek och
beseglar sitt öde

5 nov – 18 dec

● ● malmoopera.se

MALMÖ OPERA

EXKLUSIV KRYSSNING + VACKRA RHEN

Vi börjar och slutar vår resa i Amsterdam med m/s ROYAL CROWN.
Här bjuds vi på musik med Hovsångerskan Hillevi Martinpelto och vår Maestro i världsklass, Thomas Schuback. Faciliteterna ombord inkluderar bl a ett bibliotek, butik, gym, lounge med panoramautsikt och en restaurang med öppna sittplatser.

25 augusti - 8 dagar
Pris från 32 900:-

I priset ingår:

Del i utsides hytt Deluxe
Flygbiljett Arlanda - Amsterdam T/R
Helpension
Guidade utflykter

VARMT VÄLKOMNA!

YOURNEXTTOUR.SE - KOMMENDÖRSGATAN 37 STOCKHOLM
INFO@YOURNEXTTOUR.COM 08-611 51 50

KUNGLIGA OPERAN
operan.se
Bilj. tfn: 08-791 44 00

Puccini *Syster Angelica* och *Gianni Schicchi*: 25/4, 5, 7, 9, 11, 20/5.

Verdi *Aida*: 26, 29/4, 3, 6, 10, 13, 16, 21, 24, 27/5.

Alla tiders Wagner – konsert.
Solist: Iréne Theorin. Dirigent: Constantin Trinks. 27, 28/4.

Puccini *Flickan från Västern*: 4 (nypremiär), 7, 10, 13, 16/6.

Short Stories – morgondagens opera i miniformat: 29 (premiär), 31/5, 2, 4, 8/6. Rotundan.

GÖTEBORGSOPERAN
opera.se
Bilj. tfn: 031-13 13 00

Verdi *Rigoletto*: 24, 28/4, 4, 13, 15, 25, 29/5.

Donizetti *Viva la mamma*: 7 premiär, 11, 14, 27/5, 2, 10/6.

FOLKOPERAN
folkoperan.se
Bilj. tfn: 08-616 07 50

Lindström *Ålevangeliet*: 27 (urpremiär), 28, 30/4, 1, 4, 5, 7, 8, 11, 12, 14, 15/5.

DrömDöden – NordicOpera i samarbete med Den Ny Opera gästspelar på Folkoperan med ett nordiskt drama om Kalmarunion och drottning Margareta. 19 (premiär), 20, 22, 22, 24/5.

MALMÖ OPERA
malmoopera.se
Bilj. tfn: 040-20 85 00

Backman *På andra sidan havet* och Puccini *Suor Angelica*: 28/4, 6, 8/5.

Kempe *Så som i himmelen* (musikal): 30/4 (premiär), 3, 4, 5, 7, 10, 11, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 21, 22, 24, 25, 27, 28, 29/5, 1, 2, 3, 4, 5, 8, 9, 10, 11, 12/6.

NORRLANDSOPERAN
norrlandsoperan.se
Bilj. tfn: 090-15 43 47

Mechem *Tartuffe*: Turné till Luleå (5, 6/5) Sundsvall (10/5), Härnösand (14/5) och Skellefteå (17/5).

Boka dina annonser via vår samarbetspartner!

Nr 3/2022 utkommer den 23 juni och bokningsstoppet är satt till den 27 maj.

Anders Jeppsson,
anders@sb-media.se

Swartling & Bergström Media
Birger Jarlsgatan 110
114 20 Stockholm
Tel 08-545 160 76.
www.sb-media.se

S&B
SWARTLING & BERGSTRÖM MEDIA

30/4 MADAME BUTTERFLY

Puccini. D: Soddy, Buratto, DeShong, Jagde, Bizic, Scully. Direktsändning från Metropolitan, New York.

7/5 VIVA LA MAMMA

Donizetti. D: Hansson, Avemo, Ermedahl, M Karlsson, Å Zetterström, Jones, V Johansson, M Persson. Direktsändning från premiären på Göteborgsoperan.

7/5 FRONDÖRERNA ELLER EN DAG UNDER PARTISTRIDERN I PARIS 1649

Lindblad. D: Rybrant, Kleimert, Ljungholm, Sundqvist, Öquist-Matton, Asker, G Söderström. Studioinspelning från 1970.

14/5 MITRIDATE

Mozart. D: Mortensen, Jackson, Einarsdóttir, Baráth, Frandsen, Aristidou, Monti, Nielsen. Föreställningar i april, Det Kongelige Teater, Köpenhamn.

21/5 PORGY OCH BESS

Gershwin. D: Robertson, Owens, Blue, Brugger, Moore, Graves. Föreställning från hösten 2021, Metropolitanoperan, New York.

28/5 AKHNATEN

Glass. D: Kamensek, Constanzo, Lárusdóttir, Chaieb, Blake, Liverman. Direktsändning från Metropolitanoperan, New York.

4/6 HAMLET

Dean. D: Carter, Gilfry, Relyae, Rae, Connolly, Clayton. Direktsändning från Metropolitan, New York.

11/6 RUCKLARENS VÄG

Stravinskij. D: Mälkki, Schultz, Coote, Bliss, Van Horn, Creswell. Direktsändning från Metropolitan, New York.

18/6 SHORT STORIES III – TRE NYA OPEROR I KORTFORMAT

Lithell Flyg/Helander, Valfridsson. D: Böhm. Föreställning 29/5, Rotundan, Kungliga Operan, Stockholm.

25/6 FALSTAFF

Verdi. D: Rustioni, Purves, Degout, Gatell, Giannattasio, Barcellona. Föreställning 6/7 2021, Ärkebiskopens teater, Aix-en-Provence.

2/7 MÄSTERSÅNGARNA I NÜRNBERG

Wagner. D: Pappano, Volle, Zeppenfeld, Kränzle, Vogt, Davidsen, Mahnke, Gantner. Föreställning från hösten 2021, Metropolitanoperan, New York.

**Folkets Hus
och Parker**

OPERA LIVE

7/5 TURANDOT

Puccini. D: Armiliato, Netrebko, Lee, Bradley, Furlanetto.

21/5 LUCIA DI LAMMERMOOR

Donizetti. D: Frizza, Sierra, Camarena, Ruciński, Rose.

4/6 HAMLET

Dean. D: Carter, Clayton, Rae, Connolly, Gilfry, Tomlinson.

livepabio.se
facebook.com/livepabio
twitter.com/livepabio
instagram.com/livepabio
youtube.com/folketshusparker

Die schweigsame Frau konstaterar att hon, efter 22 års verksamhet med sin skvallerspalt, äntligen kan se fram emot Sverigepremiären av Richard Strauss opera *Die schweigsame*

Frau. Detta kommer att ske på Göteborgsoperan i mars 2023. Det blir av någon anledning i en läneproduktion från Bayerische Staatsoper i München.

Visst har Frun sett verket, men bara en gång i Aarhus ungefär samtidigt som hon startade sin skvallerspalt. Handlingen, som är densamma som i den mer lättuggade *Don Pasquale*, kretsar kring en pensionerad sjökaptan som på grund av en krutexplosion blivit känslig mot starka ljud och därför vill gifta sig med en tystlåten fru. I Aarhus var handlingen förlagd till en ubåt – inne i den! – och Frun hade litet svårt att förstå var den krutexplosionen skulle kunna ha ägt rum, men för övrigt har hon fina minnen av den uppsättningen med sångare som Sten Byriel, Kirsten Blanck, Bo Skovhus och Gert Henning-Jensen.

Få se hur den blir i Göteborg, tänker Frun, för naturligtvis tänker hon åka dit även om hon blivit litet skröpligare genom åren. Med melankoli tänker hon tillbaka på sina väninnor och kolleger som fanns när hon startade. Tysta Mari i Dagens Nyheter var den stora inspiratören, men även Tant Thalia i Teatertidningen är en konkurrent som hon gärna minns. Synd att de inte var lika ihärdiga som hon själv, tänker Frun och saknar dem uppriktigt.

Frun blev nostalgisk när hon tänkte tillbaka och letade upp sitt första alster i nr 3/2000. Då hette tidskriften fortfarande Musik-Dramatik. Där hade Frun nosat upp några ungdomssynder för vissa sångare; som vanligt hoppade hon på några andra kritiker eller skribenter och så hade hon spionerat på en sångare i en skivaffär, minsann. Med tiden blev Frun litet avslipad och undvek

alltmer att skvallra om vilka som hade skilt sig eller vem som blivit ihop med vem. Allt för att undvika pinsamma dementier. Ett av de roligaste minnena var ändå när hon stötte ihop med sopranen Hillevi Martinpelto på tåget och varnade för sin egen existens, innan denna hovsångerska satte sig lugnt tillrätta med Svensk Damtidning.

Trots ålderskrämpor ser Frun fram emot ytterligare 22 år – kunde bloggaren Dagny Carlsson bli 109 år, så kan väl hon – och hon ser som sagt fram emot att äntligen få se *Die schweigsame Frau* på svensk mark. Bättre sent än aldrig, tänker Frun. •||

Die schweigsame Frau

• Ungdomssynder har nästan alla större artister, även operastjärnor. En hel uppsjö av dem kan man hitta i Adolf Fredriks musikklassers framförande av *Lycko-Pers resa*, till text efter Strindberg och med musik av Jan-Ake Hillerud. Det är nu 20 år sedan denna opera gavs på Cirkus och spelades in för TV. I titelrollen finner man en 18-årig **Urban Malmberg**, och i övriga roller finns hela drösar av sångare som sedan lyst upp operasverige. Vad sägs om **Tord Wallström**, **Johan Edholm**, **Magnus Kyhle** och **Eva Maria Tersson**. I kören återfinns man **Gunilla Stephen-Kallin**, **Jan Kyhle**, **Carl Unander-Scharin** och flera medlemmar av **The Real Group**. Men den som gör skäl för namnet ungdomssynd är **John-Erik Eleby** som dansbandssångare, iförd tigha guldgalonyxor och slimmad kavaj, omgiven av juckande magdansöser...

• **Thomas Anderberg** skrev för några veckor sedan i DN att "en konstmusikkritiker som inte har en susning om vad som sker inom rock- och danskulturgenren hamnar snart på efterkälken". Vad som sker med de konstmusikkritiker som inte har en susning om vad som händer inom det egna gebitet förmåler inte historien. Och hur många rock- och danskulturkritiker "har en susning om" vad som händer inom konstmusiken? Det kanske inte är lika skadligt, eller?

• Vi säg... **Stefan Dahlberg** inhandla en komplett CD-inspelning av Verdis *Don Carlos*. Kan det tyda på att han ska göra titelpartiet vid Gustav Adolfs torg nästa säsong, männe?

ANNONSÖRER I DETTA NUMMER

Carlssons Bokförlag | Drottningholms Slottsteater | Folkoperan | Gidlunds förlag
GöteborgsOperan | Kungl. Musikaliska Akademien | Kungliga Operan | Malmö Opera
Medborgarskolan Stockholmsregionen/Kulturama | Nordic Opera | NorrlandsOperan
Opera på Österbybruk | Region Halland | Stiftelsen Läckö Slott | Stiftelsen Vattnäs Konsertlada
Vadstena-Akademien | Wilhelm Stenhammar Competition | Your Next Tour AB | Opera Østfold

Molière 400 år

Tartuffe

Tonsättare: Kirke Mechem
Libretto: Kirke Mechem
efter Molières pjäs.
Svensk översättning: Harald Leander
Dirigent: Fredrik Burstedt
Regissör: Anne Barslev
Scenograf: Stine Martinsen
Kostymdesigner: Annsöfi Nyberg
Ljusdesigner: Max Mitle
Maskdesigner: Angelica Ekeberg
Norrlandsoperans symfoniorkester

2–23 april

Skandinavien-
premiär för
Molières komedi
– nu som opera!

norrlandsoperan.se

Huvudsponsorer

VK Original
tryckeri

Operasatir av Donizetti i regi av Claes Eriksson.

Viva la mamma

Sjungs på svenska med ny
svensk text av Claes Eriksson.

*När den sköna konsten faller, tappar ansikte
och braller, kan man rädda den med skvaller.*

7 maj - 10 juni

Köp biljett på opera.se.

GÖTEBORGS
OPERAN

